

პრიტი

პრიტი
თბილისი

№11 (174)

საზოგადოებრივ-ლიბერალური ჟურნალი

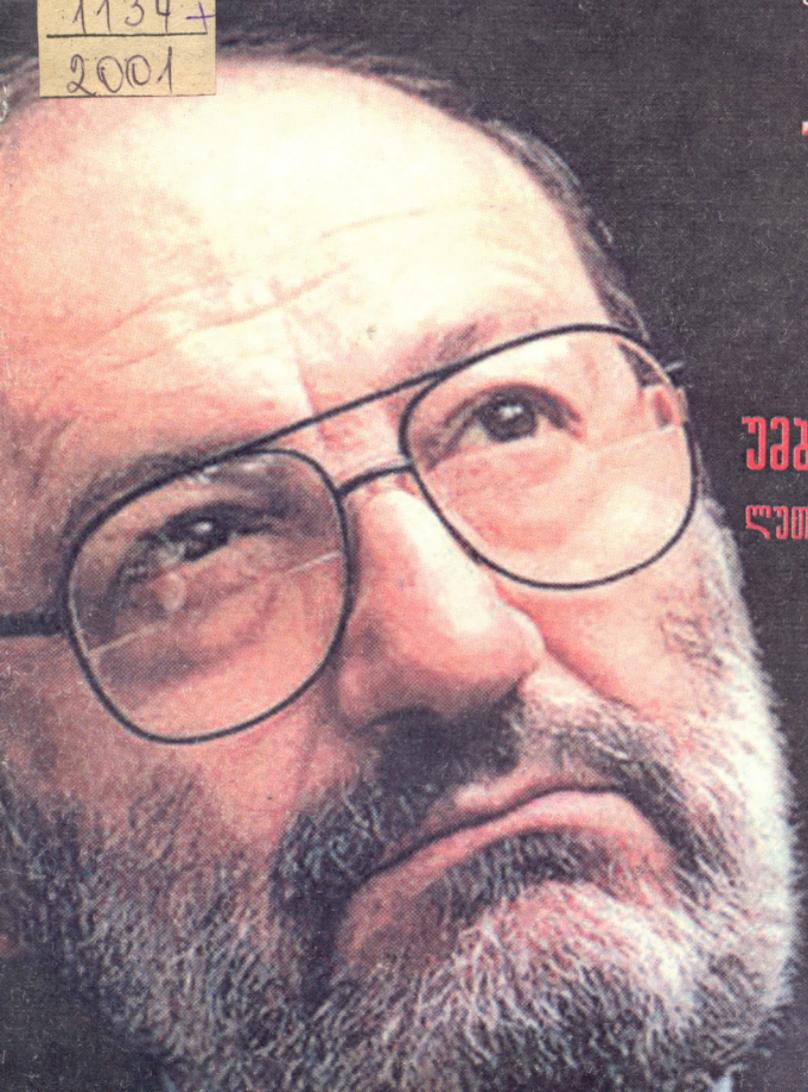
28 ივნისი

ფასი 80 თეთრი

1134+

2001

#11 2001

უგურო ეკო
ლუთარი ინტერნეტი

პრილი

საზოგადოებრივ-ლიბერალური
ასოციაცია "არილი" გამომევა

არილი - დასავლეთელი სიწმინდეთა(ნი)
სულხან-საბა

არილი - შხას შუქი, რამეზე დამდვარი
ძარბაზის მისი
განმარტობითი ლექსიკონი

მთავარი რედაქტორი შადიმან შამანაძე

სარედაქციო სბჭმო

მალხაზ ხარბედია
(მთრედაქტორის მოადგილე)
ლევან აბაშიძე
ია ანთაძე
ირმა არწუაშვილი
ანდრო ბუაჩიძე
ნოდარ ებრაღიძე
თამაზ ვასაძე
ეთერ ვიბლიანი
ნინო ზურიაშვილი
დათო თედორაძე
ზაზა თვარაძე
ზურაბ კვიციანი
ვახტანგ კომახიძე
ვასილ მაღლაფერიძე
დავით ნინიკაშვილი
(პასუხისმგებელი მდივანი)
ზვიად რატიანი
ირაკლი სამსონაძე
გულსუნდა სიხარულიძე
სოზარ სუბელიანი
ზაზა ფაჩუაშვილი
ზაზა ჭილაძე
ბესო ხვედელიძე

მინიფორი - მიხეილ ჩიტაძე
მოხარული დირექტორი -
გიორგი სუბარი

მოხიუბარული უზრუნველყოფა
თამაზ ჩხაიძე

ტელ: 93-40-35, 93-52-96;

ფაქსი: 98-67-90;

e-mail: kharbedia@yahoo.com

მისამართი: პ. ინგოროძის ქ. №5

ფურნალი იბეჭდება გავით
"კავსიონის" სარედაქციო ბაზაზე

№11 სუთხაპათი, 28 ივნისი, 2001
გამოლის ორ კვირაში ერთხელ

ლიბერალუა

ზვიად რატიანი

ნერილი საიდუმლო დედას.....	1
თამაზ ჯოლოგუა	
რამდენიმე ახალი ცნობა	
ნიკოლოზ ბარათაშვილის ბიოგრაფიისათვის.....	3
გიორგი ტატიშვილი	
მოგონება	4
თამარი ფხაკაძე	
მოთხრობები.....	8
აქვსანტი კვირტია	
მოთხრობები.....	11
ჯონ აადაიკი	
დამზადებულია ზეცაში	13
ნოდარ გურაბანიძე	
მსოფლიოს მესამე თეატრალური ოლიმპიადა (ნერილი მეორე).....	18
ალექსანდრე გვახარია	
ნერილი რედაქციას.....	22

პერსონა

დავიდ კირავარტ ლორენსი	
ლექსები.....	22
ტომას სტარნზ ელიოტი	
"უცხო ღმერთების კვალდაკვალი"	25
ქეთი სუბარი	
შესავალი დ.კლორენსის "რჩული ლექსებისათვის"	27

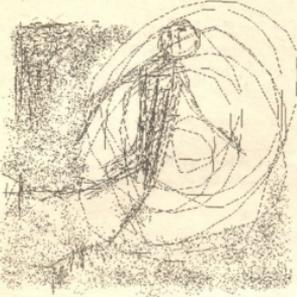
ინტერვიუ - იბალიური ნიშნები

უშვარტო ეპო:	
"ჩვენ ქსელის ლუთერი გვეჩივდება"	29
რანცო ოლივა	
გვისხნის თუ არა ინტერნეტი?	33

პუბლიცისტიკა

ია ანთაძე	
"არ გვინდა შენი მტვერსასრუტი, მოგვეცი, ღმერთო, მტვერსასრუტი!"	36
ზაზა ფაჩუაშვილი	
დასკენითი საკითხავი.....	39

ნერილი საიდუმლო დედას

*This is my letter to the World
That never wrote to Me,
The simple News...*

Emily Dickinson

ისევ იმ ძველ სიყვარულთა და იმ ძველივე ერთგულებით გესალმები. წლების მანძილზე არ გწერიდი, რადგან იყო ეჭვი, რომ ჩემს წერილებს ვიღაც კითხულობს. ალბათ არც ისე საფუძვლიანი იყო ეჭვი, ალბათ თვითონვე გამოუცხონე იგი ჩემს თავს, ხედიბი, არამტკიც. რათა დროებით დაგმალვოდი. იმდენ ვიტოვებ, რომ მათატიბ ამ სისუსტეს. ყველამ დამტოვა.

“ყველამ დამტოვა” ტყუილია და ეს ნათქვამი მიიღე, როგორც ნიჟმტიკიცა ჩემი ბიძმური უმადურების - ერთადერთის, რაც მაიძულებს ვწერო ლექსები. ყველა მათგანი - გვულისხმობს ლექსებს - არ შეიცავს თუმცა ოცნებას ან იმას, რასაც ანდა ზამი გულისხმობს ზავსი, მე მაინც მიყვარს მათი წერა: როცა მოძებრება გულდიან რაღაც, გარეგნულად ტკივილის მსგავსი, ოლინდ ზაზს ვუსვამ, გარეგნულად! საერთოდ, არსი დღეს უკვე არის არა სიღრმე, არამედ გარსი.

რაც ლამაზია, ყველაფერი არ იცოცნება. შესაბამისად, მეც მჩრევა შანსი

გაცხდე მორწმუნე. თუნდაც მხოლოდ ლექსის ფარგლებში. და მე ამ შანსით ვისარებლები. ახლა ადრეა. რწმენა მოიცდის, მიგრძენია ფეხსი ათრევა. თუ თელი, რომ მსგავსი მკრუნელობა არ შეკადრება, მაშინ სხვაინა ცხოვრებაში უნდა გავცეშე.

მე ახლა ეზივარ სამსახურში და ჩემს გარშემო არ აფერი ი, თუ არ ჩავთვლით აპარტურას - კომპიუტერებს, დანადგარებს. სწორედ საჩემო არის გარემო, რასაც მხატვრულად გაუცხოებას უწოდებენ. და ეს ბუნავი, მავთულებით და ნათურებით უხვად მორთული, დღეს ჩემთვის არის უფრო უნაკლო, უფრო მშვიდია და კომფორტული, ვიდრე ბუნება, - სხვა რა გთმზნა? - ვიდრე საწოლი, ან ვიდრე მუქუ, თვინიერი, ჯერ-არ-ნაწოვი.

რაც მოთავრია, ამ კვლევებში არასდროს ვნანობ,

რომ, ვთქვათ, წარსულში ვეღარაფერს ვეღარ გადავსული, ანუ აქ მართლა მარტო ვარ, ანუ “ყველამ დამტოვა” რჩება ძალიშო.

ისევ იმ ძველ სიყვარულთა, როგორც ვითხარი, და იმ ძველივე ერთგულებით, როგორც დავბინე, გესალმები და იმედა - თუმცა ხიზარულს არ მოგანიჭებებს ეს წერილი - არც დაგამძიმებს. წლები მიდიან, და თანდათან გადავიხარე იმ აზრისაკენ, რომ შენს გარდა ყველა მამცირებს.

ჩემი არ სჯერათ. თითქოს სჯერათ, მაგრამ არ სჯერათ. მე ამას ვგრძობი და, შესაძლოა, არათუ ძველი სიყვარულთა და ერთგულებით, იქნებ ასევე რაც მეტი სითბოთი გესალმები. არადა წერილს ეს არ ეტყობა, და პირიქით - თითქმის ბრცერითი გულწრფელი ფრაზა აქ არ არის, ანდა ითავსებს რაღაც ხელოვნურს და უკადრისს, რადგან აქცენტბი გადატანილი არის რითმაზე.

შევეშათო რითმებს. კარგად იცი, მათი შეწვენი - ვინმეს მოხიბლვა დიდ გმირობად აღარ ითვლება. მე არასოდეს - ესეც იცი - მათ არ ვუბნებდი (ეს შენც იცი და, მეორე, რითმებამაც), რაც ალბათ კუჭის გავლენაა: მიყვარს კერძები, რომელთაც დაჭრა არ სჭირდება და მიირთმევა არა დანიით და არა ჩანგლით, არამედ ხელით. და თუ ამ შექმნას გადავიტანი ლექსებზე, მაშინ მე მიყვარს ცივი პოეზია და არა ცხელი, არა წენიანში ჩალობილი, არამედ ხმელი, რომელიც თითქმის ქვაებება ზამში.

ვიგზავნი ლექსებს. ოლინდ ძველებს. ახლები არც მაქვს. ბუერი არ არის, ათიოდე იქნება ერთად. როგორც დედასთან არ მრცხუნვია, ვისაბრეც ხსცკვალს როცა მიუვდებ, ისევე შენთან მე არ მრცხუნვია ამ ლექსების. და თუ მრცხუნვია, მხოლოდ იმისი, რომ ბოლომდე ვერც მათ მივანდე ყველა ტყუილი ჩემს შესახებ, შემგვა სიმართლევ. ზოლი სიმართლე - მოსაწყენია.

ლექსი რა არის? არაფერი. მხოლოდ ნაწერი. ვერ გადავარჩებს ტყუილ-მართალს, როგორც საცერი, ისიც არ იცის - შენ ვინა ხარ, ვისი მამაველი, ან მაგიდასთან მთელი დამე რისთვის გაბედი. ის ვერ იქნება ბრამდებელი, და ვერც დამცველი, რადგან უბრალოდ ნაწერია - მხოლოდ ნაწერი, სადაც სიერცეში შეხედულად და დროში გაწვლილ სევდას ათავსებ. რა თქმა უნდა, ქებას არც ველი.

21952

საქართველოს
მედიკალი
საქართველო

მისთვის არაფერ არ დავაგდამს დაფინს ვვირგინებს;
 უფრო პირიქით - ამ სედასკ ვილც გვიინებს,
 რაც, თავისთავად, საწყენია, მაგრამ ვაძლი...
 რამდენჯერ მითქვამს, ვიშორებ ახლაც ივაცეს:
 დაე, ლუქუბმა ჩემს შესხვებ მეტი იცნონ
 და მომაწერონ, რაც არა ვარ. ნება მათია.
 რაც არ მიქნია, დამბარადონ. მე კი ვცისრულობ,
 რომ მათ არაფერს არ დავუშლი. ღმერთკრატია.

დღეს მშრალი ხიდი ვორინცოვზე გადავიდიო.
 მზე ჩადიოდა და დღელია მუქმოწითალოდ
 თუ მოყავისფროდ ვველაფერი - მტკვარი, მიდამოც;
 ავადმყოფური ფერი იყო, მგონი - იოდის.

ხიდის მოაჯირს დავვერდნი, წავიპოეტე.
 ვუშურდი წვალს და ირბ მზეში გაიქვევილ ქადრებს.
 თითქმის გულწრფელად გაიფიქრე: უკვე მოვიდი,
 და მტკვარს ჩავეხდი (ასეთი რამ მომხდარა ადრეც,
 მოხდება მეორეც), და რაღაც მანიშნა მტკვარში...
 შენ ცვლს ნურაფერს გაიფიქრებ, მხოლოდ ვიამაშობ.
 და ვიცე ცურვაც! მართალია, მიილად თეხში არ ვარ,
 მაგრამ არც მტკვარი არის ღამანში.

გადავცურავდი. რა თქმა უნდა, საქმე აქამდე
 აღარ მისულა. გამოფხიზლიდი, ჩემ გზას ვაკვევი
 და უკან დამრჩა მშრალი ხიდიც, მღეროდ ნაკადიც
 მთელი თავისი ანკესებით, და ბავაყითი.

მე გადავიდი მოედანზე. იქ შემხვდა ქალი.
 ასაკით უფრო გოგო ვითქვამს, მაგრამ აბერებს
 მუქი თავშალი - მორწმუნეა, ანუ მხეგალი
 უფლისა ჩვენი. მუდამ მბებენე
 მსგავსი ქალები; არის მათში რაღაც უსულო...
 შემხვდა და რაღაც მომილიცა, მისურება - მრავალს
 კიდევ დავცნორი დღისი შეწვევით. და მეც უსურვე.
 რას მილოცავდა, აღარ მითხრა. ჩათვალა, არ ვარ
 ისეთი ბიჭი, არ ვიცილდე. ძალიან შეცდა.
 შობა-აღდგომა-გიორგობა, ამაზე მეტი
 მე სხვა თარიღი არც მცოდნია არასდროს; მეც და
 ალბათ თეთონაც სამი წლის წინ.

ეს ქალი ერთი
 თითქმის ღამაში გოგო იყო სამი წლის წინაი;
 მე მას ვიხსენებ ჩვეულებრივს, მუდამ მიზარულს.
 რამ დააგროვა მის სიტყვებში ადრენი რკინა?
 ვეშვიდობები; მიწვდის სანთელს, ნაკურთხიათ.

რატომ ვიფიქრებ ამ ვველაფერს? რატომ ჩავთვალე,
 რომ ის ხარ, ვისაც ვველაფერი უნდა გაეცნოდ?
 რაც უფრო ეტყუე, შენ მითუფრო რად ხარ მართალი?
 ან რატომ ვცდილობ, წარმოსხვად დავიკავადო
 შენით, რომელიც, თუ არსებობ, მისი არსებობა,
 ამ წარმოსახვით. ის ფოველდე გშლის და ხელახლა
 ხატავს შენს სახეს, შენს ბაგეებს, თვალებს, ასევე
 გიცვლის სახელებს, მაგრამ შენგა
 არ შეუძლია შენი ხატის; და სულ იცვლები.
 და თუკი რამე არ იცვლება - მხოლოდ სიხნდე,
 რომელშიც ზიხარ და მიყურებ გაუცაცობით,
 და გვიამოვნებს, როცა ვიხნევი.

მე ახლა ვზივარ სამსახურში. რაკვილე - შკალები,
 დანადგარები, ეკრანები, ტიკვილი ნივთები,
 რომლებშიც თითქმის ვერ ვერკვევი; არც ვეკარები.
 დანადგარები ასხივებენ. და მე ვსხივებდი.
 გარეთ ცდილობს და ვერ ღამდება. მე აქ ვარ მარტო.

ღამის დარავი. თუ მორიგე. რაღაც ასეთი.

თურქ ტყუილად, სულ ტყუილად არ ვაფასებდი
 ასეთ საქმეებს: გამორთი, ჩართი,
 და არაფერზე არ იფიქრო. ჩემში მატკულობს
 შექანიკური ორეული, რომელიც აივებს
 თვინთაკეთ ღამებს, რომლის ხელი ავტომატურად
 ვიბეში ეტებს სანთებელს... პოულობს სანთელს.

გადატეხილა; ორი თითით ესრეს და გამორთელბ.
 რისთვის - არ ვიცი, მაგრამ ვიცი - უნდა ავიანო.
 დანადგარები ასხივებენ, იცვის სანთელი.
 იწვის უმიხნილ. უფრო სწორად, უმისამართოდ.

იწვის სანთელი და ანათებს ფურცლის მართკუთხედს.
 ცდილობს მასწორებას; ეუხმარები ჩემი თითებით.
 არ მაინებდეს ერთი სიტყვა, სიტყვა "ნაკურთხი",
 ეკვი არაა, შენ დაგინთებდი
 სანთელს, და იგი ჩემთვის უცხო, შენთვის კი ალბათ
 ნაცნო ენაზე გაამბობდა ამ საღამომდის
 ჩემს მხორებებში მომხდარ ვველა მოსაწყენ ამბავს,
 ოღონდ არც ისე მოსაწყენად, მე რომ გამობდის.

შენ იცი, ვინც ხარ. მე არ ვიცი. თუკი ერთიშემ
 ამჟღავნებ შენს თავს, მხოლოდ ერთით: ფურცლის სიღრმეში
 რამდენჯერ თითქმის ვასაგონად ამოიხვნეშე,
 რამდენჯერ თითქმის მომეჩვენა, როგორ ქვითინებ...

რამდენჯერ იყო, ვათხრებინე ფურცელი კალამს,
 ფურცლის ქათხათა ზედაპირი, რომელიც გმალავს,
 ზამთრის რამდენი უსინათლო ღამე გათენე
 და ტყუილია, რომ შეცდიდა რამეს გვასწავლის:
 ამოუხრნიდი და ვრწმუნებოდი: ეს მერამდნელ
 სხვაში, გერ კიდევ ხელუხლებში, გადამასწარი.

მე ახლა ვზივარ სამსახურში და მეყვინებთა;
 ვალებ ფანჯარას, რათა ვრილი ჰაერის ტალღამ
 გამომთავხიზლოს. სიხნდეა, და მხოლოდ მაღლა
 უხმოდ მიფერინავს თეთიმორინავს: ქრება, იწობა
 და ისევ ქრება აღისფერი ციცქნა ნათურა...
 რა იწებოდა - მომხდარიყო - და ამ ქვეყნიდან
 წაესვლიდაფი სადმე სხვაგან, სადაც ქართული
 არვინ საუბრობს, არვინ მიცნობს, და იქ მეყვია
 სუვენირები, საჩუქრები - მათთვის, ვინც დამჩნა
 საქართველოში; და მეწერა ხელის კარგალით
 ბოდიშნარევი წერილები - "მე თეთონ მტანჯავს
 ეს განსორება, და ახნა" - რაღაც ამგვარი.

შენ იცი, ვინც ხარ. მე არ ვიცი. მხოლოდ გივ ზავნი
 - ისიც სულ უფრო იმეფათა - მოზრდელ ბარათებს,
 სადაც გიმტკიცებს, რომ არასდროს არ გილაატებ,
 რაც ალბათ შენთვის სურველია, შენი მიზანი
 ალბათ არასდროს არ ყოფილა ჩემი ბავუვლი
 სიყვარული და ერთოვლები; არც ეს გადარდებს,
 თუ ევლარაფერს ვედავ დაწერ, - რაც, სხვათაშორის,
 მალე მომივლის, თუკი მანამდე
 რაღაც არ მოხდა ცსოვრებაში: თან უკვარი,
 და თან სწორედაც მოსახენი, ნალოდინები;
 თუ ისე დარჩა ვველაფერი, როგორც დღეს არი,
 ძველი წყლითა და სადინართი, ძველი დინებითი.

ქარი წაიღებს ჩემს წერილებს. არ გამოირიცხავ,
 რომ ის წაიღებს არა მხოლოდ თავის მოტანისლს;
 კიდევ რაღაცას გაიფიქრებს... თუ არ მოირწყა,
 წალკოტიც ისე გადახმება, როგორც ბისტანი.

რამდენიმე ახალი ცნობა ნიკოლოზ ბარათაშვილის ბიოგრაფიისათვის

გიორგი ლეონიძის სახელობის ქართული ლიტერატურის სახელმწიფო მუზეუმში (N19232-ხ, ფურც.2) დაცულია გიორგი ტატიშვილის (1870-1955) უსათაურო მონაცემება ნიკოლოზ ბარათაშვილის დებუხე; სოფიო სუმბათაშვილისა და ბარბარე ვეზირიშვილზე, მათ ოჯახებზე, აგრეთვე, ნიკოლოზ ბარათაშვილისა და დიმიტრი ყფიანის ურთიერთამოცილებულულებაზე. ვფიქრობთ, ეს მოგონება, რომელშიც რამდენიმე გამორეკეცილებული ცნობა მოიპოვება ჩვენი დიდი პოეტის ოჯახურ წრეზე, საინტერესო მასალაა ნ. ბარათაშვილის ბიოგრაფიის მკვლევართათვის.

ზომი რამ მოგონების ავტორმა...*

გიორგი ბეჟანის ძე ტატიშვილი დაიბადა 1870 წლის 10 მარტს, გორის მაზრის სოფ.ძეველში. მამა ადრე დაეღუბა (7 თვისას). დედა - ეკატერინე გიორგი (იანგორ) მირზაშვილის ას. ტატიშვილმა - გაიჭირვებაში შევიდა (სხვა ცნობით - ექვსი) შვილი გამოზარდა, რომელთაგან ზოგი მცირეწლოვანებაშივე გარდაეცვალა და საბოლოოდ სამი შვილი შერჩა: ნიკოლოზი (დაბ.1860), გიორგი (წინამდებარე მოგონების ავტორი) და ნინო - შემდგომში მწერალი, საზოგადო მოღვაწე, კორე ყფიანის მუფლე.

გ. ტატიშვილი ჯერ გორის სემინარიასთან არსებულ პირველდარწევით სასწავლებელში სწავლობდა, ხოლო 1879 წელს დედამ თბილისის პირველ გიმნაზიაში შეიყვანა. გიმნაზიაში გიორგის ორი წელი გაუცდა ავადყოფნობის გამო, შემდეგ ექსტერნად სცადა გამოცდების ჩაბარება, მაგრამ ოჯახურმა ვითარებამ აიძულა, სოფელში (ძეველში) დაბრუნებულიყო, სადაც ოჯახს მოეკიდა (ცოლად შეირთო წრომიელი პეღლაგია წინამძღვრიშვილი) და შინამწურნობას მიჰყო ხელი, მაგრამ 1899 წელს სტიქიამ ყველაფერი გაუნადგურა და იძულებული გახდა სახელმ-

მე ახლა ვზივარ სამსახურში... მე ახლა ვწევიარ ოქრის ქვიშაზე, თიღ ქვიშაზე, ჩემი ტერფები დროგამოშვებით ისუსხება გრილი შხეფებით მორიგი ტალღის, ცა ირწევა, და მისი რწევა მიღუნებს თვალებს, და მაძინებს, და მე ვეძინებები ბედნიერ სიზმარს, პირველზე... და ვიწეებ წერას.

მე ვიწეებ წერას... ვიწეებ წერას... ვიწეებ... ვიწეებ... ფურცლის სიღრმეში დასანგრული, შენ მითვალოვალე და ასო-ასო მითვლი სიტყვებს, როგორც მრიცხველი. მე ვიწეებ წერას, ანუ ვამთავრებ ცხოვრებას, - უკვე მერამდნედე! - ანუ ვიშხრევი და ვეუფნები დედამიწას, შოვარეს, პლანეტებს, და მათთან ერთად ვთვლიანლები... ანუ ვამტებ.

არა იმიტომ ვიწეებ წერას, რომ როცა ფარდა გადაიწია, ვართ რაღაც ლამაზი ჩანდა, უკეთ - ვახფხული, ან ვეთიღი ვთიღების ფანტეკი, ან მოთამაშე მშვენიერი ბავშვები, ანდა ქალი, რომელსაც ველარაფებს მორაგებს, გარდა დაიწეებხისა. ვიწეებ წერას, რაკანა ვებრები ჩემს თანდაყოლილ საიარფრეს, რომელსაც მუდამ ვკრძნობდი და ვკრძნობდი სისხლით, თვალთა, თუნდაც კანის ყოელი უჯრედით და ყოელი ბეწვით.

იხვე იმ ძველი სიყვარულით და იმ ძველივე ერთგულებით, თუ რაც არის (ამასთანავე გულიდან თითქმის უჩებლიედ გამოცეკნილი სიტყვებითა და იმ ვეღაფრით, რასაც მალავენ ან ვერ ამბობენ ეს სიტყვები) და ძველი, ძველი გულბრევილობით გესალმება, ხოლო ქალაღდზე მორჩილად კაწრავს მორჩილ სიტყვებს მორჩილი ხელი არა იმიტომ, რა თქმა უნდა, რომ მე რაღაცით უხედური ვარ, ან პირიქით, ან სხვას უკეთეს ვერაფრეს შეეძლება, ან მარცლებში უცებ მივთვლებს, სისხლის ერთერთი ურჩი წვეთი, ან, მითუმეტეს, რომ მაქვს უფლება სიტყვის (იხილეთ

კონსტიტუცია); ვიწეებ წერას, რომ იშვიათად და ისიც წაბით, მაგრამ მოვწედე - მიწას, იატაკს, ცხოვრებას, დამოიღეს - ამდენ სიზმრად, ცხადად, ეტაბად, სამსახურებად, ქალაქებად, მკვდრებად, სუფრებად, რომ მოვიპოვო ერთადერთი ტიხილი უფლება - უფლება სიბერის... ასაკისდა მიუხედავად.

პარილი, 2001

* მასალა გ. ტატიშვილის ბიოგრაფიისათვის (შემუარისტის ავტობიოგრაფიული ჩანაწერები) მოგაწოდა მისმა შვილიშვილმა, პროფესორმა მეტყველებნაწერმა, გიორგი (ვოგი) ბეჟანის ძე ტატიშვილმა, რომელსაც მადლობას მოვახსენებთ.

წივი სამსახურში შესულიყო - დანიშნეს სააქციო უწყების მოხელედ და გაგზავნეს ნუხის მაზრაში, საიდანაც სიღნაღი გადმოიყვანეს. სიღნაღ გ. ტატიშვილი აქტიური წევრი იყო იქ მცხოვრებ ქართველ მოღვათა მცირერიცხოვანი ჯგუფისა (ივანე და გიორგი კვალიაშვილები, კოლა ერთთავი, სანდრო დიასამიძე, ლევან ფაველინიშვილი), რომელიც ეწვერიულად იცავდა ადგილობრივ მოსახლეობას შოეინისტურად განწყობილი სომხური ბურჟუაზიის შემოტყეებისგან და, რაც მთავარია, ამ მხარეში ააღორძინა საზოგადოებრივ ინიციატივაზე დაფუძნებული კულტურულ-საგანმანათლებლო საქმიანობა: ჯგუფის წევრები ხელს უწყობდნენ ახალი სასწავლებლების გახსნას, მართავდნენ წარმოდგენებს, დააარსეს ნიგნ-საცავ-სამკითხველო და სხვ. ამის შემდეგ გ. ტატიშვილი ქართლში განაწესეს სამსახურში - სადაგურ გომის "სარაიონო აქციზად" და იქაური არყის ქარხნის ზედამხედველად. ცოტა ხანში გ. ტატიშვილმა სამსახურს თავი დაანება და დასახლდა ცოლის მამულში - სოფელ წროშში, სადაც გახსნა სკოლა, კოოპერატივი, საფეიქრო, გაიყვანა წყარო, გააშენა სანიშნუში ვაზის სახერგე, ასწავლიდა სოფლის ბავშვებს ვაზის მოვლა-პატრონობას, მეფუტკრეობას, მებოსტნეობას, შეუდგა მტკვრიდან სარწყავი არხის გამოყვანას, აბანოს მშენებლობას (ინჟინერ ლეო დიასამიძის პროექტით), მაგრამ ამასობაში რევოლუციამ მოუხსნო, ქვეყანა აიწუნა, წროშის მამული სოფელს უსასყიდლოდ დაუტოვა, ერთხანს გორში იმსახურა, მაგრამ იქ ფეხი ვერ მოიკიდა და საბოლოოდ თბილისში გადმოსახლდა შვილებთან.

გიორგი ტატიშვილის პატრიოტული და მოქალაქეობრივი თვითშეგნება კარგად ჩანს მისსავე სიტყვებში: "მე მუდამ უპარტიო ჯგუფში ვიყავი. შანადა მხოლოდ ის, რომ ჩემი სამშობლოს საკეთილდღეოდ საქმიო იყო ხალხში შემეტანა სწავლა-განათლების შეგნება და ეკონომიკურად ხალხის ააღორძინება."

გ. ტატიშვილს ზედმა მწარე სიბერე არგუნა - ჰყავდა ოთხი ვაჟიშვილი, რომელთაგან სამი 1920-1930-იანი წლების ბოლშევიკურ რევოლუციებს შეენირა, მათ შორის ბებარე ტატიშვილი (1897-1937), გამომჩნილი საოპერო მომღერლისა და მუსიკალური მოღვაწის, სახალხო არტისტის ცისანა ტატიშვილის მამა.

გ. ტატიშვილი გარდაიცვალა 1955 წელს, დაკრძალულია გორში.

როგორ მოხდა გიორგი ტატიშვილი ქვეშეთში, სადაც წინააღმდეგარე მოგონების მიხედვით, მან გაიგნო სოფლი სუმბათაშვილის ოჯახში? საქმე ისაა, რომ, როგორც ეს ზემოთ აღინიშნა, გიორგი იყო ძმა კოტე დიმიტრის ძე ყიფიანის ცოლის ნინო ტატიშვილ-ყიფიანისა (1867-1937) და ძალზე აბლო ურთიერთობა ჰქონდა დიმიტრის ოჯახთან. ამის შესახებ გ. ტატიშვილს აღნიშნული აქტის თავის ვრცელ და მეტად საინტერესო მოგონებაში დიმიტრი ყიფიანი, რომელსაც, სხვათა შორის, ვამზადებთ გამოსაქვეყნებლად: "დიმიტრი ყიფიანი ვიცნობდი 8 წლის ყმაწვილობიდან. ჯერ ჩემი და - ნინო - მის შვილს კოტეს არ შეერთო, რომ სწორად დავეიოდი თვეობით (ქვეშეთში - თ.ჯ.) დეიდაზე მონიკოსთან, რომელიც იყო ცოლი დიმიტრის ძმისწულის ვასლისა და, - შემდეგ ჩემი დის შერთვისა, - ხომ თითქმის ერთად ვცხოვრობდით" (ლიტ.მუხ., N13502-ბ, ფურც. 5-6).

გიორგი ტატიშვილი, ჩანს, არ იყო წერაში განაწეული. ამიტომ მის ტექსტში საქმიო გახდა რედაქციული ხასიათის ჩარევა (გრაზმატიკულ-ორთოგრაფიული, ალაგალაგ სინტაქსური). ამასთანავე, ხაზგასმით უნდა ითქვას, რომ წინააღმდეგარე პუბლიკაციაში სრულადაა დატყული თხზულების შინაარსობრივი მწარე და, ძირითადად, ავტორისეული თხრობის მანერაც.

დასასრულ, უნდა დავიწინოთ, რომ გ. ტატიშვილის თხზულებას ჩვენამდე გასცნობია მკვლევარი მღვიან თაქთაქიშვილი, რომელსაც თავის მრავალმხრივ საყურადღებო წერილში - "ნიკოლოზ ბარათაშვილის პორტრეტები: მითი და სინამდვილე" (გაზ. "კალხასობა", 1997, N13) ციტირებული აქვს მცირე ფრაგმენტი ჩვენთვის ამაგამად საინტერესო მოგონებისა.

გიორგი ბაიშვილი

მოგონება * *

ნიკოლოზ ბარათაშვილის და - სოფიო (!) - იყო მეუღლე სოფელ ქვეშეთში მცხოვრები თავადის, ვასალ სუმბათაშვილის ქეი.

სოფიო მუდამ ამყობდა მარტო თავისი ძმით კი არა, არამედ თავისი ჩამომავლობითაც; ბუნებრივად ისეიი ამაყად და ამატყატყარი იყო, რომ დიდად განათლებულ-კულტურულ დიმიტრი ყიფიანის ოჯახთანაც კი არ ჰქონდა მეზობლობური კავშირი, მიუხედავად იმისა, რომ მისი ძმა - ნიკოლოზი - დიდი მეგობარი იყო დიმიტრი ყიფიანის ოჯახისა.

სოფიო საშუალო ტანის ქალი იყო - პატარა თვალებით, მოზრდილი სახით.

სუმბათაშვილის ოჯახში მას დახვდა გერი - ნიკოლოზი, რომელიც ჰყავდა ვასლის პირველი ცოლისგან, ციციშვილის ქალისგან.

ეს კოლა, - როგორც ჩვენ ვეძახებით, - ცოტა არ იყოს საწყალი და უწყინარი კაცი იყო. ამისგან რისამე ცუდის ჩაწენა შეუძლებელი იყო, მაგრამ დიდინაცვალს - სოფიოს - მინც ეფეავრებოდა გერი კოლა და დაწავრუ-

** დასათურება ჩვენია - თ.ჯ.

ლი ჰყავდა მუდამ, რის გამოც კოლასაც თავისი დესპოტი დედინაცვლით დიდად ეგავრებოდა.

საერთოდ, სოფლის თავის თავზე დიდი წარმოდგენა ჰქონდა: ამყობდა თავისი ძიძია და თავადური ჩამომავლობით, რის გამოც არათავდა უზრალოდ თავს არ გაუფრდებდა. ქეშშეთის საზოგადოებასთან საერთოდ და, კერძოდ, ქეშშეთის ინტელიგენციასთანაც კი საერთო არა ჰქონდარა. არ მასსოვს, რომ რამე საზოგადოებრივი მნიშვნელობის კრებაზე ამ კულტურულ-განმანათლებელ საქმიანობაში მის მონაწილეობა შეიძლოს, ანდა მის შვილებს, - რომლებსაც არავის აკარებდა, - მივლით მონაწილეობა. თავისი თვითმპყრობელი ხასიათით მთელი ოჯახი მოსამსახურეებითური მაგრად ხელში ეჭირა და ხშირად საგარეო (მამულის) საქმეებშიც ერეოდა. ასე რომ, უფიქროდ რამე ვისმე გაეცეთებინა, არ შეძლო. კოლა გერს, - თავიდაც რომ მოეუწონებინა, - მალე ცოლი შერთო და პატარა მამულის გამოყოფით ცალკე დაასახლა; მიუხედავად იმისა, რომ ოჯახში ყველაფერი ბლომდა ჰქონდა, არაფერი გაატანა, გარდა ნარჩხურისა.

სოფლის საკუთარი ორი შვილი ჰყავდა: ქალი - კატუშა და ვაჟი - გიორგი. ორივე შეგრობა საშუალო სწავლა მიიღო: ვაჟი - გიორგი - ნიეცკოვსკის დრაგუნთა პოლკის ოფიცერი იყო, ქალი კი მუდამ თავის გვერდით შინა ჰყავდა და არავის აკარებდა; უფადოდ რომ რამე საზოგადოებაში გარეუფიყო, ყოფილად შეუძლებელი იყო, რის გამოც დაეკტილ გალიაში ქალს არავითარი განვიტარება არა ჰქონდა. უკანასკნელ დროს მათთან ოჯახში სიარული დაიწყო ერთმა პოლიციის თანამდებობის ლეკმა, რომელსაც კატუშა ფარულად ცოლად გაჰყვა.

ჩვენ, თანატოლინი, ამხანაგი ყმანვილები კოლას ხშირად ვატიყრდებით ჩვენთან და, - ვიცოდით არა დედინაცვლის დამოკიდებულება მისდამი, - გვეცოდებოდა და მუდამ ყურადღებით ვეპყრობოდით; სწუხდა, რომ არ შეეძლო თათის ოჯახში გადახდა ჩვენი პატივისცემისა, რის გამოც ხშირად თავს გვარიდებდა.

სოფლის ერთი დაც - ბარბარე (3) - გათხოვილი იყო ჩვენს მეზობელ სოფ. ოსიაურში. იგი ცოლად ჰყავდა გენერალ დიმიტრი ვენიჩიშვილს.(4) სიზორის გამო მათ ოჯახთან ისე დაახლოებულა არა ვყოფილვარ, როგორც სუმბათაშვილის ოჯახთან, მაგრამ ცინზინად ყველას ამ ოჯახის წევრებს და გამოგონია ბევრი რამ მეზობელ-ნათესაობისგან ამ ოჯახზე პირველ გიმნაზიაში ვაჭიშვილი ვენიჩიშვილისა - გიორგი(5) - ჩემთან სწავლობდა: მე - უმცროსი კლასებში, ის - უფროსი კლასებში და მასსოვს, როგორ მრისხანედ პროტესტი გამოუცხადა გიმნაზიის ადმინისტრაციას, როცა არ შეინწყარეს ქართველი მოწაფეების თხოვნა, ბატონიშვილ ირაკლი ალექსანდრეს ძის(6) დასაფლავება ქართველებისთვის სამკლოვიაროდ დიდდ გამოეცხადებინათ და გიმნაზიის ქართველი მოწაფეებისთვის მთელი შემადგენლობით დაკარსლავებ დასწრების უფლება მიეცათ. მე მასსოვს(ჩვენ, პატარა მონაფეებს, როგორ გვეწერგავდა სამშობლოსადმი სიყვარულს.

ამ ვაჟის გარდა ჰყავდაც ორი ქალი: ერთი იყო მეუღლე ვასილ მაჩაბლისა(7) და მეორე იოსებ ფალავანდიშვილისა. მაჩაბლის შვილებმ აღზარად საუკეთესო მწიფედი(8), რომელთაც სიყმნვილებში დედისგანაც ჰქონდათ ჩანერგილი კეთილშობილური მისწრაფებანი.

ვენიჩიშვილის მეუღლეს მე ვიცნობდი უფრო კულტურულს, შედარებით თავის დასთან და გამიგონია სხვაენისგანაც ეს აზრი, რომ ის ბევრად მაღლა იდგა სუმბათაშვილის ცოლზე.

დიმიტრი ყიფიანის ოჯახში ხშირად იყო ხოლმე ლაპარაკი ნიკოლოზ ბარათაშვილის შესახებ. ამ ხშირი მოგონებები ჩანდა, რომ დიმიტრის ოჯახის უპირველესი, საყვარელი მეგობარი იყო(9). ხშირად მოიგონებდნენ მის ოსუნჯობას, მის ცეკვასა და მზიარულებას; ხშირად ჰქონდათ სჯავბაისი მის დიდ პოეტურ ნიჭზე(10), სამშობლოს სიყვარულზე, მის უმწიკვლო პატიოსნებასა და თავმოყვარობაზე; ხშირად შესწავლა: როგორც და არის სოფო ტატარის - ხასიათითა და აღზრდით სრულიად არა ჰგავს; ტატო სრულიად უზრალო კაცი იყო, თავმდაბალი და გულკეთილი, სოფო კი - ამაყი და ამპარტაყანი. გამოგონია, რომ ნიკოლოზ ბარათაშვილი სუფრავზეც კი ისეთი მზიარული იყო, რომ ბადალი არა ჰყავდა; ლოთობა არ უყვარდაო და ამისთანებს კიდევაც ციხავდაო, ქეიფში კარგი სიმღერითა და კარგი, შეგნებული საზოგადოების შეკრებით, მუდამ მზად იყო მონაწილეობა მიეღო. ამ დროს ხშირად თავის უფის დავითარში რაღაცას ჩასწერდა ხოლმეო. ამბობდნენ: თუ ტატო ჩვენთან შინაურულად სადილის დროს ამ ვახშამზე არ მოვიდოდაო, ჩვენ ყველანი ნანწყენი ვრჩებოდითო და ვინც ზარს დარეკავდა, ჩვენ გული ფანქცალს დაგვიწყებდა ტატოს მოლოდინშიო. ხშირად იგონებდნენ დიმიტრის ოჯახში, თუ რა თავზარი დამეცა მთელს დიმიტრის ოჯახს, როცა ტატოს ავადმყოფობა და მერმე სიკვდილი შეიტყვეს... დიმიტრის ოჯახს ისე უფლოვია, როგორც სხვა მის უახლოეს ნათესაობას. დიდხანს მათი სახლი გლოვის ოჯახად ყოფილა გამოცხადებულა.

ვახშამზე რომ დაიწყებდნენ ტატოზე ლაპარაკს, ისე გაერთიონდნენ ხოლმე, რომ მამულების ყოველ გაახსენდებოდათ ძილის დრო. თვითონ დიმიტრი ტატოს მოგონებაზე უსათუოდ იტყოდა: სამშობლომ დაკარგა დიდი კაცი და მე მეგობარი. ამას იტყოდა უსათუოდ ფერწასული და ამოიხორბდა.

იმ დროს, როცა ტატო ყოფილა დიდი მეგობარი და საყვარელი დიმიტრის ოჯახისა, მისი და სოფო მათ ოჯახში მყოფი ერთხელაც არ მასსოვს.

ყველაფერი, რაც აქ ჩამოთვლილია ჩემ მიერ, ბევრი მე თვითონ მინახავს და მოვსწრებივარ და ზოგიც გავგონილი მაქვს.

დიმიტრის მეცურად მოკვლის დროს(11) მე უკვე 17 წლისა ვიყავი და ეს ხომ ის ხანაა დადამინის ცხოვრებაში, როცა მას გაგონილისა და ნანახისადმი დიდი ინტერესი აქვს აღძროლი.

5/ X, 1945 წ.

შენიშვნები

(1) სოფო მელიტონ ბარათაშვილის ას. სუმბათაშვილი (1842-1916) - ნიკოლოზ ბარათაშვილის და, გენერალ ვასილ სუმბათაშვილზე გათხოვილი. ცხოვრობდა ქეიშხეთში. 6. ბარათაშვილის მიერ გრიგოლ ორბელიანისადმი მიწერილი ერთ-ერთ ბარათში სოფო "აღლაპუტილას" მეტსახელთაა ნახსენები (იხ. 6. ბარათაშვილი, თხზულებანი, ა. გაქვირდილიასა და ი. ლოლაშვილის რედაქციით, თბ., 1972, გვ.122, 226).

(2) ვასილ სუმბათაშვილი - ნიკოლოზ ბარათაშვილის სიძე; გენერალი, რომელიც სამხაზურდან გასვლის შემდეგ თავის მშობლიურ ქეიშხეთში ცხოვრობდა. "ცნობის უწყვეტში" გამოქვეყნებულ ერთ პუბლიცისტურ თხზულებაში ნახსენებია ქეიშხეთში "შემაშვილ ვასილი", რომელიც "მდიდარი მებატონეა, ახალ-ახალ წინაშობებს ეტანება, გულგატეხს აწუხებს, მკარამ მამინე დიდი გავლენა აქვს ხალხზე", თუმცა ახალგაზრდობის სწავლა-განათლებლის ზელშეუწყობაზე სულაც არ ფიქ-

რობსო (დ.ე ივიანი , ორი შერბა, "ცნობის ფურცელი", 1903, N2171). ცნობილი ბიბლიოგრაფის თამარ მაჭავარიანის აზრით, ეს "შემამულე ვაიხილი" ნიკოლოზ ბარათაშვილის სიძე - ვასილ სუბიათაშვილი უნდა იყოს (იხ. ქართული გაზეთების ანალიტიკური ბიბლიოგრაფია, ტ.VI, ნაწ.II,თბ.,1975, გვ.522, N8023).

(3) ბარბარე მელიტონ ბარათაშვილის ა. ვეზირიშვილი (1835-1919) - ნიკოლოზ ბარათაშვილის და, გათხოვილი გენერალ-მაიორ დიმიტრი ვეზირიშვილზე (იქორწინეს 1852 წელს). ბარბარე ვეზირიშვილის ნაქონია ნ.ბარათაშვილის ავტორგრაფული ხელნაწერები: ა) ლექსთა კრებული; ბ) ბუდი ქართული იხ.უ.თავაშვილი, ნ.ბარათაშვილის ავტორგრაფები, წიგნში: ნ.ბარათაშვილი, ლექსები. ბუდი ქართული. წყაროები, ს. ფორცხაღაბეს რედაქციით, ტფ., 1922, გვ.128; ამჟამად პოეტის ეს ავტორგრაფები დაცულია საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის კაცკელისის სახელობის ხელნაწერთა ინსტიტუტში - H-2033, 2034. მათი აღწერა ნიკოლოზ ა. ხელნაწერთა აღწერაში, ტ.V, შუდგენილია და დასაბუთებლად მომზადებული დ. მეფარიშვილის დ.ე. ვირსალაძის მიერ აღ.ბარამიძის რედაქციით, თბ., 1949, გვ.25; უნდა აღინიშნოს, რომ წყაროდ ეს ხელნაწერი ადვილ საფუძვლად პოეტის თხზულებათა ავტორგრაფულ გამოცემას - იხ. ნ. ბარათაშვილი, ლექსები. ბუდი ქართული (ავტორგრაფები), ს. ინგოროვას წინასიტყვითა და შენიშვნებით, თბ., 1968, გვ.9 . ბარბარე და ტოტა საინტერესო მოგონება თავის ძმაზე (იხ.ნ.ბარათაშვილის თხზულებათა ზემოდასახელებული 1922 წლის გამოცემა, გვ.241-242).

ბარბარე ვეზირიშვილი გარდაიცვალა თბილისში და აქვე, ვერის ირანე ღვთისმეტყველის კლესიის ვალაჯანში დაკრძალეს (იხ. ე. ბარბაქაძე, "მელიტონი... ტფილისისთვის ზომ არ ოხრავს?", გაზ. "სიტყვა", 1998, N3).

უნდა ითქვას, რომ თანამედროვეთა აზრი ბარბარე ვეზირიშვილზე არა ფიჭოლა ერთგვაროვანი. კერძოდ, დავით კლდიაშვილი, რომელიც პირადად იცნობდა ბარბარეს, მასზე წერს: "არაფრემ ეტყობოდა დიდებული მძის ნათესაობა" (დ. კლდიაშვილი, ჩემი ცხოვრების გზაზე, წიგნში: მოთხრობები და პიესები, თბ., 1947, გვ.643).

(4) დიმიტრი გიორგის ძე ვეზირიშვილი (გერდ.1898) - ნიკოლოზ ბარათაშვილის სიძე, რუსეთის არმიის ექვანდ-მაიორი. ერთხანს ბათუმში მსახურობდა და მისი იქ ცხოვრება-საქმიანობის შესახებ უწერია დავით კლდიაშვილს: "ვეზირიშვილი ახიზრებული ადამიანი იყო; თავის ნაწილს ისე უყურებდა, თითქოს მისი ყმები იყვნენ. სამსახურის შესახებ არა იცოდა რა. უყვარდა პარადობა და რადგან ბათუმში არაფერი გასართობი იყო, ყმაწვილი ქალბები ჩააქცივდებოდნენ ხოლმე ვეზირიშვილის გამოცეკვან ბატალიონი საკარჯიშოთ-საპარადოდ. ვეზირიშვილიც უხრულებდა მათ თხოვნას - გამოეყოფა როგორც და ამით წინაშე ცერემონიალით არიონებდა წინ და უკან" (დ. კლდიაშვილი, ჩემი ცხოვრების გზაზე, წიგნში: მოთხრობები და პიესები, თბ., 1947, გვ.643).

დიმიტრი ვეზირიშვილი გარდაიცვალა 1898 წლის აპრილში, თბილისში, საიდანაც მის შობილიურ ოსიაურში წაასვენეს და იქ საგვარეულო სამარხში დაკრძალეს ("ივერია", 1898, N83). სხვათა შორის, იქვეა დაკრძალული მელიტონ ბარათაშვილიც (ამ საითხზე იხ. ე. ბარბაქაძე, "მელიტონი... ტფილისისთვის ზომ არ ოხრავს?", გაზ. "სიტყვა", 1998, N3).

(5) გიორგი დიმიტრის ძე ვეზირიშვილი - ნიკოლოზ ბარათაშვილის დისწული. დამთავრებული ჰქონდა თბილისის პირველი გიმნაზია. 1880-იან წლებში ც. ვეზირიშვილი პარაზში სწავლობდა და იქ მოსწავლედ ქართველ ახალგაზრდათა ერთ ჯგუფთან ერთად 1884 წ. იანვარში წყრილობით სიბოხის საერთოვლით გამოშვებული პრესის რედაქტორებს - "წვეწეური ჟურნალ-გაზეთები" გამოეგვიგზავნეთო (წერილი რედაქტორთან, "დროება",

1884, N133).

(6) ირაკლი (ერეკლე) ალექსანდრეს ძე ბატონიშვილი (ბავარტონი-გურუზისცი) (1827-1882) - ალექსანდრე ერეკლე II-ის ძე ბატონიშვილის ერთადერთი ვაჟი. დიდადა მსარსოვნი (სალმასტში - იხ. დიდიერი, "დროება", 1882, N90), სადაც იმ დროს ალექსანდრე ბატონიშვილი იყო გადახვეწილი. ერთხანს ერევანში იზრდებოდა დედისთან - მარიათ საკის ა.ს. აღამალოვსთან (გარდ. 1882; ხელნაწერთა ინსტიტუტში, პაპავა წერილობის ფოტოკოლექციამ (NN884,885,1111) დაცულია მარიამის რამდენიმე ფოტოსურათი. იქვეა დაცული (NN874,880) თვითონ ირაკლი ბატონიშვილის ფოტოცნობები). შვიდი წლისა, ირაკლი ბატონიშვილი დედისთან ერთად პეტერბურგს გაგზავნეს, სადაც იმპერატორი ნიკოლოზ II-ის მფარველობის ქვეშ იმყოფებოდა - ჯერ ცარსკოე-ხელოსის სასწავლებელში მიაბარეს, შემდეგ კი სახვადრო სასწავლებელში გადაიყვანეს პეტერბურგში, მაგრამ ირაკლიმ რუსეთში სწავლა (საერთოდ იქ ყოფნა) არ ისურვა და დატოვა სასწავლებელი. 1840-იან წწ. იგი თბილისში და მეფისწავალ მიხ. კორნცივის მურადილობითა გარემოსილი. 1860-იანი წწ. დასასრულს ირაკლი ბატონიშვილი სამკურნალოდ გაემგზავრა საფრანგეთში, სადაც დაუახლოვდა იმპერატორ ნაპოლეონ III-ს. საფრანგეთშივე (პარიზში) გაიცნო აღ. ჰვაკვაძის შვილი დიმიტრი - თამარ დაკოთის ას. ჰვაკვაძე (1852-1933) და იქვე დაქორწინდა მასზე; ცოტა ხანში დაუბრუნდა თბილისს და აქ გარდაიცვალა ზანგეროვლის ავადმყოფობის შემდეგ.

ირაკლი ბატონიშვილი ეწეოდა კულტურულ-საგანმანათლებლო და საჯეკლომქმედო საქმიანობას: მისი ინიციატივით მთაწმინდას და ავლაბარში ორი ქართული სკოლა გაიხსნა (1860-იანი წწ.), ეკუთვნოდა თბილისის გუბერნიდან ახანობის ნაწილი, რომლის შემოსავალსაც ძირითადად საჯეკლომქმედო საქმეებს ახმარდა.

ირაკლი ბატონიშვილის დაკრძალვა განდობილულ სამკლოვიარ მსგელოვანში გადაიხარდა (გამოსვენეს თბილისის სიონიდან და დაკრძალეს მცხეთის სვეტიცხოვლის ტაძარში). "ბატონიშვილი ერეკლე გარდაიცვალა 63 წლისა (უნდა იყოს: 55 წლისა - თ.ჯ.), დარჩა ორი პატარა ქალი და მამობითი სქესი ალექსანდრე ბატონიშვილის მოსო. სხვა ბატონიშვილები ერეკლეს გარდა არავინაც სცხობობს ამჟამად ტფილისში. ისინი მოსკოვსა და პეტერბურგში სახლობენ" - აღნიშნულია "დროებაში" (1882, N88) გამოქვეყნებულ ნეკროლოგში. სხვათა შორის, "დროებაშიცა" გამოქვეყნებული ერთი საკვლისხმო ცნობაც, რომელიც მეტყველებს, ერთი შვირი, თბილისელი საზოგადოების დაბალი ფენების პატრიარქისა და სივერდულნი ორკაცილისადაც, ამისთანავე, ამ ფენების მაღალ მოქალაქეობრივ თეთსუნებულებს: "როცა ამქვეშა შიტივს, რომ ბატონიშვილის უფურცელვალებს ქვეითი იმთხოვის ქალაქში კლდის ამზადებს, ამით საერთო სურვილი გამოაცხადეს, რომ ქელეს ჩვენ ჩვენის ხარჯით გაახლებითო და თუ ბატონიშვილის ამისთვის რამე ფული ჰქონდა დანიშნული, იმ ფულით სასწავლებელში იმის სახელით დარბობი ხაზობის შეილები გაიზარდინო" (ბატონის შვილის ერეკლე დასაფლავება, "დროება", 1882, N90).

ერეკლე არქიმანდრიტის (დიდათის) შესანიშნავი სიტყვა - "ირაკლი ბატონიშვილის გარდაცვლამაჟედ" იხ. "დროება", 1882, N91; ხელნაწერთა ინსტიტუტში დაცულია ვასილ კარგალაშვილის საწვავა - წარმოთქმული სვეტიცხოვლის ტაძარში, ირაკლი ბატონიშვილის დაკრძალვაზე (ე. კარგალაშვილის არქ., საქ.N241, გვ.4).

ირაკლი ბატონიშვილი გარეგნულად მდიდრე ჰვავდა თავის სასიქადულო პაპას - ერეკლე II-ს (იხ. "დროება", 1882, N88) და ეროვნული დრისებაც გამახვლებული ჰქონდა - დემონსტრაციულად ატარებდა ჩიხა-ხალსებს, ხოლო ერთხელ ბორჯომის პარკში "დიდად ამავად თავაწეულ" დიდ მთავარს, ნიკოლოზ მიხეილის ძეს (რომანოვს) ზედაც არ შეხედა და ეს ამბავი მამივე

განზაურდა საზოგადოებაში (იხ. ი. უფროსი, თეკლა ბაგრატიონი, თბ., 1991, გვ.98).

უნდა აღინიშნოს, რომ გიორგი ტატიშვილი თავის მემუარებში, რომელიც ინახება მისი შვილიშვილის გიორგი (ცვი) ტატიშვილის ოჯახში, აკეთებს წინამდებარე მორენტაჟს გამომოცემულ ამბავს. დაკავშირებულს ირაკლი ბატონიშვილის დაკრძალვასთან: "გარდაიცვალა 1882 წლის აპრილში ირაკლი ალექსანდრეს ძე, შვილიშვილი მეფე ირაკლი მეორისა. უფროსი კლასების მოწაფეთა ჩაგონებით, ვითხოვეთ დასაფლავების დღეს ქართველი მოწაფენი სწავლისგან გაეთავისუფლებინათ, რათა ბატონისციხეში გამოსთხოვებინათ უკანასკნელ ბატონიშვილს, რაზედაც გიმნაზიის ადმინისტრაციამ დიდი უარი გამოვიცხადა. მიუხედავად ამ უარისა, ქართველი მოწაფენი იყვნენ საიდუმლოდ დარაზმულნი და რომ ვაივს მიცვალებულს სირინიდან გამოვიყვანება და სასახლის (ფეხლისხმება "ნამესტნიკის" სასახლე, ამჟამად - მოსწავლე ახალგაზრდობის რესპუბლიკური სასახლე რუსთაველის პრისიპქტზე - თ.ჯ.) აქეთ უკვე გამოვიღებთ, ერთხმად ზოგი გადავანებე გადახტა და ზოგმაც კარებიდან გასვლა მოასწორა და შეერივნენ პროცესიანში და გაიყვნენ მოწაფენი ვერის დადმართის ჯერამდე (ამჟამად - შერაბ კოსტავის ქუჩა, გმირთა მოედანთან ახლოს, სად: დღეს აბრეშუმის ფაბრიკა დგას - თ.ჯ.). ბევრი მოწაფე, შეტარებულ უფროსი კლასიანი, თვალცრემლიანი მისდევდნენ უკანასკნელ სამოქმედო საგვარეულოს წევრს. ბევრმა უფროსკლასელმა მცხეთამდე გააკეთა და უმცროსკლასელები კი დავებარებენ პასიონში".

(7) ვასილ გიორგის ძე მანაბლე (გარდ. 1918) - თრისტი (ნაფიცი ვეკელი), საზოგადო მოღვაწე, ივანე მანაბლის უფროსი ძმა. დიხანს ცხოვრობდა პეტერბურგში, სადაც დაამთავრა იქაური უნივერსიტეტის თურქოლოგიური ფაკულტეტი და იქვე - პეტერბურგშივე - 1873-1894 წწ. იყო საპეტროლის უკანასკნელი მთავრის ნიკოლოზ (ნიკო) დადიან-მინერვლისკის (1847-1903) თურისკონსულტი; ახლო მეგობარს აკავშირებდა ილია ჭავჭავაძესთან, თუმცა ილიასა და ივანე მანაბელს შორის ატეხილმა ცნობილმა კონფლიქტმა ვასილ მანაბლისა და ი. ჭავჭავაძის ურთიერთობაც გააფუჭა.

ვასილ მანაბელი გარდაიცვალა თბილისში, 1918 წლის 22 თებერვალს. დაკრძალულია ვერის წმ.ნიკოლოზის ეკლესიის ვაღანკმეს (იხ.სამგლოვიარო განცხადება "საქართველო", 1918, N42).

ვასილ მანაბელზე იხ.: ზ.ჭიჭინაძე, ვასილ გიორგის ძე მანაბლე, "საქართველო", 1918, N44; ვ. თაყაიშვილი, მორიგებანი ქართველ მწერლებზე, წიგნი: დაბრუნება. ქართული ემიგრანტული ლიტერატურა, გ. შარაძის საერთო რედაქციით, ტ.1, თბ., 1991, გვ.391-393; ვასილ და გიორგი მანაბლები (პუბლიკაცია მოამზადა ს. ნუცუბიძემ), გაზ. "დრონი", 1992, N34; ვასილ მანაბლის სიტყვა - წარმოთქმული გაბრუნებულ იმერეთის ვასილ-ივანეს დაკრძალვაზე იხ. "კალი", 1896, N12, გვ.195; ი. ჭავჭავაძის წერილები ვ. მანაბლისადმი იხ. ი. ჭავჭავაძე, თხზულებათა სრული კრებული (ათ ტომად), პ. ინგოროყვას რედაქტირებით, ტ. X, თბ., 1961, გვ.49-60.

(8) "საუკეთესო შვილებიდან" ერთ-ერთი იყო გიორგი ვასილის ძე მანაბელი (1885-1935) - ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის თვალსაჩინო წევრი და სახელგანთქმული საპარტიო-მე-

როი ფორმის დამაარსებელი. გარდაიცვალა ნიუ-იორკში და იკვეპა დაკრძალული.

გიორგი მანაბელზე იხ.: გ. შარაძე, უცხოეთის ცის ქვეშ, წგნ. III, თბ., 1993, გვ. 119-131; რ. გაბაშვილი, რაც მასსოსეს, წიგნი: დაბრუნება. ქართული ემიგრანტული ლიტერატურა, გ. შარაძის საერთო რედაქციით, ტ.3, თბ., 1992, გვ.148-149, 157-164, 171-175, 192; ქართველები გერმანული დროშის ქვეშ მეორე მსოფლიო ომში, მასალები გამოსაცემად მოამზადა, წინასიტყვაობა და შენიშვნები დაუთოო ვ. რცხილაძემ, თბ., 1994, გვ.53-56; ი. ჯანელიძე, საქართველოს შესახლა გერმანული მეფე ჰოლოდო, გაზ. "კავკასიონი", 1995, N95; ვინ იყო პირიცი მაჩაბელი?, პუბლიკაცია მოამზადა ლ. ცომაია, "ლიტერატურის მატანი", 1998, გვ.191-194.

(9) ნიკოლოზ ბარათაშვილის და დიმიტრი ყიფიანის ახლო მეგობრული ურთიერთობა სხვა წყაროებითაც დასტურდება. ეკრძოდ, დიმიტრის მეუღლის ნინო ჭიალაშვილის (1827-1902) თქმით: "ნიკო ბარათაშვილი დიდი მეგობარი იყო დიმიტრისა და დიდიდან საღამომდე ჩვენიან რჩებოდა: აქ სადილობდა, აქ ვახშობდა, ეგაა მხოლოდ, დაშეს არ ათევა ჩვენსას" (ნ. ბარათაშვილი, ლექსები. ბედი ქართლისა. წერილები, ს. ფირცხალავას რედაქციით, ტფ., 1922, გვ.244). ამას გარდა, ნ. ბარათაშვილი დამუშუდებული წვერი იყო დ. ყიფიანის ინიციატივითა და ხელმძღვანელობით 1842 წელს დაარსებულ "ტფილისის კერძო ბიბლიოთეკისა" (ამ საკითხზე იხ. ჩვენი ბროშურა: "ტფილისის კერძო ბიბლიოთეკა", თბ., 1997, გვ.13-14). დ. ყიფიანის მეტად საინტერესო მოკონება ნიკოლოზ ბარათაშვილზე, სადაც დიმიტრისა და ჩვენი დიდი პოეტის მეგობრულ ურთიერთობაზეცაა საუბარი, იხ. ვ. ლუნიძე, ნიკოლოზ ბარათაშვილის გარშემო, "ლიტერატურის მატანი", N1-2, 1940, გვ.406-411.

(10) დიმიტრი ყიფიანი ნიკოლოზ ბარათაშვილის პოეტურ ნიჭზე მაღალი აზრისა რომ იყო, ეს შემდეგი გარემოებებითაც დასტურდება:

ა) დ. ყიფიანს მის მიერვე შედგენილ ერთ-ერთ ხელნაწერ კრებულში 1847 წელს შეტანილი აქვს ნ. ბარათაშვილის "ბედი ქართლისა" (H-1430, ფურც.24-28).

ბ) დ. ყიფიანი თავის ნაშრომში "Несколько мыслей о материалах для историй Грузии" (Тფ., 1854, გვ.27) ნ. ბარათაშვილის ასახელებს წარსული და მისი თანამედროვე ქართველი მწერლობის უფავასანიძის წარმომადგენელთა (რუსთველი, ჩახრუხაძე, ბუციკი, ალ. ჭავჭავაძე, გრ. ორბელიანი და სხვ.) შორის.

გ) თავის "მემუარებში" (თბ., 1990, გვ.122) დიმიტრი ნიკოლოზ ბარათაშვილს უწოდებს "ქართველ დიდებულ პოეტს".

(11) სტაერპოლოში გადასახლებული დიმიტრი ყიფიანი მოკლეს 1887 წლის 24-25 ოქტომბრის დაშეს (ცრცელი მასალა დ. ყიფიანის გადასახლებისა და მისი მკვლელობის მიზეზებისა და შედეგებზე იხ. ჩვენი მიერ შედგენილი წიგნი: საშვილიშვილო მოკავშირე - დიმიტრი ყიფიანი, I, თბ., 1997).

ნიკოლოზ

თავი უსააკა

ვენერა და პოტიჩელი

სადმონს ქარი ამოიჭრა, მოყარა ღრუბელი და მალე კოცისიპრულმა წვიმამაც დაუშვა. ვერ იტყვის კაცი, პრესტიჟულ უბანში პრესტიჟულად წვიმა და არაპრესტიჟულში - არაპრესტიჟულად.

ორივეგან ერთნაირად უოქაფუნებდა. ერთნაირად რეცხავდა თქმა ბეჭი ელიტარული რესტორის, იქით კი მამა-პაპური სახინკლის მინებს. ერთნაირად უშხაუნებდა სასურავებს, რაფებს, კიბეებს, ასფალტს... ერთნაირად ლუმპავდა ჭადრებსა და ბზის ბუჩქებს.

პრესტიჟულ უბანში სოლიდური მამაკაცი სოლიდურ სავარძელში ჩამოუვლიო და ამ უეცარ, ნაჩქარევ თქმულზე ფიქრობდა. ფიქრობდა და საგანებო სესიას ამსვავსებდა. ქარის დაბერვა... ღრუბლებს უცებ შერკა... თქმა... კენჭისყრა... კონსტიტუცია... მუხლები...

ახლა სხვა მუხლებზე წამოვიყვრა. წაცურდა ოცნებებში ბრახით... ბატერფლაი... ბაყაყური. მერე სულაც, ძალიან ღრმად ჩაყვით... ჩაიბინა...

ტელეფონის სატრფოს ხელივით ნახად დასწვდა და პრესტიჟულ უბნიდან არაპრესტიჟულში ზარმა გაიწკრიალა.

- ალო!
- ირმა... მე ვარ, სიცოცხლე...
- დაახ. კი.
- წვიმს მანდაც?
- კი... დაახ.
- არ მოგემატრე? არ შევხვედი?
- რატო ჩურჩულეები?
- კარგი, კარგი პაატა. შევეხმანები ცოტა ხანში. სასახლა, ძმაო. წვიმა კოცისპირულად. პირდაპირ და მაკიბი-მოკიბის გარეშე. ცოტა ხანში:
- ალო. ირმა, მე ვარ ისევ...
- რას ამბობდი, რა პაატაო?
- რა ბავშვი ხარ, ვეიფედი! ჩემი ცოლი შემოვიდა.
- აა. მერე რა?
- კმ. მერე რა... შენი ნახვა მინდა, ირმუშვი. ვინდა რესტორანში დეკატიცი?

- რესტორანში?
- პო. იცი, ამ წვიმაში რა კარგი იქნება?
- რა ვიცი.
- წაიდე!
- რა ვიცი. ნამცხვარს ვაცხობ ეხლა და...
- მაგ ნამცხვრების ცხობა-გაყვდა შენი საჭმე არაა, ჩემო სიცოცხლე.

- აბა?
- აბა და კარვ რესტორანში უნდა იყდე და იქით უნდა უკეთავდე ნაირ-ნაირ ნამცხვარს. გამოპრანჭული. ფეხი-ფეხზე შემოდებული. ფეხი გაკლია, თუ...
- ხელი! გაგლახავ იცოდე!
- რაო?
- ჩემ მძას ვეუბნები... თქვენ არა. კარუმ ჭამდა და...

- თქვენობით რატომ მელაპარაკები, ირმა, გულს მტკენ... დიოკოვ გვაუს, პატარა, ხო?
- კი, თორა.
- მოკლედ, ჩაიცი ახლა და ნახევარ საათში მანდ ვარ.

- ვერ დატოვებ... ნამცხვარს?
- ბავშვებს. ნამცხვარს კი მოყვრები უკვე...
- მშმ... დაუტოვე ვინმეს... მე ხობელს...
- არ დარჩებიან ესენი სხვისთან. ჩემზე არიან მოწაბებული.
- მაგას არც მე დავიწუნებ და...

- გვემ, იცოდე, შაკი! მაცადე ლაპარაკი! მოშორდი მაგას!
- ალო!
- ალო. დაახ.
- მოკლედ, უთხარი შაკოს, წავედ ახლა და მაგარ კომპიუტერს მოგიტან-თქო...
- არ უყვარს ამას მაგი...
- არა? შერც, რაც უყვარს, იმას დაპირდი. ორივეს. ბიჭსაც და გოგოსაც.
- მართლა?
- აბა?! რა უყვართ, მითხარი...
- ეთუნას უყვარს...
- პო. თქვი, რე გურილებს.
- თბილი პალტო...
- ჰოდა, შეკვიარო და... შაკოს რა უყვარს?
- შაკოს... თბილი ბათინკი...
- თქვი, მერე ჩემო სიცოცხლე! შენ თქვი და! ჩემი ტყველი კაცს არ უნახავს ვერ! მე რომ კაცს დავიბრუნებ... მით უფრო, - ქალს...
- წვიმა. უტურად, ავალმართლად და ვეიფედი... მით უფრო, - ქალს... სწორედ ამ დროს არაპრესტიჟულად უბნის ერთი სახინკლიდან ახალგაზრდა გამოვიდა. პილბლმონჭილი ხინკლით რისკიანად დანარებული, შესურბული და ვეიფედიცარიული. მერე რა! აგ-ერ, მიხი მიხისხვერი, 80-იანი წლების "ფრული", ზედ ტაქსის ნიშნით. წავა. გაუყვდა ნელ-ნელა გალმუშულ ქუჩებს. ტაქსია რა! ჩაგ-დედა ვინმე. ძმაო, ერთი იქით წამიფეცა... და განჩნდა ორი კაბიკი! იქნება რა, რაზე იქნება!
- წამოიწია ქუროთკის საყვლო, მიიბრინა მანქანასთან, ჩავედა და გაუყვდა დანიატურებო ასფალტს.
- ო, რას წვიმდა!

პრესტიჟულ უბანში სოლიდური მამაკაცი ცოლს სოლიდურად დაეიხუვა, პაატას ვითომგამოსიბით და არაპრესტიჟულსკენ გაასრიალა ვერცხლისხვერი "შერსედესი". იქით, საღაც გოგომ წინაფარი ლურმსამს მიაკიდა, გადააცვა რაც უკეთესი ეხავა, აიკრა თმა და ფანჯარასთან დღედა.

- მართლა მომიტან თბილ პალტოს?
- მართლა, პო.
- მეც? მართლა მომიტან ბატინკებს?
- პო. პო. ესე თქვა და...
- ვინ?
- ვინც. არაა შენი საჭმე.
- კამფეტო უთხარი.
- და ბარბი!
- ცოლად მოვიყვან... - ეკითხება შაკო.
- ხო, აბა?! კარი არავის გაუღო.
- აუ, რა ზედნიერი ხაარი! - ლოყას ხელისგულზე ჩამოდებს ბიჭი.
- რატო, ვითომ?
- მანქანით რო იკატავებ...
- წვიმა...
- წვიმდა...
- სიგნალის შემპარაკი ხმა გაისმა. გოგო კიბეზე ჩარბოდა. თან რაღაც არ სამიწუნებდა. ეუცხველებად რაღაც.
- კამფეტო უთხარი!
- ხო, კარგი, კარგი. ჩაკეტე კარი.
- და ბარბი!

- ნამცხვარი არ შევკაში! ჩასაბარებელია დღით...
 - არ შევკაში...
 წვიმს.
 წვიმს.
 მინდისფერი ტაქსი ელიტარულ რესტორანთან შეჩერდა. რა იცი, რა ხდება ასეთ თვეში... ვინ სად მიდის... ვის რა უნდა, მდიდარი ხალხია. ფული არ ენანება.
 ცხელი სახინკლის საიშვს ჯერ არ გაველი. აღარ ციოდა. ახლა რამე ლამაზ თავდასავალზე ოცნებაც შეიძლება...
 გვერდით ვერცხლისფერი მერსედესი შემოუჩინა. წვიმით ჩამონარეცხ მინებს იქით გოგო დაინახა. იქით - ფრიალ სოლიდური მამაკაცი. საუბრობენ. "ნეტა რაზე?... პრინციპში, რა ჩემი საქმეა..."
 წვიმდა.
 წვიმდა.

ვერცხლისფერ მერსედესში:
 - ამ რესტორანში მივდივარ? - გოგო ონდავ აბუზული, ონდავ შემინებული გასცქერის აბრკვევალეზულ მინებს.
 - არა, აქ არა. აქ ეხლა, მე უნდა ავიდე ცოტა ხნით. ალიბისათვის.
 - რისთვის?
 - ალი-ბისთვის. აქ ეხლა პაატა ქვიფობს. ჩემი ძმაცაიცი. აველ ცოტა ხნით. გამიგებ? გამიგებ ნიციუსზე? ალიბი იცი რა არის? არ იცი. შენ იცი ის... ნაპალინი... ჩიტის რბე...
 - მალე მოხვალთ?.. მოხვალ?
 - სულ მალე. რამე ორი იფოს, პაატა იტყვის, ჩემთან იყო, რა!
 - მეუ რა?
 - მოკლდე, აი შენ, მაგნიტრომის ჩაგირთავ. აბა, შენ ფრანსლევდი... გამოვალ და წავალთ. ამაზე უკეთეს რესტორანში.
 - პალტო და ბათ... - წამოცდა გოგოს, გაწითლდა.
 - რაზე ლაპარაკი? ცველაფერი იქნება...
 წვიმდა...
 წვიმდა...

ორცხავე ტყეებს და მართალს...
 ხინკლის საიშვ ნელ-ნელა ქრებოდა. არც ლამაზი თავდასავალი ჩანდა.
 ტაქსისტო, - იგივე სანდრო, - იგივე ერთ დროს მსატყვარი, - საზურგეს გადააწვა და სივარეუტი გააბოლა.
 წინ რესტორანი ბრკვევალეზა, როგორც ხომლიდ ღამულ ზღვაში.
 - "თითქის მიცურავს" - გაიფიქრა...
 ამ დროს მანქანის კარის რბილი ჯახუნე მოესმა. მოიხედა. ვერცხლისფერი "მერსედესში" გოგო მარტო დარჩა. კაცი რესტორანში შევიდა. სოლიდურად.
 გოგოს ლამაზი პროფილი და აკვეცილი ბულუღა თმა აკვარელის ადარებელი ხილი ნახატებით მოჩანდა წვიმიან მინებს იქით.
 წვიმდა.

იქ, განახიზნებულ რესტორანში კი:
 - ვაჰა, ვინც მოსულა, გაუმარტოს! ვერ მოვალო, და...
 - მე და, ჩემს პაატასთან ვერ მივიდე?!
 - ავაშენა ღმერთმა! ბატონებო, ბატონი მალხაზი შემოგვიერთო და...
 - ცოტა ხნით, პაატას ვენაცავლე... ცოტა ხნით, სამწუხაროდ გადუღებელი საქმე მაქვს. შელოდებთან.
 ევკეთებში გამოცდილი პაატა დაბალ ხმაზე ეუბნება:
 - ვინ გელოდებდა, შე გთოვერანო...
 - ერთია...
 - რატო მეზე? ორი ყოფილიყო შე კაცო. გეფიქრა, ძმარ ძმაცაიცი. გეგეკეთებთან პრეზენტ! კარგი, დაჯე, დაჯე, მოიცდის ვილაყა. აბა, ბატონეო... და ა.შ.
 წვიმდა...

"ერთი საათი მაინც იქნება, რაც მარტო ზის ეს ტუკი..." - ფიქრობდა მსატყვარი ტაქსისტო მშ-იანი წვიმის "ფოკუსში".
 "ცოდაო ეს კაცი გოგო. ძანაც აზრზე ვარ ეხლა, მანდ რა პონტიცაა...
 "პრინციპში, რა ჩემი საქმეა, ტო..."
 "ამ! როგორ ზის?... გამოშვცვეული ჩიტებით".

"ვეე. გაფრინდი, ჩიტო, სანამ ლამაზი ხარ. შენ ამითი გაციოს არა ხარ".
 "რას ვაზრებ, ეხლა. პრინციპში, მე რა! იცის რაა ბიბამ, რა და როგორ..."
 "აუ, რას წვიმს?"
 "ისე, ბიბამ კი იცის თავისი საქმე, მაგრამ ამან?! ნახე, ნახე, როგორ ზის... ნეტა რა ფიქრები მოუღის ეხლა ამ ჩურჩულთა თაგში?"
 "ჯერ, ეტყობა, არაფერია... არაფერი არა აქვთ ვერ, რამე ორი იფოს, გამაზნანადა უკვე. ჯერ ვერ უფიდა ბიბამ..."
 "აუ, დახუთა, რაღაც..."
 მინა ჩამოსწია. ერთმანე მინაში უკეთ დაინახა გოგო. მერსედესში მორჩილად, უთავმოვარებოდ მომლოდინე.

"შაკვილია!... ეხლა ადგები და... გაველიები, როცა მოიხვლავს..."
 და გაუღმა. გოგო დაინახა და იქით მიიხედა.
 "აჰ! შეჩერეს!... ისე გეგოვებდა კარგი გქონია, ბიბამეო. ბოტიჩელოს ვერნერა გინდა დათორი? ბოტიჩელოს ვერნერა გინდა იყოლო, გვიგარო? მაგრამ, ეგ რა შეუფასებელია, ჩემი ძმა? რო არ იყიდავს..."
 საიდანაც, ცელიფანფარებული დედაკაცი განიდა.
 - დამეხმარე, შეელო...
 რას დეხმარებოდა. ხაზინკლემი ამოიტრიალა ვიბე.
 დედაკაცი ახლა მერსედესს მიადგა. მიუკაცუნა.
 - დამეხმარე, გენაცავლე...
 გოგომ რის ვაივაგასხით მიადგო და მინა ჩამოსწია. დედაკაცს ხელისგულზე ხურდა დაულო. ისიც ბურტყუნ-ბურტყუნით წაფრატუნდა.

ახლა მხოლოდ წვიმილა ედგათ შუაში. ორივე მინა ჩამოწეული იყო.
 ადგა და, ისევე გაუღმა გოგოს.
 - შე თქვენი არ გიცნობთ... - მოესმა წვიმის იქიდან.
 - იმას ხო იცნობ, იმას... - თავი რესტორანისკენ აუქნა ვაჟმა.
 "უნდა მოეტეხო აქედან. უნდა მოეტეხო... ვერნერა - ბოტიჩელოს. მერსედესი - ბიბის. მაგის..."
 გოგო ამდენი ლინდინსკან საკამოდ დიდლილი ჩანდა.
 - ტაქსი ხომ არ გჭირდება? - გასამხა ვაჟმა მინდისფერი "ფოკუსი" დაიწყო.
 - შე?! - გაუვირდა გოგოს.
 - შენ, შენ! შენ გჭირდება, თუ გჭირდება! სახლში წასვლა არ გინდა?

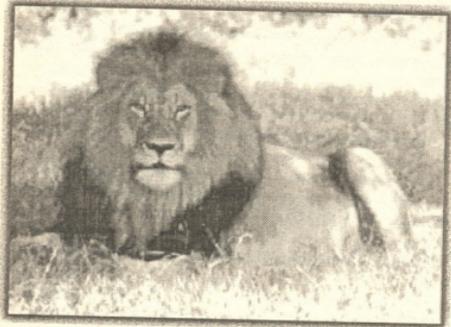
- სახლში?! - გოგოს სახე გამოცოცხლდა. ამ თამაშის ენა თითქოს, უცებ გაივო.
 - მინა! მინა სახლში!
 - მეზე? ავგო, ბატონო, ტაქსი!
 "უნდა მოეტეხო აქედან. უნდა მოეტეხო... ვერ არაა, ბიბამეო, ვერნერაზე ვერ დათავიო... სივარელის ქალღმერთია ეგ... ბოზობის და ახვრობის კი არა..."
 გოგო აწრიალდა. აფორიაქდა. გასაფრანდ მზად იყო.
 მინ! თავის სუფთა, მყუდრო ბუღისკენ... მაგრამ ონდავ ფეხს თორედა.

"მანქანის ფიქრი აქვს" - მიხედა ვაჟი.
 - გაძლიდი და ევრე დატოვე! მიხედავენ, შენ ნუ გეშინია.
 - მართლა?
 - მართლა, მართლა! პა, დროზე ეხლა! მოხიე მანდედან!
 და გოგოც "მოხია". გადმოფრთხილდა ვერცხლისფრად მოვლევარე გალიიდან და...
 რამდენიმე წამში მინდარედ ქვეულ ქუჩაზე მიშრიალიდნენ...
 - შენ... თქვენ...
 - მე ვარ სანდრო ბოტიჩელო.
 - ბოტ... ვინ?
 - ვაჟს ვაეცინა.
 - არა, სანდრო კი ვარ, მაგრამ ბოტიჩელო არა, რათქმუნდა, შენ რა ცველაფერი ვეგვრა, ტო...
 - რატო...
 - შენი სახელი შეგიძლია არ მითხრა. ისედაც ვიცი. ვერნერა გქვია.
 - ვერნერა?! არა. ვერნერა დედაჩემს ერქვა... მე ირმა მქვია...

- ირმა არა, ის... ვერნერა ხარ შენ, გაივ? ვერნერა...
 წვიმა...
 წვიმა...
 - აქ გააჩერე, - თქვა გოგომ.
 მანქანის გაჩერების ხმაზე ფანჯარას ბუშუბები მოაწვდნენ.
 - ეგე, ჩემი და და მძა!.. მე მგლოვდებიან.
 - გინდა, მანქანით ვაგრილოთ?
 - მართ... მართლა?!
 - მართლა, პო... ადი, ჩამოიყვანე ბენზინი ბლომად მისხა...
 გოგო კიბეზე აბრბდა. ფრთამუსხმული.
 "არ მინდა იმისი არაფერი...
 არც პალტო... არც ბათინკი..."
 წვიმა და არცერთი წვეთი არ ერია ტყეული.
 ნაღდად წვიმა... ძალიან ნამდვილად...

2001 წ.

აქ

XX საუკუნის მიწურულს და XXI-ის დამდეგს სერიოზულმა ფორიაქმა აძიტანა.
 მეგონა, რომ ვერასდროს მოვახერხებ ათას ცხრას რაღაცის მაგვირად ორიათის რაღაცის თქმას... მეგონა, რომ ვერც მივაწვდებ იქამდე, იმტომ, რომ შეუძლებელია, შეუძლებელია ჩემი ერთი, პატარა სიცოცხლე ორ საუკუნეზე გადანაწილდეს... მეგონა, რომ ყველა და ყველგვარი შეიკვლება. სხვანაირად ამოვა სხვანაირი მზე, სხვანაირად ისეშემებს სხვანაირი წვიმა... მეგონა, რომ, მოკლედ, რაღა არ მეგონა...
 ჩემს ამ ფორიაქს ხელი იმან შეუწყო, რომ XX ს-ის მიწურულს და XXI-ის დამდეგს ძალზედ მარტო დავჩინე. უმეობროდ, ჩვენი "სადაქლო" სერიოზულად დაიშალა. ერთი - შტატებში გათხოვდა. მეორე - სამხრეთ აფრიკის რესპუბლიკაში. მესამე - ხარავულში და მთითუც კი - მონაზუნად აღიკვეცა დღითა მონასტერში.
 მე თბილისს ვერ მოეშორდი. ვერ მოეშორდი ისეთს, როგორც იყო... უღრესს, უწყლოს, უსამართლოს და ზოგჯერ უხინდისოს... მაგრამ მაინც თბილისს. ერთხელ და სამუდამოდ გამეშობოდა იდეა, რომ სხვაგან არასაა ჭაღარა მთაწმინდა... რომ არაა სხვაგან ახალი ვარსი... და... კაცმა რომ თქვას, არცაა, არა?
 გული არასათი მიმოწვედა. მითუმეტეს, - სამუდამოდ გადასახვეწად...
 ჩვენი "სადაქლოდან" სამი უკვე აქეთ-იქით გაფანტულიყო. მეოთხე რომ სამხრეთ აფრიკაში წასახველავდა ჩემოდანს ალაგებდა, ჩვენს შორის ასეთი საუბარი წარიმართა:
 - ესე იგი, მიდიხარ!
 - აბა, აქ რას ველოდი? გოგონის გვემას? თუ რას!
 - წაიდა, ბატონო, წაიდა! მიბრძანდი!

- დარჩი, სიცოცხლე. დარჩი აქ! განხი! გაატარე ცხოვრება გუკვილი ლოფტში!
 - ზანგს რა მივაყოლებს, ქალი, რა?!
 - მივარს, ვა?
 - ეგ შაი კაცი გიყვარს და ეს... აქ... ყველაფერი...
 - წუ, რა გველოფერი?! ნათესი ღამაა?! თუ ცრუპტრელა არჩენები?! თუ რა?! დახეული კალგოტა! ცარიელი მაგივარი! ქალი ვარ, გაივ? ახალგაზრდა ქალი! ესლა მინდა ყველაფერი!
 - შენ არ იცი, იქ... როგორ ცხელა!
 შენ... ვერ ხვდები ეგ რას ნიშნავს - ვერადან - სამხრეთ აფრიკაში!.. ელემენტარულად, - ვერ გაუხვლებ!
 - კერასინკასთან მუხტებს ხომ უძლებს, რაა...
 - ეგ სულ ასე არ იქნება, დამიჯერე...
 - ახლა შენ დავიჯერო! ახლა შენ დამიბრდი კიდევ...
 - ასე არ იქნება სულ.
 - იცი რაა? თავს უშველე, დაო. წაიდი, მოხიე აქედან. ქალი ხარ - სუპერი. შენს ადგილას, პოლიუელში გაეთითობოდი, შტერუცა!
 - გველებს რომ გეშინა? იქ, ხო იცო... ყველა მოსახვედია... აი... ესე... აი, სხსს... სხს...
 - კარგი რაა... აქ რო გველებია...
 გინდა, ეს ვინისი გარკუქ? ამა! შენი იფისს.
 - რამე რო იფის და, ვერ გაილო... დაბრუნდები?
 - ააქ?!?
 - კარგი, პა. თვალები არ გადმოგცივებდეს. ისე, იცოდე, მე აქ ვარ. რამე თუ გავიჭირდება...
 - გაიძე, ჩემო ში-ჩი-ჩხლევე! ულვაშის დერი გამატანე! არა, თბის, თბის...
 - წავედი, წავედი... ხვალ გავაცილებ...
 ჩემოდანში ცხვირნარგული ხარხარებს.
 კიბეზე ჩამავალს მისი ორმეტრანი ზანგი მხედვდა. ეხლა, ეს რო ავა, ერთად იცინებენ. გადმოიყრის ეს შაი კაცი თეთრი კბილები. მოხეხს პირს ყურებამდე. ახარხარდება ზანგურად...
 და ესე გაატარებენ სიცოცხლეს...
 საოცარმა სკედამ შემბარო. ვარსხს ხეხს ფეხით ჩამოუვდევო. გააფხვული, ჩვენი მთავარიოსავან განსხვავებით, ენერგოულად ატარებდა თავის რეფორმებს...
 მიწიდან ძლეკამოსილად მოიწვედა თოთო სიმწვანე. ხეხის დაბერილი კვირტები ასკვებოდა და ზედ ფერქვედა ფოთლად თუ ცვა-ცოვავდა.
 მანქანების მტვრინა გუგუნში კი რაკაკა ლელესათით მიიკვლევდა გზას ფრინველთა გალობა და ჭოჭოკია...
 ზოლარკში შევუხვე. ჩაუვარე გალოებიდან ნაღვილიანდ მზირალ მხეცებს და ლიმის გალისი წინ, რკინის ზღუდეზე ჩამოვდექი. ეს ჩემი ლობია. "ლეო". ხმირად ვარ აქ.
 ინგვლოვ არავინ ჭკანებდა.
 ლეო თავის საცერკლ მეფერ ზოზმა იფდა, წინა თათებზე წამორეზინბობი და ოდნავ თამბორუბული შემომიკეცრიდა.
 - იცი, სულ მარტო ვერცხი, ლეო - ვთხოვარ მე.
 მის თვალებში ჩაგებულად მეფერი სეფდა და ტუსალური მორჩილება თან მთლიან სიცარიელედ ძქველყოფი. მიფერებდა სეფინის ისეგამლობით.
 - ყველა სადაცე მიდის, ლეო.
 გასოსებს, შენ რომ დავხატა? ისიც მიდის ხვალ. სხვათაშორის, აფრიკაში... სამხრეთში.
 მე არა. მე ძალიან სერიოზულად აქ ვრჩები... ეტყობა, უბრალოდ, იდიოტა ვარ. იცი, მე რომ წაივდე - სადმე... ვთქვათ, სამხრეთ აფრიკაში... ზუსტად ვგრე ვიქნები იქ... აი, შენ რო ხარ... იმიტომ, რომ...
 მაიმუნების მხრიდან მომკვლეული ქალი გამოვიდა და ურიკის გორებით ჩვენსკენ გამოუფცა გზა.
 ერთმანეთს გაუვლიბთ.
 - მოკლეთ, მან გიყვარს შენ ეგ ლობი, პა...
 - კი, მივარს, - მიუვკე უაზროდ.
 თვალს რომ მიფერდა, ჩემს დაილოვ-მორილოვს დაეუბრუნდი...
 - ვიცი, რომ ტანგუები, ლეო, იმიტომ, რომ იქ გინდა. იმ შენს აფრიკაში. ჯუფგლები... რამე... ნივერია... კონგო... არა, ლეო? გალიამი

რომ არ იფიქრო, მაინც იქ გეწოდებოდა... მაინც გალიაში იქნებოდა, არაა, ლეი?..

და შეც, იქ ეგეთი თვალები შექნებოდა... და მოსახვედში ახალგაზრდების მოხიზრხეც ვეგუფი გამოინდა და ლეოს გამოვიფიქრე...

მეორე საღამოს ზანგების პატარმალნი გაფრინდა თავისი ახალი, ტროიკული ბუღისკენ...

XX საუკუნის მიწურულს, საშობაოდ ოთხი წერილი მივიღე. ერთი - შტატებიდან. იგი მწერდა, რომ ნიუ-ორლეანის მახლობლად მშენიერი ვილა იყოფს. რომ ძალიან უცნაო ენდრო. რომ ენდროუ 31 წლის ასაკიდან ვეგეტარიანელია, რომ ვეგეტარიანელთა ძალიან კარგი რამეა, რომ ინტერნეტში გაიგო, აქ რომ თვის, რომ ძალიან ენატრება აქაურობა, აქაურები, მაგრამ, რომ ელემენტარული პირობებიც თურმე ბევრს ნიშნავს და სულ ბოლოს, "არასდროს დამავიწყდება, ერთხელ ლექციებიდან რომ გავიპარე და კუს ტბაზე ბალახი ვთიბეთ. რა კარგი იყო, არა?"

მეორე წერილი ხარაგოულიდან ჩამოვიდა პატარა ამნათთან ერთად.

ესწერა, რომ: კარგია, იცი, აქ? სულიერათ ვწინაღობი. ვცხოვრობი, როგორც ფერმეები. მე ვწველი ძირსას, ვცავ კვერცხებზე კრუსს, ვუღლი სკას, ვაცხო მჭადებს და ხაჭაპურებს... ომარი ძალიან შირბობილია და ძალიან კეთილიც. თუ ჩამოხვალ ზაფხულში ჩვენიანა, გაეგვხარდება. მინდა, ჩვენი შვილი მონადირე გავხადო საშობაოდ რაღაც-რაღაცეებს. ეკოლოგიური სუფთა. თაველი ჩემი სკასაა, ზანდახან ძალიან შენატრება თბილისი.

გასოსტე, ერთხელ ბარათაშვილის ხიდზე, იმ ვიწრო მოავიჯრზე რომ ვისხები და ვცივნილით? არც უნდა ვივლით ცურვა და არც მეორე...

მესამე წერილი სამხრეთ აფრიკის რესპუბლიკიდან მივიღე. მომეწვევდა, რომ ქალაქი ხურდა და ცახცახებდა შზის თავიანა აღიშვან...

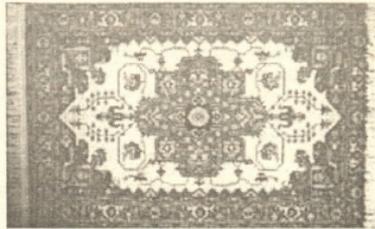
და შვიც ვწერა, რომ კონდიციონერით არა უშავს რა, ასატანია... რომ გველებს აღარ ეშინია, რომ გრანათანი სუჭერკაცია, რომ ბანანი თუ გინდა, პაღმოს რამე უნდა ესროლო და იქიდან მიამენი ბანანებს დაღიშენ... რომ არ მივატოვო ლეო, რომ ქიფოთაუნში ქვიფი კავება, მაგრამ ძველიბილისში - უსურავს... და ბოლოს, "გასოსტეს, ზედაზნის ტყეში აჩის მანქანით ასკოლე რე უწავდით სუიციდ? ვიღას ასხლდა ასკოლე. რა გადმოსახელი იყო ზემოდან, არა?"

მეოთხე წერილი ბრძვევალა, ქათქათა ფიჭქებნარემა ნაგავს მოიხდის. როგორც საკმეკლის იდგუალი სურენილა... როგორც ჩურჩულით ნათქვამი ლოცვა... "ღმერთმა დაგლოცოს"... "უფალი იფის შენი შემწე..."

და...
დავგა ახალი წელი. ახალი საუკუნე.
და ჩემი ბიოგრაფიაც მეორე საუკუნეში გადავიდა...
და სურლიად უბრალოდ ვთქვი... ორიათასი...
და ისევ ისე ამოვიდა ისევ ისეთი მზე...
და ისევ ისევ გაწვიმდა...
და მტკვარიც ისევ ისე მოედინებოდა, როგორც სტრაბონის დროს... ან უფრო ადრე...
და შეც ვთვაივ იმეც მე...

პეპსუნგი ქვიჩია

სპარსული ხალიჩა

- რა მჭირს ხელებზე?! რატომ მაქვს ამხელა ხელები?!

- ნუ გეშინია. არ გეტკინება. აი, სად არის ჩემი ხელები? მომაჭრეს! მერე რა, ხომ ვარ ცოცხალი? ხომ არ მოგმკვდარავარ? მოდი, მოვაჭრა...

- არა, არა! იქნებ დაპატარავდეს. არ მომაჭრა, გეხვეწები!

- მოვაჭრი მოგ ვეება ხელებს და შენც უხელო იქნები!

- არ მინდა უხელობა მოგვეცილი გეხვეწები! უხელომ არ მომაჭრა ხელები. მე ოფლში ვიწურები და ცხელი, მყარია სინნელე მახრჩობს. ის ოფლი ჩემი ოფლი არაა. ეს უხელია. უხელი გაბრახდა, ოფლად იქცა და მე შემომესხა. უხელოს დიდი საათი აქვს. სად არის საათი? ხმა ისმის და საათი არ ჩანს. ზემოდან შურის ნამცეცხე მიმერება და ტვირს მიდნობს. ოთხკუთხედი ყვავებიდან მოფრინდნენ შვანე ქაობები და ცხვირი მომაჭრეს. მე მახსოვს იმ ქიშკრის გირლანდები, მაგრამ ოდდაცხრამეტი იყო თუ ორმოცი? არა. ოდდაცხრამეტი და რვა პატარა. თუ ორმოცი და ერთი პატარა. კეფაზე საცობი მომჭერა და მთელი ტვირი კისერში ჩამელვარა. სანალი მაღალი სართლის აივანზეა გადმოკიდებული და იქ მე ვწვიარ. ყველა მე მიყურებს. როგორ შეიძლება? ვიცი, რომ არ შეიძლება და ვნანობ, მაგრამ მაინც ვწვიარ. არადა რა ვწნა, სად ნაფიქრ? ხომ არ ჩავედრები? რა სირცხვილია? სირცხვილია, - მუუხნება ვილაც.

- ეს ლამაზი ბალი ვისია?
- არსად ნახვები, თორემ დაიკარგები!
არადა რა ლამაზი ბალი! კოსტად შეკრეცილი ბუქები, ბუბები. ლამაზად მოპირკეთებული ბილიკები. ბზის, ნანერხის და მისაკების სუნი მცემს. ის ვინ იყო ნეტავ - აქედან ფეხი არ მოიცივლო, რომ მითხრა? აგერ ჩემი სახლი უნდა გავიცე, თორემ ისევ სანოლში ჩამანვენენ და ქაობს მაქმევენ. მკვდარი რომ დიდ კარავში ესვენა, ვე როგორ შეიძლება? არ ვიცი. გაასვენეს მკვდარი. რა ფერმკრთალები იყვნენ მუნსულებული, ჩაფიქრებულ სახეები ჰქონდათ. ეს სხვისი სახლია. რა ბოროტად დგას განზრანა მიხაკების სუნი მცემს. პირდაპირ აივანი და გადვივარ. მოავიჯრე დიდი სპარსული ხალიჩაა გადადენილი. აი თურმე, რას ახდის მიხაკების სუნი! ის ხომ მკვდრის ხალიჩაა ღმერთი, ჩემი! აივინ-

2001 წ.

Advertisement for "The Straight Hair House" featuring a logo with a woman's face, contact information (361 Area Code, tel: 10 5 88 3000), and a circular seal with the text "15 DEC 2000" and "ALBANY, NY 12207".

დან რომ გადავძვრე, მკვდრის ხალიჩა დამეცემა თავზე და დამხრჩობს. უკან, ოთახში ვერ შევალ! სად წავიდე?!

- უკაცრავად, ეს თქვენი ენაა?
- დიახ.
- ამოსწიეთ ზეგით, თორემ ძირს ეთრევა!
- ისევ სანოლზე ვნებარ?

ვეკითხები ფერდაკარგულ კაცს, რომელიც ჩემს საწოლთან დგას.

- სანოლზე ხარ, სანოლზე. არსადაც არ წასულხარ. მასსუბობს და სხვებს ეძახის. მოდიან სხვები. ყველა ფერმკრთალია. ეს სანოლი რომ იცით სად არის? ვიცითო, - მასსუბობენ. შაერში როგორღა დგებართ? შაერში რა გვიანდა, იატაკს ვერ ხედავო? - ეცილებათ. მე ქვევით ვინებდი და ზოგჯერ მჩვენებდა, რომ მართლა იატაკია. მაგრამ არა. მაინც შაერში ვარ, სანოლიანად.
- ნამოავრენით! წყალი დააღვრეთ, ენა ამოსწიეთ, ხომ ხედავთ, ძირს ეთრევა! - მერძანებლობს პირველი ფერმკრთალი.

- ხალიჩა მოიტანეთ და გადააფარეთ! ხომ ხედავთ, სცევა!
- არა, ხალიჩა არა! გეჩვენებთ, ხალიჩას ნუ დამაფარებთ! მცევა კი არა ვიხრჩობი უხელო შემეხსა! უხელო ოფლად შემეხსა აი, ხელები მომაჭყრით ხელები, ოღონდ ხალიჩას ნუ დამაფარებთ!
- ხალიჩა მაინც დამაფარეს. საშინელი ტკივილი ვიგრძენი.
- ნემსია! ნემსია ხალიჩაში! ნემსი მოძებნეთ!

ფერმკრთალები ხელებს აფათურებენ ხალიჩაში, ნემსს ეძებენ. მე ვგრძნობ მათ ცივ ხელებს და მსიამოვნებს, რადგან ვინც, ვფლავარ. თან შიშით აღარ ვარ. ეს ხომ ის მკვდრები არიან! ეს ქალი საიდან გაჩნდა? მკვდრები კაცები არ იყვნენ?

- ნემსი! ნემსი ვიპოვე!
- დაიყვრა ქალმა და მალა ამახედა. ნემსი ჭერზე ეკიდა და ბოლოში თეთრი ბუშტი ჭკონდა გამობოლო. უცებ ბუშტი გასადა და ანთებული ნათურა გამოჩნდა. ნათურას მივღე ძალით ასავეგომდნენ ღამის პუბლები. მე უხელოსაბან დასველებული პერანგი გამახადა ფერმკრთალმა ქეთანმა და ექმს მიანოლა. მერე მშრალი, სუფთა მისურჩი ჩამაცვა და წყალი დამალცივინა.
- სანოლი ოთახში შემოიტანეთ?

ვეკითხები და ჯერ კიდევ შეშლილივით ვატრიალებ თვალს.

- კი, გენაცვალე. ახლა ოთახში წევხარ.
- ექიმი მიღმის და მეზობელ ავადმყოფს თვალს უკრავს. მეზობელს, ეტყობა არ ეტყურება და გულმოსული მიმტყუებია პუბლების ტანჯვას.
- ერთი წამით არ დანევეთ, ბალიშს გადაგიბრუნებთ, - მუხუნება ექთანს.
- რა მეშველებოდა უთქვენიოდ...
- შეგიძლიათ დანევეთ.
- ენა?
- რა ენა?
- არაფერი, არაფერი...
- დაისვენეთ, დამშვიდდით.

ენები. ბალიშის გრილი მხარე მამშვიდებს. მეზობელი ისევ იმ პოზაში წევს. გულმოსულია. ექმს უყურებს.

- აბა, ძილი ნებისა. მალე წამალი იმოქმედებს და სიცხე დაგინევეთ. არ შემინდეთ. ექთანს თქვენთან იქნება. ექიმი შუქს აქრობს და პალატინად გადის.
- ხომ არ გცივთ? საბანს დაგიმბიტეთ.
- არა, გამდლობთ.
- კარგი, გენაცვალე, დაიძინეთ. მე აქვე ვიქნები.
- გამდლობთ.

ექთანი შუბლს მიმონშებს. მერე სავარძელში მოკალათდება და საბანს წაიხურავს. მე გაუძნრეველად ვნებარ. ბული ჯერ კიდევ ყელში მიცემს.

- უკაცრავად...

- ჰო, გენაცვალე...
- მაშინვე მესასუბება ექთანს.
- ხალიჩა სად არის?
- ხალიჩა მე მაფარია...
- მასსუს ანგრებს მეზობელი და მისი სანოლი ბრანხანად წყრილებს.
- ბოდიშო...
- ეწურულზე მე.
- დაიძინეთ...
- ჩურჩულებს ექთანს.
- მეზობელი უკვე ფშინავს. სანყალი. ნეტავ დილითაც გულმოსული იქნება? დიდი მუღო ყოფილა. არადა, გუშინ მეგობრებმა რომ სადილი მომიტანეს, პირი არ დამიკარებია. სულ ამან ჩახეთქა. უმაღური, მუღო. ეს ექთანს კარგი ვინმეა. დაიძინეთ. - ავცილი სათქმელი!

ზაფხულის საღამო

სოფელი. ხებლით სასვე ეზო. მისი ხილრმეში პატარა, ერთსართულიანი სახლი დგას, მონიდან ნახევარ მეტრზე წამოშდარი. სახლის კარი ღიაა. ფარდა ხის ჩარჩოზე, მოკაუჭებულ ლურსმანზეა გამოდებული. ღია კარში არაფერი ჩანს. უკვე საღამოა. ოთახიდან ჭრელი კარტა გამოდის და წინა თათებით იზმორება. ჩიტების დანახვებზე თვალები უფართოვდება და უღუდაშები ეპრისება. სუსტი ქარი ხეებს აბრიალებს. მწიფე ტყეშალი სახლის სახურავზე ცვივა და თუნუქს რაკარუკი გაუფენს. ჩიტების გამოჭებული მსხალს ტყაპანს ადგენს მინაზე. კატა სმენადაა ქვეული - გადიდებული თვალებით და ცხირი ყურებით. ცახე თვითმფრინავი გადაიფრენს და ცრხა ხნით იპრობს, აუბრალოდებს აქურობას. სახლის პატარა ოთახში ყბაახვეული და ხელფეხშეკრული მოხუცი ქალი ასვენია. ქალი ერთი საათის წინ გარდაიცვალა. მისი მუულე ეზოშია, მსხლის ხეებქვეშ ბორბალიშის და თუღის ქველ ქვაბში მწიფე მსხალს აგრუვებს. იცის, რომ ახლა ამის დრო არ არის, მაგრამ რა ქნას? მსხალი ეცოდება - დალმება... ქალი კი მოუკვდა, მაგრამ, კაცია, რა ქნას, კარში ხომ არ გაეაგრძელებს და შეიცხადებს? მსხალს აგრუვებს, გულისყური ჭიჭურისკენ აქვს. საათია, არავის შემოუღია ჭიჭურა, საათია ძაღლს არ დაუყვავს. "ზევალამდე რომ არავინ შემოვიდებო? - გაიფიქრებს და ძალღიჯ აყუფდება. მეზობელია, ეძახის. ბერიკავი არ ეპასუხება. ქვაბს ხელს დააღლებს და ჩუხად ნაკუნსუღდება სახლისკენ.

ყბა ისე აუჩივს, ხელ-ფეხი ისე შუკრა მიცვალბულს, რომ წვეთი ცრცხელი არ ჩამოვარდნია. ახლა გული ყელში აქვს. მესამე დაძახილება კი ქეთინი წასკდება. ქვაბს სახლის კიბეზე დგამს, ჯობინდ ცხვირსახოცს ამოიღებს და ჭიჭურისკენ გაეპარება.

მინაზე დატყუებულ, ჩიტების გამოჭმულ მსხალს ჭიანჭველები და კრაზანები დასცივია.

საილი

დამზადებულია ზეცაში

უფრო მნიშვნელოვანი", - სწრაფად განაცხადო მან.
 "კათოლიკე ხართ?" - ჰკითხა ბრედმა.
 ეს კითხვა ართურის ხუმრობას არ ჰგავდა. ჯენეტს სახე დაუშვინდა და მდინის ოფიციალური, მტკიცე ხმაც დაუბრუნდა. "რა თქმა უნდა, არა. მეთოდისტი ვარ".
 ბრედს გულზე მოეშვა. შექმლო ეს გოგო ყვარებოდა. ბოსტონში კათოლიკეები არ უყვარდათ.

როცა ართური ახალი ყვულებისა და პატარა გოგოს საძებნელად წავიდა, ჯენეტმა ბრედს ჰკითხა: "სულელურად ვლამპირაკობდი?"

"უცნაურად, მაგრამ სულელურად - არა". გულის სიღრმეში ბრედს არ სჯეროდა, რომ კაპიტალიზმი მომავალ ათწლეულშიც გაგრძელდებოდა და ფიქრობდა, მასთან ერთად დარჩენილი ეკლესიებიც გაქრებოდა. რელიგია მისთვის ისეთივე მკვდარი იყო, როგორც ამას მარქსი და მენცერი აცხადებდნენ. დეკემბრის ქუჩებში წყვილი იდგა და იმ ტატასტიკასთან, ყოველდღიურად ოფისში რომ მოდიოდა, ეს საშობაო შეძახილები და შიარღობა ნამდვილ შეუსაბამობას ქმნიდა. ბოსტონის რუქურთმებითა და ჭედურებით მორთული, გათოური სამოცხველების მსგავსი ბიზნესცენტრების სარკმლებიდან მშვიტი ხალხი მოჩანდა, ისე გათოში და დამუზგებული, რომ მათხფრობაც აღარ შექმლოთ. ყოველ დღით გვაგებისთვის საერთო საფლავებს თხრიდნენ.

"მე მწამს..." - ჯენეტმა ისე თქვა, თითქოს ბოდიშს იხდიდა. მის ლურჯ თვალებსა და ვარდისფერ, კრიალა კანს შორის კონტრასტი უკვე თვალისმომჭირელი გახდებოდა. "რაც თავი მასსოხს, სულ მწამდა. მანამდეც კი, ვიდრე რამეს ამისწინდნენ. ჩემთვის ეს ისე ბუნებრივი და აუცილებელია. შენ თვლი, რომ ეს უცნაურია?"

"მე ვთვლი, რომ ეს მშვენიერია", - უპასუხა ბრედმა.

დიდმარხვის დღეებში ისინი ერთად დადიოდნენ ეკლესიაში. ბრედმა თვითონ მოისურვა ჯენეტს წაყოლოდა; უყვარდა - ახალ-ახალ სამოსელში, ახლებურად გაბრწყინებული რომ შეჰყურებდა. სამსახურში ჯენეტს ერთი გამრჯე და უდიდობა თანამშრომელი იყო. სხვა გოგოებისგან როგორღაც გარიყოლებითი ჩანდა. ტუჩები მუდამ მშრალიდ კოჟუჭვიდა და თავის ასაცხე უფროსს ჰგავდა. ფრამინგემში, თავის მამა-პაპურ სახლში, მშობლებთან და ძმებთან კი, ისევ პატარა გოგოს ენსაცხებოდა; ოჯახური ატმოსფერო ათრობდა. ბრედსაც ხარბად ისუნთქვდა და სახლის სიძვლის, ტყვასა და ჭითი განყობილი აღმოსავლური ავეჯის სურნელს, რადგან ეს ჯენეტის ბავშვობის სურნელი იყო. ქუჩაში და რესტორანში ჯენეტს სრულქმნილ ლედის ჰგავდა. თითქოს ქალაქი - სცენა იყო და ის კი პერსონაჟი ქალაქი, რომელიც ბრედს, სცენის მყოფრ ანონიმურ გმირს ჯენეტმანდა, მცველად, კავთერად აქცევდა. მისი მომღმირი სახე, მატყლის ქუთუთვის ატასიით განყობილი სახელები, პრიალა შავი ფეხსაცმლის ნეცტები - ყველაფერი ბრწყინავდა. ბრედმა, თავისდაუნებურად, ქუჩის კუთხეში ჯენეტს მხარზე ხელი მოხვია და მაშინაც ვეღარ შეშლო ხელის მოცილება, როცა ქუჩა მშვიდობიანად გადაკვეთეს. ჯენეტის ყოველი მოძრაობა, მაგალითად - თათბარის ნელ-ნელა გახდა - იმდენად დახვეწილი იყო, რომ ბრედი ზოგჯერ ხუმრობას ინყებდა; ან განცხე, რაიმე ტლანქი ფესტიხ ცდილობდა დაერღვია მისი სიმშვიდე, რომ ჯენეტს სახე წამოინთობდა, ან ონდავ მაინც შეცვლოდა მიმიკა. თითქოს ბრედს ემზინდა, წინააღმდეგ

რედ შევერი ჯენეტ ჰენდერსონის რწმენით მოიხიბლა; 30-იანი წლების ბოსტონში, ოფისის საშობაო წვეულებაზე, მხიარულების ნაკადში ჩახვეული სიწუმის დროს ბრედს ბროლივით წვრიალა ხმა მოესმა: "რა და - ჩემი სულის გადარჩენა!"

მიიხედა. გოგონა დაწვარასთან იდგა, რადიატორსა და ოფისის რომეოს, ართურ გლვს შორის მომწყვედუნდა. გარეთ, მუჭ მინებს მიღმა თოვა დაინყო და მილქსტორითის გასწვრივ, ოფისის განათებაზე საკრძობელი ერთიანად ინისლეროდნენ და ფარფლებდნენ. ჯენეტს მკალებების ფირმაში იმ შემოდგომით მივიდა. მდინად მუშაობდა. მომერო ტანის იყო, ხასხასა პიჯაკსა და მომდგარ პერანგში გამოწყობილი. ამ საღამოსათვის თითებამოჭრილი ფეხსაცმელი და იისფერი გაბარდინის დაბლისული, ლენტებით განყობილი კაბა შეერჩია. ოთახის მხურვალებას მისი ლოყები და მაღალი ყელი აღისდრად წამოწეითო და ბრედს დღეს პირველად გაუჩნდა გრძობა, რომ ეს პატარა სხეული, თმის უფრიდან დაწყებული, პანია ფეხსაცმელში მბრწყინავი ლევის თითებით დამთავრებული - მთლიანად უხაფი ქმნილება იყო. ჯენეტის სწორი პროცივლი ართურის შემცბარ სახეს დაპირისპირებოდა. ბრედი მათკენ, რადიატორს ზემოთ მოლივივე სივცისკენ გაეშურა. თოვა ძლიერდებოდა; ქუჩის გასწვრივ ოქროსფერი სარკმლები კარაქის ალვევბელი ნაჭერბივით დნებოდნენ.

ჯენეტმა სახე მსხენლისაკენ მიაბრუნა. ონდავ გაოფლიოყო. დღეისგან დღეებზე აღმური მოსდებოდა და ამ ფონზე ცისფერი თვალები ყინულებს მიუჯავდა. "ართური ამბობდა", - დაინყო მან, - "რომ მისთვის ფული - ყველაფერია".

"მერე ამ პატარა ტუტეც გოგოს ვკითხე - აბა, შენთვის რა არის ყველაზე მნიშვნელოვანი-მეთქი", - გააგრძელა ართურმა და სივცისგან შავი სარკის პერანგი შეიხსნა. საყელისთან ფითრის ვაცრეცილი, გამჟმარი ყლორტი მიგინა.

"და მე დაფუსახელე პირველივე, რაც აზრად მომივიდა", - თქვა ჯენეტმა. მისი მოკლე, ხვეული, ღია ნაწლისფერი თმა ამ საღამოსათვის საგანგებოდ აფუფეულიყო. "რა თქმა უნდა, ჩემთვის ძალიან ბევრი რამეა ფულზე

შემთხვევაში, ჩემი არსებობა სულ გადაყინებულა. სიმ-ფონიურ დარბაზში, პანინსონითი აღტაცების მომენტში გოგონასავე რომ დაიხარა და ხუმრობით რაღაც ჩას-ჩურჩულა, აზრადაც არ მოსვლია, რომ რაღაც ძვირფასი, სათითო ქალური სივრცე შეარღვია. ბრედს, ასე მაგალს, მოსწონდა ეკლესიაში ვენეტის გვერდით დგომა და ყუ-რის გდება - სუსტი, წვრილია ის საგალობლის სიტყ-ვებთან ერთად როგორ მიიწვევდა სულ უფრო ზემოთ. ტკბილად ქალის მოზიბე, მაგრამ მაინც მოკრძალებული, თითქმის დატყვევებული მზერით. თითქმის ვენეტის ემზინო-და, რომ განძობების გადაჭარბება მის არსებას ძველი, ოპიანი ფორმებისაკენ ჩაითრევდა. ბრედმა იცოდა ასეთ ფორმებში რაც იგულისხმებოდა: ის პრეტეგორიანულად აღზარდეს, თუმცა საეკლესიო რიტუალებს მხოლოდ დე-დაამის ესწრებოდა და იცოც, მხოლოდ ვიწროობით, რო-დესაც მინდობოდა და ბედულში საქმე არ ჰქონდა. თავი-ვე ვენეტმა ეკლესიაში გაეკლავა უარი უფროსა ნაი-ჩურჩულა, - ეს ყურადღებას გაგვიფანტავდა. მართლაც ასე იყო. ქალის მორცხობა, მონიშნება ბრედს სურვილს აღუბრუნებდა - მოტეხილობა, გულში ჩაყვრა და ველუ-რი სიხარულით, ამაყი შეხებით ხელში აეიტაკა.

ბრედი ოცდარვა წლის იყო, ვენეტი კი ოცდახუთის - საკმაოდ ზრდასრული იმისთვის, რომ სქონიანება სე-რობიზულად ვეჭვარა. წყნარი ბუნება, სიხელის დახვეწი-ლობა უკვე დასრულებული ქალის იერს აძლევდა. ვენე-ტი მთვრელ გოგონასთან ერთად მარბობორის ქუჩაზე ქრია-ობდა ბინას; ბრედი ბუკან პილზე, კეპბრიჯის ქუჩის ბნელ მხარეს ცხოვრობდა. ვენეტის ნიუბარის ქუჩაზე, აგ-ურით ხელში მეთოდისტურ ეკლესიაში დადიოდა. ტამარს გაუმზათოვანი სამრეკლო და ბიზანტიური, ოქროსფრად მოხატული ვერც ჰქონდა. ბრედმა თავისი სახლის მახ-ლობლად, ქვების აგურის შენობებს შორის შეყუყუ-ლი ნაშენილი საოცრება, ბერძნული სტილის ხის ეკლე-სია აღმოაჩინა. 1830-იან წლებში უნიტარიანობა მიერ აშენებული და სამოქალაქო ომის შემდეგ გამოცოცხლებუ-ლი მეთოდისტების მიერ დაკავებული ამ პატარა შენობას ოთხჯობა მერხობა, დაბურთქმინიანი პატარა სარკველი და მას-ვიოლას ფორმის მუხის კაიფერა ჰქონდა. ბრედი ყოველთვის განაკლებული სიყვარულით იხსენებდა იმ დედებს, როცა იქ ვენეტებთან ერთად ოთხშაბათის მარს-ვებზე დადიოდა. გაზაფხულის ნოტიო ღამეებში აღმოსავ-ლეთის ქარს ნავსადგურიდან ზღვის სუნი მოჰქონდა. წყვილი ორნავი განაბიერულ, ებრაელებისა და იტალიელე-ბის ხმაურითა და საჭმლის არომბატით სავსე ქუჩებში მი-სივრნიობდა; ვიდრე არ გამოჩნდებოდა სივრცესტატიზმის ეს განჯინა, ეს მდუმარე და ცარიელი პორტეჯ მერხებს ზემოთ ოცადებ თავი მოჩანდა, ეკლესიაში ისე ყინავდა, რომ ქურთუკებს არ იხიდიან. აქ გუბი არ ჰყავდათ და მერხიდან ნაშობგომოსის ჭირილი, ხეღვლებასთან მხა გა-ისმობდა. ამ დროისათვის ბრედი, აღბათ ვერ კიდევ არ იყო მორწმუნე, რადგან სიამოვნების სწორედ ეს სიციარო-ელე, ყინვა, მცვაინი მღვდლის ქადაგების მოველებული პათოსი ანტიმედა; ეს ნელი ცერემონიალი, რომლითაც მოხევი მამაო, ამ მომაცვებ მრევლთან ერთად გასაქრო-ბად განწირული, კიდევ ერთხელ მიუძღოდა თავის მსმე-ნელს - ჯვარცმის ათავსვის გავლელ ბილიკებზე მინიერ მწუხარების მიღმა. ბრედის გონება კი ამ დროს სულ სხვა მხარეს მიქრდა, შევარდნებითი ზეგრავდა მის მო-მავალს, ხოლო ვენეტი - მის გვერდით ივდა წყნარი, მო-თუბული და მაინც თვალბეზი სიხარულადგარი. ბრედი განმობდა, რომ სწორედ ვენეტი იყო მივილი მისი დან-ტაზის წყარო. ამ ძველი ტამარის სიციარელები ეს ქალი მისთვის სულ უფრო მეტად აზლობელი ხდებოდა.

რუხველი პრეზიდენტად ახალი არჩეული იყო, ქა-ლეთის მერად იქ კვლავ ქალის რჩებოდა. მათი ქაღილი საფუძვლიანი გამოდგა; ქვეყანა გადარჩა. ეს პატარა,

ძვირფასი, ცარიელი ეკლესია ხის იონური სვეტიბთა და ვიოლას ფორმის კათედრით, 50-იან წლებში ვესტ-ენდის სხვა ნაგებობებთან ერთად აიღეს. ამ დროისთვის ბრე-დი და ვენეტი თავიანთ პატარა შვილებს ერთად უკ-ვე ნიუტონში გადასახლენდა და ეპისკოპალიანელი გა-დნენ.

ქორწინების ღამეს, ვენეტისთვის რომ ეამებინა, ბრე-დი ქალს მოეხვია და ლოცვა წარმოიტყა, ღმერთს მად-ლობას სწირავდა, რ.წ მიხი ერთმანეთს შეხვებდრა და სიხივდა - ერთად ნაყოფიერად და ღირსებულად გავცხოვრეო. თავის დროზე თხოვნა შეუსრულდა, მაგრამ ამ ღამით ლოცვა ვენეტი უფრო დაძაბა. ყოველივეს, როდესაც ბრედი მისდამი თავის სიყვარულს მკვეფივდ გამოიტყავდა, ვენეტი იძაბებოდა, თავის თავში იკეტებო-და, თითქმის რაღაც შენიღბულ საფრთხეს, დატებულ მა-ხეს გრძობდა.

მათი ოთხივე ბავშვი ვანმართული დაიბადა. ბრედის საზოგადო ოფიცრობის ოთხმა ნელწინადმაც უწინადად ჩა-იარა; თუ არ ჩავივლით იმ გაწინადგურებულ მოთაველი-ლებას, მასზე ვარსკვლავებით დანინკვლილი ცის შავი თაიდი რომ ასებნდა, როდესაც თვითმფრინავების გადაამ-ზიდი ხომალდის გემბანზე ივდა, წყნარი ოკეანის შუა-გულში. როგორი პატარა, არარაობამდე პატარა იყო ამ ვარსკვლავების ქვეშ თვითონ ეს უზარმაზარი გემი "Enterprase"-იც კი, წყლის მონოტონური ლივლივიდან ცა-თამავერითი ამოზიდული, ამ ზეცის ქვეშ მისთვისთვის ზომამდე მცირეზობდა. და მაინც, ბრედი თვითონ იყო ვარსკვლავების სიდიადის მონმე მათ არაფერი იცოდნენ საკუთარი თავის შესახებ; ასე რო, ამ განზობილობით, ბრედი მათ აღუბუნებდა. მის აზროვნებაში რელიგია ამ განცხოვრებით, ამ უმოქმედობით დანიყო. რწმენა სასწარ-მისათვის მხარეს გადახრის. და აი ასე, თუმცა ბრედს არასოდეს ჰქონია ვენეტის მსგავსად ქემარტების ინ-ტუციონერად, გრანობებით აღქმის უნარი, თავისი აზრო-ვნებით ის მორწმუნე გახდა.

ათი წლის შემდეგ ბრედმა წინადადება შემოიტანა, ეპისკოპალიანელი გახდეთო. ნიუტონის სახლობს ეს ეკლესია უფრო ახლოს იყო. თვითონ სახლი - ყარტი გადახურული, მრავალსამრეცხლოურიანი შერხა, გემმა-თით გვერდგინდებოდა. ვწრო, დახვეული კიბე მრგვალ ოთახში ადიოდა. ეს ოთახი ვენეტის "სახიზნავდა" იცა. ივდა და ქარგავდა, ან აკვარებებით ხატავდა. ოთახის სარკველიანი, აღმოსავლეთით ვწნო ქვითის შენობის ნეგზე წითელი შუქნიშანი მოჩანდა. ბრედს არ დასჭირ-ვევია იმის ახსნა, რომ მისი კოლეგების და კოლეგების უმრავლესობა ეპისკოპალიანელი იყვნენ და რომ ამ ეკ-ლესიას ეკუთვნოდა იმ ხალხის უმრავლესობაც, რომელ-თა გაცნობაც მათთვის სასარგებლო იქნებოდა. ბრედი თითქმის ბოლომდე ვერსაფხვს ვერ შეეცია აქაური ღვთისმსახურების მონოტონურ მრავალსიტყვიანობას და მოუხერხებელი, განმეორებად ჩამოხლვას, მაგრამ მას აქა-ური გრეული მოსწონდა - ლუწურ ქურთუკებში გამოწყო-ბილი, მუდამ საგულდაგულად დავარცხნილი, ღაფღაფა, ჯვანალი სახებზე; ნებეიერი ეპისკოპალიანელი ქალბენი - ზამთარში ქურქებით, ზაფხულობით - გაზლილი, მასტე-ლის ყვევლით მორთული ქუდებით, საიდანაც თავის დახრისას მალატი კისრები მოუჩანდაო. უფვარდა მათ შორის მდგარი ვენეტი, აბრეშუმის შავ კაბაში, ცელზე ნაშვილი მარგალიტების ასწილული, რომლებიცაც თო-თოეული მაციურის ფასი ღირდა და რომლებითაც ბრე-დი ხარკი გადაუხდა მათი ქორწინებიდან მეთოთმეტე წლისათვის. ფული წინადად მარყინავდა ვენეტის ოთხებს და ყურბებზე როგორც აღმოჩნდა, ერთადერთი, რაც კა-პიტალიზმს სჭირდებოდა, ომის გამძლე იყო. ომისშემე-დებით პერიოდის ბირჟა გადიერდა, სანტიმეკონსებასა და გაუმეორად კი მაკლერები დასჭირდაო. იმ აქციების ფა-

სი, რომლებიც ბრედმა მინის თხილით ვაჭრობის საქმეში მიიღო, დეპრესიის წლებში გაორმაგდა, შემდეგ კიდევ გაორმაგდა და სულ უფრო გავირდა.

ჯენეტს ეკლესიის ცხოვრებში არასოდეს მიუღია ისეთი აქტიური მონაწილეობა, ბრედი რომ მოელოდა. თვითონ ბრედი საკვირაო სკოლაში ლექციებს კითხულობდა, საეკლესიო საკრებულოს წევრი იყო. ეს მისი საქმიანი ცხოვრების სახალისო გაგრძელებას ჰგავდა. ყველა დილით ეკლესიაში ყოფნისთვის კვირალთის მოულობდა რაიმე პრაქტიკულ მიზეზს. ჯენეტი კი სულ უფრო ხშირად რჩებოდა შინ და მცენარეებს უვლიდა. ქალის სხეულს, იმ დახვეწილობასა და პეუნთან ერთად, რომლითაც ბრედი პირველად მოიხიბლა, ახლა უკვე სისრულეც დაემწეა. ჯენეტის რწმუნა, ნაედის წარმოსახვაში, მინისქვეშა ქვეყრაში შენახული ცნობილი იყო - უცვლელად წმინდა. ეკლესიაში, ცოლის გვერდით რომ იდგა და მის ნახ, წყრილია გალობას უსმენდა, ბრედი გრძნობდა, რომ ქალის სრულქმობა კვლავ ძალას მატებდა. წირვის ბოლოს, მოვლავებულ ხალხში, მისი ხელები ჯენეტის მხრებს ეხებოდა და მხოლოდ მაშინ სცილდებოდა, როდესაც დაქანცული ხელი მღვდლისთვის უნდა ჩამოეთრია.

ეკლესიაში საათობით რჩებოდა, საჭირო საქმეებს აგვირებდა. მას შემდეგ, რაც მათი ორივე უმცროსი შვილის მხროვნებებმა აღსრულდა, ჯენეტი ეკლესიაში ყოველდღიური დასწრებისგან გათავისუფლდა. წირვებზე დილით, რვა საათისთვის მიდიოდა, როცა ბრედს ჯერ კიდევ თინა. ქალი გაბრწყინებული სახით იმ დროს ბრუნდებოდა, ჯერ კიდევ ბურანში გახვეული ბრედი, საკვირაო გაზეთის "Globe"-ის დასტით ხელში ფინჯან ყავას რომ სვამდა. ჯენეტი ამბობდა, ის მომწონს, რომ დილის წირვა ნაკლებად ცერემონიულია და იმ დროს არც გუნდის მონაწილური სიმღერა მანუსულობს. იმას არ ამბობდა, რომ ეკლესიაში მარტო ყოფნა უყვარდა, როგორც ბოსტონში, ოცდახუთი წლის წინათ. ათი საათის წირვებზე გალობისას

ბრედს ენატრებოდა ჯენეტის საღამურებით წყრილია, ტბილი ხმა. რაღაც სიცარებზე ვარწმუნდა, თითქოს კვლავც მარტოვანდარტო იდგა ოკეანისთან შექმნილი "Enterprise"-ის გემბანზე. ბრედმა ცოლს უთხრა, სიამოვნებით გავიჭირებ და რვა საათზე ავდგები, რომ ქვეყნისაში შენთან ერთად ვიყო, მაგრამ კომიტეტის წევრები, რომლებთანაც გამუდმებით საქმე მაქვს, ათ საათზე მელიანო. ჯენეტს გული მოუბადა და ბრედის გვერდით თავის ადგილს დაუბრუნდა. მაგრამ სულ ჩოვდა, ცერემონიული მეტისმეტად გრძელდებოდა და როცა გუნდის ხმა ძლიერდებოდა, ყოველთვის თრთოლა ოტანდა. ბრედს სურდა გაეგო, ეს სერი თავიანთი ამბოხებით ჯენეტის ჩვენება ვაუწყებს ხომ არ გადასდესო. ისინი ისტებლიშმენტის წინააღმდეგ განწყობილი და გარკვეულწილად, ანტიეკლესიურები იყვნენ.

პრეზიდენტობა იცვლებოდა და ახლა ჯონ ფიცჯერალდ კენედი აირჩიო. ბრედის ახალგაზრდადნი ბოსტონის ფინანსურ წრეებში ჯოზეფ კენედის შესახებ ჭორაობდნენ, როგორც მდიდარი, თვითმკაცრობა ტბიურ, რომელმაც ბოლოდღე ფული დაატოვდა და მერე ბოსტონი რუხეულებსა და მისი ყავანა ლიბერლების მთავრობაში კარიერის შექმნისათვის დატოვა. ბრედი არ იზიარებდა ირლანდიულებისა და იანკების ადგილობრივ მტრობას. ეს არიობდა კიდევ, რადან მისი თვალთახედვით, ეს ორი დაპირისპირებული ბანაკი ერთმანეთს ძალიან ჰგავდა. "შვანე კუნძულებებს" ბრედი უყურებდა, როგორც ფუჟიკან, მწარე არაყისა და ღვარადიანი ამფინისათვის კულუმბეში თავმჯდომარე ხალხს. მიუხედავად იმისა, რომ ახალგაზრდობიდან მოყოლებული, ბოსტონის მიდამოებში ცხოვრობდა, ბრედს ირლანდიული აქცენტი დღემდე არ ესმოდა და ვერაფრით გამოთქვამდა სიტყვების ტლევზორში მდელირი ხმით მოსაუბრე ახალგაზრდა პრეზიდენტის მსგავსად.

შვილებით შეფერები ბედნიერები იყვნენ. ბიჭები საკმაოდ ზრდასრულები ჰყავდათ და ნარკოტიკების სიგიჟეში ჩათვრის საფრთხე არ ემუქრებოდათ. გოგონები კი უპრობლემოდ დათხოვდნენ, ვიდრე ქორწინების გარეშე ერთად ცხოვრება მოდაში შემოვიდნენ. ერთმა ვაჟმა კოლეჯი მიატოვა და ვერმონტში ზურად დაიწყო მუშაობა. მცირემ კოლეჯი ამჟამინდელ დაამთავრა, მაგრამ შემდეგ სასწავრობლად ვესტ-ქოუსტში გადავიდა. ქალიშვილები მალხოდდა რჩებოდნენ და რეგულარული ინტერვიუებით ახალ შვილიშვილებს ჩუქნიდნენ. ასე რომ, ბრედის ქორწინებისლაშინდელი ლოცვა, როგორც ჩანდა, ღმერთმა შესისინა.

სამოციანი წლები სამოცდაათიანთ შვიცვალა და შვიცვრედი, ქვეყნის მსგავსად, საქმე უცვლად წაუვადო. ორივე ქალიშვილი სკანდალურად, სასამართ-

ერთხელ, მანქანით შინ რომ ბრუნდებოდნენ, ჯენეტმა უთხრა: "კარგი იქნება, ეკლესიაში ხელების თათუნს თუ არ დამინებო. უკვე შუახნის ხალხი ვართ".

"კი არ გვერებოდო, ხალხში გზას ვიკვლავდო", - ბრედს სინითემ გადააკვრა.

"გზის გაკვალა არ მჭირდება", - თქვა ჯენეტმა და სცადა ფეხი დაეხაკუნებინა, მაგრამ მანქანის სიხინ ძირზე მცდებლობა არაფეცტურნი გამოეგადა.

"აი, ჩვენ, - ფიქრობდა ბრედი, - ჩვენი კრემისფერი მერკედესი ეკლესიიდან რისთვის წახსობრები დიდიშურებოთ? ბრედს ვერ გაეგო, შინსთვის იჩხებო. ცვილიობდა საკუთარი თავისთვის და ვენეტისთვის შორიდან შეტეხდა; და შორიდან მათი - როგორც ფერად რეკლამაში - ლამაზი, ასაკოვანი წყვილის სურათი, სრულიად უნაკლო ჩანდა. "თუ თავს ვერ ვიკავებ და ვეცვევი, - თქვა მან, ეს იმიტომ, რომ ისევ მიყვარხარ. განა ეს მშვენიერი არ არის?"

"მშვენიერია", - უპასუხა გავაგრებულმა ჯენეტმა. მერე დაძაბა: "დარწმუნებელი ხარ, რომ მე გიყვარვარ და არა ის წარმოდგენა, ჩემზე რომ შეითხებ?"

ბრედისთვის ეს განსხვავება არაბუნებრივი იყო. ჯენეტი ცვილიობდა დაუხატა "ნამდვილი" ჯენეტი, იმისგან განსხვავებული, რომელზეც ბრედმა იქორწინა. მაგრამ იქ უნდა ყოფილიყო იგი, თუ არა ქალი, რომელიც იღუმბლების ვაჟს, ფინჯან ჩაის დალევას შემდეგ სვეული კიბით ადიოდა თავის გუბბათში? ეს ქალი მხოლოდ მაშინ უჩინარდებოდა, როცა ბავშვები ჩხუბს იწყებდნენ, ან ქიშმენების მანქანა მოვიდოდა და გუბბათიდან დაისახლისი უნდა ჩამოსულიყო.

"ოცდამე აზრად თუ მოგსვლია - ეკითხებოდა ახლა ქალი, - რომ სულ სხვა რამის გამო გიყვარვარ? რომ ეს შენი მამაკაცური ძალის გამოვლენაში ეგხარება?"

"ღმერთო ჩემო, - ნამოისას აღმუთვებულმა ბრედმა, - ვის რომანებს კითხულობ? შენთვის უკეთესი იქნებოდა - მიყვარდი და ეს მე არ მანყობდა?"

"ასე უფრო რომანტიკული იქნებოდა", - აღნიშნა ქალმა თავისი ნახი, დაბალი ხით და ბრედმა იცოდა, რომ ეს შესარბეველი სუბრობა იყო და რომ მათი ჰარმონიიდან ყველა უზილავი ხარვეზი ამოქრდა.

ბრედი საეკლესიო საკრებულოს ჩაუდგა სათავეში და

ლემო ქმრების ჩივილითა და ღალატის შესახებ ბინძური ჩვენებებით განქორწინდა. ვესტ-ქოუსთში მცხოვრები ვაჟი გერადერთი შოულობდა საშუაოს; ყოველთვის "ნაღაც საქმეში" ტრიალებდა - ხან უფრავ ქონებას მოჰკიდა ხელს, ხან საზოგადოებრივ ურთიერთობებსა თუ ინვესტიციებს, მაგრამ აქედან გასამარჯელო, ყოველ შემთხვევაში, ბრედის გამოთვლების მიხედვით, მოგება არასოდეს მიუღია. ბრედის მსგავსად, ფრედმ ადრე გატყდა რიცხვები; და აი, ეს იყო ოდნავაის გადაცილებული, ჭაღარა ბიჭი, თბილისი ბუნებითა და დახვეწილი, მდიდრული გემოვნებით, ბიზნესში მუდამ ხელმოკლარული. ფრედმა ამოთვალა ის ამბავი, რომ ფრედს სხვა შეილებს ხარჯზე ინახავდნენ; განსაკუთრებით, ხუროდ მომუშავე ვაჟის ხარჯზე, რომელიც ახლა სათხილამურო კურორტის თანამფლობელი გამომარყოფი. ყველანი მწხნარებდა ჩავედნენ, მაგრამ თითქმის არ გაკვირვებიათ, როდესაც საბარლო ფრედ გლენდელში, ნარკოტიკების ზედმეტი დოზისგან მკვდარი იპოვეს. ის ფინანსურ ჩიხში კოკაინმა მოიშყვედა. იპოვეს სუსთად ჩაქვული, ლურჯ სპორტულ ქურთუკსა და ფართო შარვალში გამოწყობილი, ბოლომდე ჯენსლემენი, რაც ბრედი თავის წარმოსახვაში ვერასოდეს გახდა.

ნიუტონის სახლი მათ გარშემო უზარმაზარი და ცარიელი ჩანდა და წვეცოლა სხვა ბინაში გადასვლა დააპირა, მაგრამ ბოლოს გადაწყვიტეს, რომ უფრო მარტივი იქნებოდა, რამდენიმე ოთახი გამოეკეთათ და აქვე დარჩენილიყვნენ. ოთახებში, ნაცნობ ავეჯსა და კედლებზე ყველგან ბავშვების ფოტოები ჰქონდათ გამოფენილი; ბედნიერი მომენტები - გამოსაშვები საღამოები, ქონი-კიბობი, საზღვარგარეთ მოგზაურობები, - ფოტოების ეს კომპლექსიზაციები, მზეზე გარუჯული მოსახიობება ახლა უკვე მესამე თაობას გადასწვდა და გაცილებით უფრო ნამდვილს ჰგავდა, ვიდრე თეთრონ ბავშვების წყვეტილი სატელეფონო ზარები. ბრედმა აბსტრაქტულად იცოდა, რომ იცვლებოდა ბავშვის სახეები, ბიჭები, რომლებიც ჰოკეიზე დაჰყავდა, გუაგონები, რომლებსაც ბალეტზე და-ატარებდა; ვისთან ერთადაც ძილის წინ ნოცლულობდა, ვის გვერდითაც ერთვულად იდგა, როცა ტრემლს ვერდენდნენ, თამაშობდნენ თუ მონიშნავდას ტრავმებს ემძიოდნენ. და მაინც, მშობლებს უფრო მკაფიოდ ვერაზრთი შეგრძნობდა. მთელი ამ წლების მანძილზე თითქმის ტელევიზორთან იჯდა და თავის თავს მშობლის როლში უყურებდა. ათასჯერ უფრო ცხადი, ისეთ ნერვოზმანებამდეც კი, რომელთა წარმოსახვაც თავალებს უწვავდა, მთელი დანაკარგის შეგრძნებით სულს რომ უხუთავდა, იყო ის მომენტები, როდესაც ის და ვენქები ბოსტონში, სენტ პოლტოლდის ქუჩაზე და მერე კომონველსის ავენიუს მესუთე სართულზე ცხოვრობდნენ, სახლში, რომელსაც მინისასფურაიანი და ჩიტისგალიანი ლიფტი ჰქონდა; და კიდევ - ფორმის ძველი, ზოთ მოპირკეთებული ოფისი, ვიდრე მას მილქ-სტრიტზე, ანონილსა და მკვირალა ფერის ცთამბეჭენში გადაიტანდნენ. საქმეში კონკრეტული წარმატებების, საშუალო დარღების გახსენება, როცა მისი მახვილონიერული გათვლები დიდი მოგებით გვირგვინდებოდა, ან ტაქტიანი ურთიერთობები საქირო უფლებებს ანიჭებდა - კვლავაც უზრუნველს ტრიუმფით ტკბობის სიხარულს. ბიზნესში ასეთი წარმატებებით ტკბობა მაშინ მიწვდებოდა, როცა სამოციანი წლების საპეულაციებს ბოლო მოეღო. მისი ბოსები, ანზლი იანკები, ვის ხელშიც თავის დროზე მთელი ფული ტრიალებდა - ყველანი გადაადგნენ. თეთრონ ბრედც, სამოცდარვა წლის ასაკში პენსიაში გაივდა; სწორედ იმ

ზახვულს, ნიქსონმა რომ დატოვა პოსტი. სამსახურიდან წამოსვლის პირველ თვეებში, როცა მტკიცებულადაც განიცდიდა მიჯავი რომ აღარ ემოსა, - ბრედი ვენქთან ხშირად ადიოდა გუმბათში.

ქალს არასდროს უთქვამს, რომ ეს არ მოსწონდა, მაგრამ როცა კი ბრედი - ტორტის ფორმის ბოლო საფეხურის აივლიდა, ყველაფერი იტვირნებოდა. ოთახი გაურჩებოდა ბრწყინვანად, როგორც საათი, რომელიც ზარის რეკვა ეს-ესაა შეწვიტა. ვენქები ივდა ყოველი მხრიდან განათებული, სარკმლები გარშემორტყმული. ფავუკ ნაბლისფერი თამაშ ქაღარა გამოჩნდა. სასოვი ვაგარძელზე იდო და გაზეთი კი მის კალთაში; მაგრამ თითქმის არავინ და აკეთებდა - სარკმლიდან ნიღოს ტრტებს მიღმა ცქერით ისე იყო გართული, რომ ახლაც, ბრედის შემოსვლისას თავიც არ შეშინებოდა. მისმა უფრობიამა ბრედი ოდნავ შეკრთო. ნიუტონ შედგა, სული მოითქვა. ხეების კენწეროების ზემოთ, სადაც ოდესღაც ჰენკოკის შენობის ნეჭტი მოჩანდა, ახლა მინის მაღალი სუთების ვერცხლისფერი გროვა ირეკლებოდა მზის სიხეების. სიმაღლე ყოველთვის თავბრუს ახვევდა. თვალები დახარა და ვენქების მზვანს გაუხსნოდა, რომელიც ზამთრის შიშველ ტრტებს მიღმა, სამი სართულის ქვემოთ გაშლილ, მკვდარ მინდორს დაჰყურებდა. ბრედს ნივთი დეიქმა და დასაჯდომად ოთახის ცენტრისკენ წარმოტრუნდა.

ვენქებს ხმა არ დაუძრავს და ბრედმა თეთრონ ჰკითხა, თავს რომ კარგად გრძნობო.

"რა თქმა უნდა, - მიუთქ ქალმა, - ცუდად რატომ უნდა ვიყო?"

"არ ვიცი, ძვირფასო, ისე ეწნარად ზიხარ".

"წინარად ყოფნა მიყვარს. სულ ასე ვარ, შენ ეს იცი".

"რა თქმა უნდა! - ბრედს ცოტათი ეწყინა და გაოცდა კიდევ, - მე ეს ვიცი".

"ჰოდა, მოედ შენიფის საქმე გამოვხანოთ", - თქვა ქალმა და თავისი დახვეწილი მოძრაობით, როგორც იქნა, თავი მოაბრუნა, მათ ქმრისთვის ყურადღება დაეთმო; და ისევ ქვემოთ ჩაგზავნა, სარდალში, იმ მინის გამოსაკვლელად, მეზობლის ბავშვმა გოლფის ბურთით რომ ჩაამსხვრია. ბრედმა შენიშნა და ეცნაურა, რომ ვენქების ოთახში არც ბავშვების და არც მისი ფოტოები არ ეკიდა, მაგრამ სარკმლებს შორის ფოტოებისათვის სივრცე თითქმის არც იყო. ოთახის ორ მესამეზე ძველი ნახატები, დაქარაუბრილი ბალიშები და ნაჭირსყიდიანი ნივნები მიმოფანტულიყო და ეს ყველაფერი ოთახის გარშემო მცურავ მზეს ერთიანად გაუხსენებდა. ბრედს ისეთი შეგრძნება გაუჩნდა, რომ ეს ვენქების მედიტაციების ოთახი იყო. თუმცა ამ გაინიღების, ამ მედიტაციების მნიშვნელობა მისთვის მუდამ გაუგებარი იყო. თეთრონ ბრედის განიხილვის გარინდება არ არსებობდა, კვლესიმი მხამაფლად ლოცვისას გაუვრეხული უმცირესი პაუზის დროსაც კი მას ბრწყინვალე, ლთაებრივი სიუფებები ავსებდნენ.

ვენქების ავდემოლოგია შეუმჩვენებლად დაინახო და მერე განაზადაურებელი სისწრაფით განვიტოდა. ერთ ღამეს ისინი ტელევიზორს უყურებდნენ - ორანში მიქველნი აყვანათ და ყოველდღე რაიმე ამბავს ელოდნენ. უკვე ვენქებმა ბრედს მამავი ხელი დაადო. ისინი გვერდგვერდ იხსდნენ, ნიუთლ საფარქელში, რომელიც ვენქ კიდევ ნიუტონში გადმოსვლამდე, ორმოციან წლებში, ქარბუქის დროს იმპულსურად იყვანდა. გროვალის გამო უზარმაზარი მალაზია სულმთლად დაეწივრებულყო და გადაწყვიტეს თავიანთი აქ ყოფნა და ამინდ რამით აღენიშნათ. თოვის დროს ბრედის ვენქებისადმი სიყვარული ყოველთვის

მთელ ძალას იბრუნებდა. "რა?" - იკითხა ბრედმა, რომლისთვისაც ცოლის შხრიდან ასეთი ყურადღება მოულოდნელი იყო.

"არაფერი, - ჯენეტმა გაუღიმა, - ტკივილი ვიგრძენი, იდნავ".

"სად?" - მოკლედ, ერთი მარცვლით ჰკითხა. ახალ ამბებში ამ დროს რეპორტიორი კითხვას უსვამდა ინგლისურად მშვენიერი დასავლური აქცენტით მოსაბურღი რუსული რევოლუციონერს და ბრედს ჯენეტის პასუხი არ გაუფიქრა. თუკი მათი ქორწინების განსაზღვრაში ყოფილა რაიმე, თვის გამოც ბრედი თავს იდნამაულებდა და რისთვისაც თვითა, რომ სასჯელს იმსახურებდა, იყო მისი უყურადღებობის სწორედ ეს მომენტი, როდესაც ჯენეტა, რომელიც ტკივილების შესახებ რამდენიმე კვირა უგრძობად დგოდა, თავისი ფაქიზი ხმით ქმარს პირველად გაუწიდა.

მომდევნო დღეებში ექიმებმა და გამოკვლევებმა დაადგინეს მსვლელობის ფარდა ახადეს. ეს სიმშვიდე იყო და თუმცა ჯენეტა მშველი არასოდეს ყოფილა, მეტასტაზები წელიწადიდან მიდიოდა. თუ შესწავლა გასვლიდან ხუთი დღის მანძილზე ბრედმა არ იცოდა, დრო როგორ გაეყვანა, ახლა ის ერთდროულად იქცა დიასახლისად, მზარეულად, მძღოლად, ელექტრიკოსად, მომვლელად ვეება სახლში შეყუჟულ წვილს, ვიდრე სამი შვილი შემოეთუბლები ნახულობდნენ და შემდეგ ისევ საკუთარი პრობლემების წინ მიიქაროდნენ და ვიდრე მეგობრები და მეზობლები სიკეთის გამოვლენას ცდილობდნენ, იმ ზამთარს თითქმის თავულობის თვე ჰქონდათ. ბოსტონის ის-ეთ ადგილებში, უწინ რომ არც ყოფიან, კლინიკებსა და სპეციალისტებთან სირაულად, ამას თავგადასავლებიანა და ვეზობტის ელფერის აძლევდა. მთელ დროს ერთად ატარებდნენ და ახლა უფრო მეტად დაახლოვდნენ, ვიდრე იმდენი. ქიმიოთერაპიის კურსის ქვეშ, ჯენეტმა ფუფუკი თმა რომ სცივიდა, თავის ქალა თითქმის ბრედსაც სტკიოდა; მუცელი ეწვოდა, როცა ჯენეტა არ ჰქამდა. ქალი ყოველთვის გაბნევილებული ღიმილით ხედვოდა კერძის სიბოხსა და არამაჭს, რომელიც ბრედს მისთვის მაგინდასთან თუ ლოცინთან მიჰქონდა. ჩანჯელით ყოველთვის იღებდა ერთ ნაჭერს, რომ შეძლებოდა ქრისტიანის თქვა, ძალიან გემრიელიაო. მრე, საოცრად სილა, ისე რომ, მისი მორაობა შეუმწვეველი ყოფილიყო, ჯენეტა ჩანჯალს თვფუნდებდა, თან თითებიც ისევ ეჭირა ვერცხლისფერი ტარი, თითქმის ნებისმიერ ნოუს შიშობლოდა გადაეწყვიტა მისი ალება. "ზოგჯერ, ნამდებით გაბრუნებულას, ამ მდგომარეობაში ჩათვლიდა კვირე, ბრედმა ისინავლა - საქმელზე ჯენეტის უარისთვის ისე შეეხებდა, როგორც სოციალური ცვლილებისთვის, რომელსაც ვერაფერი მოუხერხებ. რამდენჯერაც საღილი მკაცრად ან ხუმრობა-ხუმრობით დააძალა, ჯენეტის ნამდებით გაბრუნებული, მტკივლ სიმშვიდე საშინელი გალიზიანებით შეიცვალა.

მეორე, რაც უნდაური იყო, რომ ჯენეტს აღიზიანებდა, იყო ახალგაზრდა ეპისკოპალიტანი მღვდლის ვიზიტები. ის მათ ველისიანი ახალი მისული იყო. უწინ, ხანგრძლივი დროის მანძილზე ეს ადგილი ერთ გულიბოტი, ხუმარა მოძღვარს ეკავა, რომელსაც მთელი სერიოზულობით ვერავინ აღიქვამდა. ახალ მღვდელს თავდაჯერებული, დათავებული ხმა და საფუთქლებთან შეხებუბული, სველი ქერა თმა ჰქონდა. ბრედმა მშვენივრად უწყობდა იმ უთანამშრომლის შესახებ, რექტორის არჩევამდე კანდიდატს მაძიებელი კომიტეტის წევრების შორის რომ გაჩაღდა და ახლა სრულიად ნაყოფილი იყო ახალგაზრდა რექტორის მულოდური ცერემონიალებითა და კონსერვატიული ქვეცებით. ათი წლის წინაა, მისი ასაკის მღვდელი, აღბათ მრევლის რადიკალური ცვლილებებისათვის განწყობას შეეცდებოდა. მაგრამ ჯენეტა ჩიოდა, რომ

მღვდლის ვიზიტები ღლიდა, თუმცა ისინი თხუბტუნებულზე მეტხანს არასოდეს გაგრძელებულა. როცა ჯენეტა მეტისმეტად მისუსტდა, გამოღმებით ეძინებოდა და იოანისადე ვიღარ გამოდიოდა, ახალგაზრდა მღვდელმა შინ ზიარება შესთავაზა, მაგრამ ჯენეტმა ბრედს სთხოვა მისთვის გადაეცა, ზიარება სხვა დროისთვის გადაედლოთო.

მისი მთავარი მოსპობილის იოანის, სადაც ჯენეტა საბოლოოდ მოათავსეს, აგურის კედელში ჩამსული სარკმლებიდან, მისი იოანის მსგავსად, გამწოლ სიგრცეს გადაჰყურებდა. შერბოდა ახალი იყო, ვესტ-ენდის ძველ ყორენზე ნაშუნი. გვინაი მარტი იდგა, ახალი თანღულები პირველი გაზაფხული. მზიან დღეებში კისკისა მომვლელ ქალებსა და კრისტაშურულ პაციენტებს მუყაის ლენტრებით სადილი მიდა ეზოში გაჰქონდათ, მაგრამ დღეების უმრავლესობა ჯერ ისევ ნაცრისფერი იყო და მოსპობილში გათბობის გამოროვას არ ჰქარობდნენ. ვიზიტების დროს ბრედი ხშირად იხდიდა პიჯაკს; ჯენეტის იოანის ძალიან ცხელდა.

მოსპობილის თეთრ საცვლებსა და ვარდისფერ დალიანდაგებულ, ლენტებით განყოფილ მოსაცმელში, ბალიშზე მისვენებული ჯენეტა ისევ ლამაზი იყო. ლოყები ჯერ კიდევ სასუე ჰქონდა და მისი მშვენიერი სწორი ცხვირი, ნათელი თვალები, წვრილი, გადაკალმული ნარბები - ძველმოდურად ამოქილეს რომ ჰგავდა, თუმცა ბუნებრივად იყო ასეთი - კვლავ ტოვებდა იმ სრულქმნილების შიბაბქედილებს, ბრედს რომ მუდამ სიამაყის გრწნობით ავსებდა. ქიმიოთერაპიის კურსის შექერების შემდეგ კვფუნე თმა კვლავ ფუფუკ, ნაბლისფერ ბლუვად ეზრდებოდა. მხოლოდ ხორცგამკრალი, ზენარზე ინერტულად დანყოფილი ხელები ამცადებდა, რომ ქალის თავს რაღაც საშინელება ხდებოდა.

ერთ დღეს ჯენეტმა საყვედურნარევი ხმით ქმარს უთხრა: "ჩვენმა ნიუტონებმა ახალგაზრდა მეგობარმა დილას ისევ შემოიარა და ვთხოვე, აღარ შევეწუხებინე".

"მოდლარი დაითხოვე?" - ბრედის მოხუცი ხმა, მისივე სმენაში, ჯენეტის წკრიალა და ქარის ზუზუნითი შორეული ხმის შემდეგ ჰქვად გაიხმა.

"მოდლარი. ღვთის გულისათვის, რატომ უნდალოდ ეპისკოპალიტანულ მინისტრს არ უნდებო?" - ერთხელ, როცა შემთხვევით ბრიშერის ქუჩაზე დევცების ცვლისა მოინახულეს, ჯენეტმა მანტიებით მოსილი, გუნდრეკის მკეველი მზათვევის გჯუფის მიმართაც უმატეველობა გამოთქვა.

"ქი მაგრამ, ზიარებას არ აპირებ?" - ზიარება ბრედის უსაცვარლესი საცვლისიო საიდუმლოება იყო. მის ნარმისხაგნო, რელიგიური ფანტაზიის მსგავსად, პური და ღვინო ნანღავებში ტრიალისას ღვჯას იწყებდა, წმინდა შუქედ იქცეოდა.

"როგორც დაზღვევას, არა?" - ჯენეტმა ძალიან დალოლიო, გათანგული ხმით ამოიხორა.

"მაგრამ შენ უნდა ეზიარო", - უპასუხა შემფთებულმა ბრედმა.

"უნდა ვეზიარო? რატომ უნდა ვეზიარო? ვინ თქვა, რომ ასე უნდა მოვიქცე?" - ბრედისკენ მიპყრობილი თვალის სიღურჯე, სიტყვისგან წამოხრებული ლოყების ფონზე კვლავ თვალისმოჭრელი გახდა.

"იმბოტო, რომ... შენ იგი, რატომაც შენი სულის ხსნისათვის. სწორედ ამაზე ლაპარაკობი, რომელიც პირველად შეგხვდა".

21932

საკათობილო
მარგამანი

წიგნი პირველი

“...ჯერ ჩამოიხრცოს და მერა გამოტყდეს...”

მსოფლიოს მისამაგი თეატრალური ოლიმპიადა (21 აპრილი - 29 ივნისი, 2001)

II

დასაწყისი იხ. "არილი" N10

დი შტოკოდა, სიცილია ტუჩებამდე ვერ ამოაღწია. ბრძენმა თვალები დახარა; ეს მას დასცინეს. მისი ხელები, მოხუცი კაცის ტლანტი, დაძარღვული თათები მუხლებზე ერთად მოკუმბა. “შენ გულისმობ, რომ არ გნაბს?” - ბრძენმა იატაკვეშ მიმალული სივრცის მთელი სიმაღლე იგრძნო.

“ძვირფასო, - უთხრა ქალმა, - ნუთუ ეს ასე მნიშვნელოვანია?”

“მნიშვნელოვანია”, - დაიყინა ბრძენმა.

ჯენეტმა ამოიხრცა და არაფერი აღარ უპასუხა.

“რამდენი ხანია?”

“არ ვიცი. თუმცა, - წარმოთქვა ქალმა, - ეს სიმართლე არ არის. დროა, ერთმანეთთან მართლები ვიყოთ. ეს მას შემდეგ მოხდა, რაც რწმენა ჩემგან შენ წაიღე. შენ ჩემს რწმენაში შემოიჭერი. საჭირო აღარ იყო, ორივეს ასე გაგვეგრძელებინა.”

“მაგრამ...” - ბრძენს არ შეეძლო ამდენი წლის შემდეგ გაეზიოდა, რომ სწორედ ეს სურდა ყველაზე მეტად, - მის რწმენაში შეღწევა და მის გვერდით ყოფნა.

ჯენეტმა შერიგება სცადა: “ამას ხომ მნიშვნელობა არა აქვს”; ბრძენმა არ უპასუხა. მხოლოდ სიბნელეს გრძნობდა, სიშვეს ხედავდა ჰორიზონტის ყველა წერტილში, როგორც ოდესღაც, წყნარი ოკეანის ლაქებში. ჯენეტმა ხმას გამაღვიზიანებლად აუწია: “ძვირფასო, ამას რა მნიშვნელობა აქვს?”

ჯენეტმა იცოდა, - ამას მნიშვნელობა ჰქონდა, იმიტომ, რომ ბრძენის აღსასრულიც ახლოს იყო. კაცმა თვალები ასწია და დაინახა, რომ ასეთი შურისძიების შემდეგ ქალი შესაშურად მშვიდად იწვა. კართან მომვლელი ქალის ფეხის ხმა გაისმა; ალუმინის ლანგარზე ჰპრიცი წკარუნობდა და სარკმელს მიღმა, გაზაფხულის ლურჯ ბინდში სინათლეები, ოქროსფერი მართკუთხედები ანთებულყო. თოვლი, რამდენიმე მშრალი ფიჭვი ციდან წამოცვივდა.

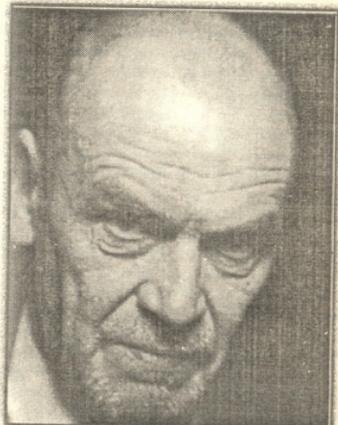
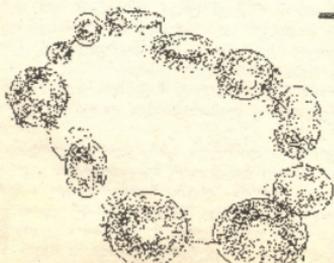
მიუხედავად იმისა, რომ ჯენეტმა სთხოვა, რელიგიური რიტუალი ნუ იქნებოდა, ბრძენმა და ახალგაზრდა მღვდელმა ის მაინც ძველებური ყაიდის სამელოვიარო პროცესით გააცილეს. ჯენეტმა მისში სამოცდათერთმეტი წლის უნდა გამხდარიყო.

ბრედი განაგრძობდა დილის წირვაზე დასწრებას; მისი გონება უკვე აღარასაით მიჰქროდა; მის გვერდით სუსტი, წკრილა ხმა აღარ გაისმოდა. აღარაფერი იყო, სულ არაფერი. ბრედი ცდილობდა, სხვანაირად ეფიქრა, მაგრამ მთელი ამ წლების მანძილზე მას ჯენეტის ისე ღრმად სწამდა, რომ ამ რწმენას ვეღვარაფერს მოუხერხებდა... ამას ახლაც ვერაფერს უხერხებდა.

მეგლისურიდან თარგმანა
ლალია საბინაშვილი

საჩილი

“**წ**რდილოეთის პირქუში გენიოსის” ნიკოლოზ-ულის “ოტელი” შოკის მომგვრელია თავისი ძალმოსილებით, უცნაურობით და ვიტყვოდი, ერთგვარი მისტიკურობითაც, რაც განსაკუთრებით საცნაურია მის წინა ორ სექტაკლში - “ჰამლეტი” და “მაკბეტი”.

ამ წუში, უსიტყვო და თავის თავში ჩაღრმავებული რეჟისორის მრავალი სექტაკლი მინახავს თბილისსა და მოსკოვში. ასე რომ, “ვატაფების” ის კასკადი, სცენური მეტაფორების (სწორედ ჩემთვის ამოუსწნელი მეტაფორების) სიჭარბე და ჩვეულებრივი მოვლენის მისტიკურ სამოსელში გახვევა მოულოდნელი არ ყოფილა.

ეს არის სექტაკლი-მეტაფორა შექსპირის “ოტელოს” თემაზე (ისევე როგორც მისივე “სამი და” და “ძია ვანო”).

ნებისმიერი ლიტერატურა ნიკოლოზისთვის მხოლოდ საბაზაი თავისი უაღრესად ორიგინალური მედიტაციებისთვის. ის თავის განუყოფებელ მეტაფორულ სამყაროს ქმნის, სადაც უზრალო საგნებიც კი სიმბოლურ აზრს იძენენ, თუმცა მათი ფორმა უცვლელი რჩება (მაგ. გიჟასტიკური ჯორ-ცხენები და ტაიქები “სამ დაში”) სექსუალური ამბივალენტობის საგანად არიან ქვეულნი, ხე - ფალოსის სიმბოლოა, პროვინციის პა-

ტარა ქალაქში მომხდარი ხანძარი - პლანეტარული "წარღვნა" - ცეცხლით და ა.შ.)

რეჟისორი ყველაფერს სახეს უცვლის, "სხვად" აქცევს, თითქოს პერსონაჟის სულიდან ამოზრდის ქვევების ისეთ იმპულსს, რაც აქამდე შეუცნობადი იყო, თვით ამ პერსონაჟისთვის ანუ რეჟისორი ქვევებობერების სიღრმეებში აძიწრება ვნებებს ხილულ, საგნობრივ-ხატოვან სახეს აძლევს. თუ მის "მაკეტში" და "პამლეტში" ბნელი, იმქვეყნიური მოვლენების თავისუფალი ინტერპრეტაციის დიდი ასპარეზია გაშლილი (პიესების ინტელვიან ამის შესაძლებლობებს), თუ ამ ტრაგედიითა გმირების სულის სიღრმეებში დემონები იძვრიან და მიცვალებულთა სულებს იხმობენ, "ოტელოში", თითქოს მისტიკა ნაკლებია, მაგრამ ნიარკოშეუსი მაინც პოულობს მოულოდნელ რაკურსს, საიდანაც ოტელო სულ სხვაგვარად მოჩანს.

ოტელო, რასაკვირველია, თეთრი კანიანი (sic). სპექტაკლი იწყება როიალზე "თიხი ხელის კონცერტით". სცენის კიდემი მდგარი როიალზე ნაერისფერი ვეჯოს გრძელ სამოსში ჩაცმული ოტელო ნაფრთხილად ურწყამს ხელებს კლავიშებზე მის ვეგრდით, პირდაპირ იატაკზე მუდარი ჯარისკაცც, ასევე გახლებული უკრავს. როიალზე შიშველი ხმალია მიყუდებული (მთელი სპექტაკლის მანძილზე ოტელო არ იშორებს ამ ხმალს, რომელსაც ფუნქცია აქვს შევსებული - იგი საბრძოლო იარაღი კ არაა, არამედ უპირველესად ხელჯოხია. ამ ხმალმა თავი უნდა დააღწიოს დამამცირებელ ფუნქციას და თავისი პირვანდელი მოვალეობა შეასრულოს). თავმოკლუპილი, ტლანჩი და მოუხეშავი, კარგად შებერებული "მავრი" (ამ როლის შემსრულებელ ნოდანის ჩვენი მაყურებელი ამ მყოხბედი საუფროსი ზონ გაეგინ, სპექტაკლში "ფიროსმანი, ფიროსმანი", სადაც მან განსაკვირვებელი სახე შექმნა იდუმალებით მოსილი, განდევნილი თუ განდევნილი შტატფორმა).

ამ მუსიკალური ოპუსის შესრულებისას ოტელო მთელი ხმით ყვირის, ხან გაანწიროულით ამოირალიებს, ხან კი გამარჯვლის ყიფისას სცემს. უნდა ვიფიქროთ, რომ სიყვარულის ტალღების (შემთხვევით არ ვახსენებ აქ "ხალდეებს") ზვირთები მიდი-მოდიან მის არსებობაში. მთელი მისი მშფოთვარება როიალისთვის (რომლის უფერადობა ზოგჯერ თავზარდამცემია) დანერგო "კონცერტ-შია" გადატანითი (სხვათაშორის, ოტელოს ფრაკში გამოწყობილი პიანისტი დახდევს თან, მოუჯდება როიალს და ძალიან ხმადაბლა და შენელებულად, დიდი პაუზებით უკრავს). სცენა მოფენილია დიდი და მცირე ზომის ხის ვარცლებით, რომლებშიც ზოგჯერ წყალსაც ასხამენ (დეზემონაზე უიქმედო შეყვარებული როდრიგი ეუბნება იაგოს, "ესლავე უნდა წაივიდე და წყალში თავი დავიწარხო" - გამოიქცევა და გამოშვლებულ ცალ ფეხს წყლით სავსე ვარცლში ჩაწყობს). მოქმედების თანდათანობით განვითარებასთან ერთად გამოჩნდება, რომ წყლის, ზღვის, ტალღების სტიქია სპექტაკლის უმთავრესი მეტაფორაა.

ამ ზღვას გაურბის იაგო - წყლით სავსე ვარცლს გადაეცლება ხოლმე, როგორც შემდეგ ენახავთ ზღვა - ოტელის სულის ემანაცია. ხალხმრავალი ტრაგედია (კენეციის დოჟების სასახლე, კვიპროსზე მაცხოვრებელი, ვენეციელ დიდებულითა სტუმრობა ოტელოსთან) გადაქცეულია მიკროკოსმოსად, რეჟისორის საერთოდ არ აინტერესებს მასობრივი სცენები (როგორც ვგზისტენცილისტ დრამატურგებს, სადაც ხალხმრავალ ქორის ერთი კაცი ცვლის), ეფექტური მიზანსცენები, არც სხვა მოქმედებთა განცდები - ვთქვათ, იაგოს მოქმედების მოტივაცია, კასოს შეჭირვება, ემილიას აღმშობელი. მისი ყურადღებაა კონცენტრირებულია მხოლოდ ორი მოქმედი პირის

სულის მოძრაობაზე, მათ სიყვარულზე, იმედგაცრუებაზე და, რაც მთავარია, სიკვდილზე, რომლის სისახლოვე მიუღწეველი სპექტაკლის მანძილზე იგრძნობა ("პამლეტში" რეჟისორის ყურადღების ცენტრშია თავად პამლეტი და მამამისის აჩრდილი, "მაკეტში" - ლედი მაკეტე და მისი მეუღლე).

ოტელო, თავის პირველ, სახელგანთქმულ მონოლოგს "სიადარბასილით, ძლიერებით სახელგანთქმულნი, კვილი-შობილინი და სულდიდნი უფალნი ჩემნი" ვენციის მთავრის სასახლეში კი არ წარმოიქმნება, არამედ სანახევროდ ჩაბნელებულ, მრუშე სცენაზე ხმადაბლა უკრავენ როიალზე, სცენის სიღრმეში განათდება შავი მაგიდა, რომელზედაც მდგარი ერთი სათოფრა ანათებს შვად მოსილ კაცს. ოტელო დაიჩქებს შორეული უცნობის შინაშე, ხმალს ვეგრდებ დაიჩქებს და ხმადაბლა წარმოიქვამს ამ ცნობილი მონოლოგის ძალიან პატარა ფრაგმენტს. შორს მდგომარე, შავისანი მამაკაცი, ვგონებ, დეზემონას მამად, ბრბანაციოდ გამოგვეცხადება. დეზემონაც მალე გამოჩნდება სცენაზე - სასცენო ახალგაზრდა, ახალაა შეღვრებული ქალიშვილი, თითქოსდა ნახევრად ყმწნელი, სექსუალური ცხოვრებისათვის ვერსავესებით მოუწინიებული (ავი ამბობს კიდევ ბრბანაციო "როგორ მოხდა, რომ ამ მიხედა არც წლივანებას, არც თვის ბუნებას..."). დეზემონას ზურგზე კარები აქვს არაკიდებული (როგორც რასკოლინიკოს - სისხლიანი კარები - ილუმიოვის სპექტაკლში "დანაშაული და სასჯელი"). ვალიარებ, მთლად კარგად ვერ მიხვდები ამ კარების მეტაფორულ აზრს (ნიაკროშეუსი არ არის იმ რანგის რეჟისორი, რომ ილუმიოვის, თავის მხრივ გენიალურ რეჟისორს, ასე პირდაპირ დაუბნებოს). კარებზე ამოჭარბილია პატარა სარკმელი, რომელსაც ზემოდან შავი ნაჭერი გადმოჰფენია. ამ კარს სცენაზე დიდამენ ვერტიკალურად - იქიდან, ვგონებ, ბრბანაციო, აქიდან კი, ნამდვილად დეზემონა. კარების ეს სარკმელი კათოლიკური ტაძრების ალსარების კუთხის მოვლავონებს შორეულად. დეზემონას ხტის, ცდილობს კარს უკან მიიღოს, კარს ჩაქვდებული მამაკაცის ხელის მტევენების დაკოცნას. ხანდახან სარკმლიდან ელაპარაკება კაცს და თან განწყვეტულე ხტუნაობს. შემდეგ, კარს უკან ოტელო დადგება, იქიდან შემოხვევს ხელს, ეალერსება, ხან მივყვინდობ, ხან მარცხნიდან სახმელს ანდის. შესაძლოა ვიფიქროთ, რომ ეს სცენა არის გამობატულება დეზემონას სიტყვებისა:

“შობილო ჩემო, დიდებულო, მე ამას ვგრძნობ, რომ შუა არის გაყოფილი აწ ვალი ჩემი”.

ანდა: “მაგრამ აქა დგას ჩემი ქარი”. სცენა იმით მთავრდება, რომ საკმაოდ მეტივრალი დეზდემონა და ოტელო, ამ ვარს მიყრდნობილი, მზურვალედ ეალერსებინან ერთმანეთს. ამ სანეტარო ნუთებშიაც კი, მე მომეჩვენება, რომ ოტელო რაღაც დაუოკებელი ძალების ტყვეა, მისგან ყველაფერია მოსალოდნელი, შეიძლება ქალი აღერსითაც კი დაახრწოს. მისი სიყვარული გატუნობიერებელია, რაღაც ველური სტიქია იქნის მასში, თითქოს თვითვე გრძნობს, რომ ეს სიყვარული მისი ბედისწერაა, რომ ეს ბედნიერების ნუთები ორივესთვის უკანასკნელია. ეს ტლანქი, ველური აღერსი, უყვებ სინაზეტი გადასული, შემდეგ ისევ ტლანქი და მოუზომელი მშფოთვარების, ავი ნინათგრძნობის შგერძნებებს იწვევს. ამ სიყვარულს ვერ გააუმღებს ოტელო - უნაპირო გრძნობამ შეიძლება ამბივალენტური გამოხატულება შპოვოს. გულთმისანია ტიუტჩევი:

“О, как убийственно мы любим
Как в буйной слепоте страстей
Мы то всего вернее губим
Что сердцу нашему милей”.

გამოფხიზლებული ოტელო მხარზე გადაიდგებს თოკების ბოლოებს, რომელზედაც ხის ვარცლებია გამობმული და სცენაზე წრეს ორგზის შემოუღლის. უკან რახრახით მისთრევენ ეს ხის ვარცლები - ზღვაზე, ვპიროსისაკენ დაძრული გემების ფლოტის ეს მეტაფორა.

ამ ნუთიდან მოქმედება გადაინაცვლებს გემბანზე თუ ზღვის ნაპირზე და აქვე მთავრდება კიდევ.

ნიაკროშოუსის ამ სპექტაკლისათვის სულ არ არის საჭირო არც საბედისწერო ცხვირსახოცი და არც იაგოს ვერაგობა.

ოტელოს თათისთავად, სხვის დაუმხარებლად გაუწნდა ეჭვი. “ცივილიზებული ველურის” სიყვარული ავივლად მოწყვლილია. დეზდემონა ვერ ბავშვია, ცუქტია, სულ თამაშისა და გართობისაკენ მიუწევს გული. სცენის წრეზე ხელნაჭიდებულნი დარბიან ახალგაზრდა ოფიერები და ფეხშიშველა დეზდემონა, ემილია და ბიანკა. შემდეგ კასიო მზრებზე შესვლამ დეზდემონას, რომელსაც ყვავილებით მიწნული გვირგვინი ზურავს. ბედნიერი, სიცოცხლით სავსე დეზდემონა, გატისკრონებული სახით დაავირითებს თავის ვაჟალერს. ოტელო გააჩერებს ყმანვილებს, ეალერსება დეზდემონას, მაგრამ დეზდემონას იქით, მიწაწერილი და ლამაზი ახალგაზრდებისაკენ, კასიოსაკენ მიუწევს გული, იქით ექნება. გაოცებული და გულნატკენი ოტელო სწორედ ამ ნუთიდან იწყებს ეჭვიანობას. არსად არა ჩანს, რამ ან საღდაფონს ნაზი და მეგრძობიარე გული აქვს. ანგარიშმოუცვლად, სტიქიურად უყვარს დეზდემონა და სულ მცირე წყნა მისგან გატარებარ დანაშაულად მიიჩნია. ამის შემდეგ შემოდის მთელი ძალით სპექტაკლში ზღვის მეტაფორა, მღელვარე, ხმაურიანი, ძლიერი ტალღების ზათქის ცემა, თოლიების სულისნამალები კვილი. სცენის სიღრმეში ოთხი კაცი სპექტაკლის ბოლომდე აქეთ-იქით რტმულად იწეებს და ანჯღრევს წყლით სავსე, თეთრ, ოთხკუთხა ვასრებს. ოტელო იწყებს სირბილს სცენის სიღრმეიდან რამბისაკენ, რამბიდან - სცენის სიღრმისაკენ და ეს მრავალგზის მეორდება. ოტელის ამ სირბილს თან სდევს ზღვის ტალღების საშინელი ღრიალი, რომელიც ხან იკლებს, ხან უმაღლეს მწვერვალზე ადის. ტალღების ხმაურისა და თოლიების კვილის მიხედვით უნდა მივხედეთ, რომ ოტელო ზღვასა და ხმელთაშორის დარბის, იმ სასონარკვეთილი კაცის განძარებით, რომელსაც რაღაც საშინელი სატანა, ანუ “გმწვანეთვალა საზარელი ქწილება” ჩასახლება და უკ-

დურესი ფიზიკური ძალისხმევით სურს მისგან გაათავისუფლება.

საბედისწერო აღსასრულამდე ოტელო, ფაქტიურად, ორგზის იმეტებს სასიკვდილოდ დეზდემონას, მაგრამ ბოლო მომენტში გადაიფიქრებს. აღერსის დროს, წელზე მაგრად შემოხვევს ხელს და შაერში ბრუნეთი ავანსკინსაკენ მობრძის, ზღვის დამაური ძლიერდება, სცენის კედელზე მოსული ოტელო დაბლა იყურება - ტალღების ხმაური გამაყრუებელი ხდება, სადაღაც ქვევით ჯოჯოხეთი მქინვარებს, იგრძნობა დიდი სიმაღლე. დეზდემონას ვერ გაუტია - რა არის ეს, თავდავიწყება შავისა თუ თამაში ბედისწერასთან. ბედნიერების ღიმილი ტრაგეული გრიმსები ცვლის. “ჯოჯოხეთისა ქვესქნელიდამ ამოდი შავო შურისძიებდა”.

...კიდევ ერთი მეთაფორა: სცენაზე ერთმანეთის პირსპირი თეთრი და შავი სკამი დგას. დეზდემონა ამ სკამებზე აქეთ-იქით ტუნაობს, მისი მობრძობა მოტოროლია, მისი შექრება შეუძლებელია. ემილია და ბიანკა შორს განზიდვეენ სკამებს. ახლა დეზდემონა ამ სკამებს შორის დარბის, შტქება ერთზე, გამოიკვეცა უკან, ახლა მეორეზე შტქება და ასე დაუსრულებლივ.

ძალზე ორიგინალურად და ახლებურადაა გადაწყვეტილი იაგოს სახე. როგორც ვთქვო, იაგოს ვერაგობა არცაა საჭირო ამ სპექტაკლში. იგი უბრალოდ კატალიზატორია ოტელოს ეჭვიანობისა. ასევე, თითქმის, უშინშენილოა ცხვირსახოცთან დაკავშირებული ისტორია. ოტელო ორგზის მოსვრის ამ ცხვირსახოცს, რომელსაც ემილია შემოსვვეით იამვნის სილამი თამაშისას. იცნობს ვისიც არის, ერთ ნაშს შეყოვნდება: - დაუბრუნოს თუ არა დეზდემონას, მაგრამ სული ნასძლევს და უბრძო შეინახავს. იაგო აღერსის დროს ცლას ანგარიშმოუცვლად ნართბმეებს ამ ცხვირსახოცს. იაგო წამოწვება და იწყებს ამ ცხვირსახოცით თამაშს, ხან ხმლის წვერზე წამოაცვამს, ხან შაერში შეაბურთავებს და ამ თამაშში სპონტანურად

ინადგება მისი საზარელი განზრახვა, რასაც ხმამაღლა აცხადებს კიდევაც. მთავარი ისაა, რომ ყოველივე ამას უყურებს და უსმენს სცენის სიღრმეში მდგარი, ხმაზე დაყრდნობილი ოტელი. ასე შემთხვევით ინადგება ტრაგედია. ბრმა შემთხვევა საბედისწერო სიტორიას უღებს სათავეს. ახალგაზრდა, თითქმის უწვდომელი იაგო ამის შემდეგ ინყვება ოტელისათვის საბედისწერო თავს. ამგვარად, ინტრიგა არ ვითარდება, იგი თავისთავად ამოხეთქება. არც კვიპროსზე აჯანყების ინსცენირება საჭირო, არც კაიოს დასავა, არც დეზდემონის გამოქომაგება კასიოსადმი, არც ბიანკასა და კასიოს ურთიერთობა (სხვათა შორის, დეზდემონა და ემილია თუ ურცხვად კოცნაობენ თავიანთ ქმრებთან, როსკიპი ბიანკა ერთხელაც არ კოცნის კასიოს. ქალებს შორის, რომლებიც გამუდმებით დახტინა, დარიანი (ხშირად ფეშმეხლიც), ხმამაღლა იცინიან, კოსკიუნენ, ძილში და სიხუნელში კვნიან, ვრუსუნებენ, კვიან - ძალზე მოსაბეზრებლად - ბიანკა ყველად მოკრძალებული ჩანს). იაგოს თავისებურად უყვარს კიდევ თავიანთ გენერალი, თუქვა მისი სამშინლად ირინია, მის ყოველ გამოჩენაზე ფეხდება და არ იცის, სად წაიღოს სახე, სალ შერბას არიდებს. როცა ეჭვებისგან გულგასინელი ოტელი ნაიქვედა, იაგო კი არ ნათობსებს გახარებულ "ჩემო წამილო, გასჭერ, გასჭერ!" (ამას რომ ვწერ, ყურში ჩამქმის ავაკი ვასაძის ნაპვერულად მოხვები ინტონაციები, მისი მჭახე ხმა), არამედ თავზე წააფარებს ოტელისავე ხალათის კალთას და საცოდავად მიუწყება გვერდზე ერთგული ძაღლივით, მაგრამ მალე გამოიხიზნება. საკუთარი თამაშით შემინეული იაგო (ამ წამს მიხვდა, რომ ძალიან შორს შერბავა) თავუფდობლავილი გარბის სცენიდან, რათა შემდგომ დახმარებული დეზდემონა დაიტროს. დარცხენილი, დამუსხრებული, მგლოვიანული შორის ჩადებს დეზდემონის საწოლიან და მის სახეს გაუწრფელი თანაგრძობის გამორეტყველებს არ მოსცილდეს ის არ არის ის ბორბტი ძალა, რომელიც არღვევს რენესანსული ადამიანის წარმოდგენას საყოველთაო პარმონიაზე და ქაოსის დაპყვრებებს უწყობს ხელს. თვით ოტელიც ეს ქაოსი, სტიქია, ზღვის უაზრო შისასანებასთან გათანაბრებული. ამიტომაც ეს სპექტაკლი ჩემს არავითარ თანაგრძობას არ აღძრავს ტრაგიკული გემრიანადმი. სპექტაკლი საგანგებოდა თავისუფალია ენ. ტრაგიკული თანაღმობისაგან, რაც ბუნებრივია, ყოველნაირ კათარზისს გამორიცხავს. ნიკაროშიუსის ეს სპექტაკლი ცვიკა, გონებისმიერი, მას ავლია ემოციურბობა (ასევეია ამ რევისორის ბუნება), თუქვა მას არც რიტმულობა ავლია, არც დინამიზმი და არც ქსოთეტიკური სილამაზე, მიუხედავად იმისა, რომ სცენური გარემო ძალზე პირქუშია. იგი გაიკვებს, მაგრამ გულგრილს გტოვებს. მოქმედება თავის ორბიტაში ვერ ვითრევის, რადგან სული იმის ცდამი ხარ, რომ როგორმე მორიგი მტავფორა "ამოიკიბოს". რევისორული ოსტატობის თვალსაზრისით საფინალო სცენა კი ხელგუნების წამდვილი შედგენაა. ოტელის მიერ დეზდემონის მოკვდინება ეს არის ბრწყინვალე საბალეტო ფრაგმენტი. მშვენიერ, სექსუალურ დეზდემონას ტანზე შემოსაბლტული წითელი ატლასის კაბა ავციკა, რაც, ალბათ, ყველაზე გულგრილი მამაკაცშიც ტრფობის სურვილს აღძრავს. ოტელი გულში იხტუბებს დეზდემონას. უკნიდან ყელზე და პირზე შემოხვევს ხელებს და გახლებული თავქანებს სცენის ორბიტაზე. აქ კვლავ ისმის ზღვის თიავარდადებში ხმები, თოლიების განწირული კვილი. დეზდემონა გააფორებული იბრძვის სიცოცხლისათვის, რაც უფრო მეტ წინააღმდეგობას უწევს ქალი, მით უფრო სწრაფ, ბლიერი და გამომსახველია ორი, ერთმანეთს მიკრული სხეულის ქროლვა. სიცოცხლისა და თავისუფლების მოყვარული ქალის

სხეული, მამაკაცის მქალავრ მქალავებში მომწყვედელი, ტრაგიკული ვნებას ასხივებს, ხოლო ამ დროს ოტელის სხეული ვნებისაგან დაცლილია, თანდათან უსულურად იპყრობს მას (საერთოდ მთელი სპექტაკალი ვნებებისაგან დაცლილია - მხედველობაში მაქვს მამაკაცის ვნება, ლტოლვა ქალისაგან. გმირები ძლიერები არიან ფიზიკურად, მოძრაობენ მსუხუვად და სწრაფად, მაგრამ წინადა მამაკაცური ძაღმოსილება არ იგრძნობა მათში). პოლოს დეზდემონა ხელიდან გაუსვლტება ოტელის. წამიერად დანაგრებული ოტელი ხმაღს აიღებს, ხელის გულზე დაიფურთხებს და ინყებს ხმლის ზევიდან ქვევით ლესვას. როცა ნერწყვი გამოება, მშრალ ხელისგულზე ჩამოსული ხმალი საშინელ ნივლის გამოსცემს. შემინეული დეზდემონა კალთის ფრიალით დარბის და განწირული ხმით კვიეს. ეს უკვე აგონიაა, თითქოს სხეულის სიმძიმისაგან განთავისუფლებული მისი სული დაშპირის და თავის კვივას თოლიების კვივლს უფრეებს. ოტელი თავსა და ბოლომდ ჩასჭიდებს ხელს ხმაღს. დეზდემონა გამოიქვეყვა და ხმლის წარმთვას მონინდობს, მაგრამ ირინივე ხელს ზედ შუაჭრის აღესილ მახვილს. ეს მისი უკანასკნელი გაბრძოლება იყო. სასიკვდილოდ დაჭრილი ფრინველი (ბახსენით ოტელი: "ოჰ, ჩემს შუვარდენს თუ დავატყე გაორგულბება"). სცენის შუაგულში ნაიქვეცა გულბამა, ფეხები გვერდზე გაშლილი დარჩენა. აქ კი დგება დიდი და დამთრგუნელი სიჩუმი თავზარდაცემული, გაოგნებული ოტელი ჩვეულებრივ ქრისსულად გადაიქცევა. სრულ პროსტრაციაშია და მეტანოვად მორბობს. იგი ინყებს ვაგისს გაბატონინებას. ჩამოვარდა რკინის საწოლზე და შორიდან უშრებს დეზდემონას. ქარმაგი მამაკაცი უტვბ დაუსულურად და დაწაიავდა. შეუდგე ადგება და მიცვალბებულის თავთან, სიგრძეზე ყვავილიან ქოთინებს დალაგებს. ისევ საწოლზე ჩამოვადება. სრული სიჩუმეა, აღარც ზღვის ტალღების ხმა ისმის და აღარც როიალინა (სხვათა შორის, სტიქიური ხმებისა და როიალის შარმონიული ხმების დაპირისპირება სანტრერესო აზრობრივ ქვეტექსტს შეიცავს). კიდეც დიდხანს უშრებს ოტელი დეზდემონას უსული სხეულს. შემდგომი ადგება და ყვავილების ქოთინებს გაშლილ ფეხებს შუა სიგრძეზე ჩაამწერივებს (აღრვევ მიხვდი, რომ ამას ისამდა). წელში გაბარული რუზმა დგას ერთხანს, მთელ დარბაზს აყრუებს რაღაც უყნაურ, საშინელი წივილი, აი, ტელეფონის ყურმილი რომ გამოსცემს ხანდახან, ან ასაფრენად გამზადებული რადიოქოული თვითმინიანის ძრავები. შეძლებდა ეს ადვიტად როგორც ოტელის სულის კვილი. შემდგომ, ხის დიდ ვარცლში ჩაადგებს ხმაღს და თვით გულდაღმა, მოწყვეტით ჩაავრდება შოგ. ასე უკუშობა დაამთავრა სიცოცხლე ტანჯულმა "მავრმა". "ოტელის ჩარხი ბედეუქულმა გადატრობდა".

კასიო, რომელიც აქამდე არ ჩანდა, გამოვა, ზე ასწევს ვარცლს და გამოარჩობებს ავენსცენისაკენ, თითქოს ოტელის ცხედარის გადადგებას აპირებდეს ისევ ძველებურად მოღორავ ზღვის ტალღებში. გამაყრებელი სიმღერიით იღრიალებს ორკვტრისა. კასიო ზედ შედგება ვარცლის (თუ კუბოს?) კიდებზე და წარმოიქვეამს პათეტიკურ ტრადიას: "დიბო, ოტელი დიდსულთვანი კაცი იყო" - რაც ცოტა არ იყოს, ირონიულად ღვრის, განსაკუთრებით, როცა ამის მოქმელი კვარცლბებზე კი არ არის შემდგარი, არამედ კუბოზე.

სანილი

წერილი რედაქციას

ლევო პეკაბე ლოკინი

კიდევ ერთხელ მსურს დაგიდასტუროთ ჩემი სიყვარული და ალტაცება იმ ოსტატობის გამო, რომლითაც აკინძულია და გაჭლენთილი თქვენი მშვენიერი ჟურნალის ყოველი ნომერი. ამჯერად მსურს ვახსენო (მხოლოდ ვახსენო, რადგან უფრო ვრცლად შეჩერება შორს ნაგვიყვანს) ამა წლის მეორე ნომერი, რომელიც, სხვა საინტერესო მასალასთან ერთად, ეძღვნება ჩვენი დროის უდიდეს ხელოვანს სერგო ფარაჯანოვს, რომელსაც, ვფიქრობ, მოხერხებული ქვესათაური მოუძებნეთ - "წიქი და სითამამე". მისი უჩვეულო პიროვნებისა და ხელოვნებაში მიძღვნილი ყოველი წერილი (დ. ანდრიაძისა, რ. რობაქიძისა, რ. კვესელავის, ზ. კვერცხიშვილისა) გამოირჩევა სიახლითა და სინრაფლით, ამ რთული ფენომენის გაგებისა და მკითხველისათვის გაგებინების სურვილით. მეც მქონდა ბედნიერება მისი შორეული ნაცნობობისა და მისი ხელოვნებით ალტაცებისა "აჩრდილებიდან" "აშიყ ყარიბამდე"...

ამჯერად მხოლოდ ერთი შენიშვნისა თუ დამატების გამოთქმა მსურს. კარგად მახსოვს ის ვინებთაღლევა, რაც "სურამის ციხემ" გამოიწვია, ის "ლაშქრობა", რომელიც გ. პეტრიაშვილის წინამძღოლობით ამ "გადამთიელის" (?წინააღმდეგობის, საქართველოზე უზომოდ შეყვარებულის, რაც მისი ამ ნომერშივე ციტირებული შესანიშნავი წერილებიდან ჩანს), "გამაგლებლის" და ა.შ. წინააღმდეგ მოეწყო. ერთადერთი, ვინც ხმა აღიმაღლა ამ უსამართლობის წინააღმდეგ, იყო ნოდარ კაკაბაძე, რომლის ორი წერილი გამოქვეყნდა ამასთან დაკავშირებით: 1) თანამედროვე ხელოვნების ზოგიერთი სადავო საკითხის გამო (ქ. "საბჭოთა ხელოვნება", N8, 1987) და 2) ნეტარ არიან მორჩმუნენი ანუ არცოდნა არცოდნა, მაგრამ არცოდნა არგუმენტად მაინც არ გამოდგება ("საბჭოთა ხელოვნება", N4, 1989). აქ იყო ნარმოდეგნილი სერგო ფარაჯანოვის, ჩემი აზრით, ამ ბრწყინვალე ფილმის როგორც საერთო შეფასება, ისე სიმბოლიკის ახსნის პირველი დამაჯერებელი ცდა.

ვფიქრობ, ამ წერილების გახსენება და მით უფრო დამონშება საკითხის ისტორიას უთუოდ წაადგება. იმასაც ვფიქრობ, ეს წერილები, სამწუხაროდ, იმ დროს "ხმად მღალადებლისად" რომ არ დარჩენილიყვნენ, სერგო ფარაჯანოვს არ აუკრძალავდნენ "შუშანიკის ნამების" გადაღებას, რაც მასავით და მის გარდა, ვეჭვობ, ვინმეს განეხორციელებინა.

ულრმესი პატივისცემით,
ახალი ნომრების მომლოდინე
ალექსანდრე გვახსარია
14.06.01.

წერილი

სიკვდილის ხომალდი

1
შემოდგომა - ნაყოფოტყვენის და
დავიწყებაში ხანგრძლივი მგზავრობის ჟამი.

ცეკვიან ვაშლები, ნამის დიდრონი წვეთბევით
და ხსენილიან გასასვლელის ძიებაში - იბეგებანი.

გაქცევის დროა,
დროა უკვე საკუთართავს დაემშვიდობო,
გათავისუფლდე ფუტურო "მე"-სგან.

2
აგებული გაქვს სიკვდილის ხომალდი, მზადა ხარ?
ააგე იგი, ნუ დააყოვნებ!

მკაცრი ზამთარი ახლოვდება და ძალე ყინვით
დაძვრად მიწაზე
დაცვივებთან ფუეკ ვაშლები.

ო, ნუთუ ვერ გრძნობ?
ირგვლიე სიკვდილი ზრწნის სუნივით მიმობენულა.

დაჩქქელი ზორცში შეკუჭულა შემკრთალი სული
და წკლულებიდან მობერილი სიცივისგან კანკალეხს.

3
შუქულია კი ადამიანს მოიპოვოს სიმშვიდე
ხანჯლის ჩაცემით?

ხმლით, ხანჯლით, ტყვიით ჩვენ შეგვიძლია
სხუელის ხერტება,
რათა იქიდან სიცოცხლე გადმოიღვაროს;
მაგრამ არის ეს დასასრული,
მითხართ, ეს დასასრულია?

არა!
ვანა მკვლელი ან თვითმკვლელი
შეძლებს სიმშვიდე გადაარჩინოს?

4
ჰო, ვისაუბროთ სიმშვიდეზე, ასე რომ ვგრძნობდით
და ასე ვგსურდა;
ჩვენი მშვიდობით აღსაყვ გულის
ღრმა და საამო მყუდროებაზე.

ჩვენი სიმშვიდის ხსნაზე ვიზრუნით!

5
ჰოდა, ააგე სიკვდილის ზომალდი, შენი ხვედრია მომქანცველი მოგზაურობა დავიწყებაში.

იქ ნახავ სიკვდილს, ფუტურსა და ახალ "მე"-ს შორის მტკივნეულად გაშლილი სიკვდილს.

შენი სხეული უეარგისია, დამჩქეილია შენი ზორცი და სულიც ბლანტიად გაედინება მისი მტკივანი იარებიდან.

და დასასრულის უშუქარი და უნაპირო ოქანენც უკვე მოჟონავს წყლულების ბნელი ნაპარლებიდან და აზლოვდება მოქცევა.

ჰოდა, ააგე სიკვდილის ზომალდი, შენი პატარა კიღობანი. ააგე იგი ხანოვაგით, პურით და ღვინით და დავიწყებას შეაფარე თავი ღრობებით.

6
ნელ-ნელა კვდება სხეული და უმწეო სული ფეხსითიებით ეხება მოქცევის ბნელ წყალს.

ჩვენ ვკვდებით, ვკვდებით, ვვლანი ვკვდებით, წინ ვერაფერი აღუდგება ჩვენში სიკვდილის წყალდიდობას და ის დატბორავს მთელს ჩვენს გარემო მყოფ სამყაროს.

ჩვენ ვკვდებით, ვკვდებით, ნაწილ-ნაწილ კვდება სხეული, მას ტოვებს ძალა

და სული საშისშემოხეული დაბინდულ წყაღზე მოტივიტივე სიცოცხლის ხის უკანასკნელ ტოტს ებლაუჭება.

7
ჩვენ ვკვდებით, ვკვდებით, და ერთადერთი, რაც შეგვიძლია არის: ვისურვით სიკვდილი და პატარა გემი სულის ხანგრძლივი მგზავრობისათვის.

პატარა ნავი - ნიბებით და პურის მარაგით და მიმავალი სულისათვის საჭირო უამრავი წვრილმანი სახეს.

ჩაუშე წყალში შენი ზომალდი, სხეული ხომ უკვე მკედარია და სიცოცხლე შორდება ნაპირს.

გააბეზავრე დავიწყებაში მყოფე სული რწმენის კიღობნით. ააგე შენი მყოფე ზომალდი

ტანსაცმლით, ხშიადითა და ათასნაირი სასუსხავით. დაე იცუროს, საჭის გარეშე ბედს მინდობილმა, მრუმე ტალღების უდაბნოსაკენ, დასასრულის დაბინდულ წყლებში, სიკვდილის ზღვისკენ, სადაც არავის შეხვედრია ნავსაყუდელი.

ნავსაყუდელი არ არის და არც მიზანი გაქვებს, რისთვის ეიჭპაროთ.

რაც შორს შევღვიართ ზღვის სიღრმეში, სიბნელე უფრო სქელდება და

სიჩუმე უფრო იწყება და მთელ სივრცეზე საკუთარ თავს ერწმნის წყვდიადი და ამ უკუნში გამოსავალი აღარა ჩანს.

იქ სიბნელეში ზომალდია, რომელიც გაქრა. გაუჩინარდა და ვეღარავინ იხილავს, რადგან ის გაქრა! გაქრა! მაგრამ გამქრალი მაინც არსებობს

სადაც და არსად!

8
აღარ არის აღარაფერი, სხეული გაქრა, წყლის სიღრმეში გაუჩინარდა. სქელი წყვდიადი მიძიდე ეშვება ფსკერისაკენ, სადაც პატარა ზომალდია; იქნებ არც არის.

ეს დასასრულია, ეს დავიწყებაა.

9
და მაინც, შორს პირიზონტთან მარადისობის მკრთალი ძაფით გახლენილია ლუსკუმი ღამე და წყვდიადს ნისლად ეფინება ოდნავი შუქი.

ეს მირაჟია? თუ მკრთალი ნისლი გვიანლოვდება? შეხედე, ეს ხომ რიჟრაჟია, დავიწყებიდან დაბრუნებული მკაცრი რიჟრაჟი.

შეხედე, შეხედე, პატარა გემი დავიწყებიდან გადმოღვრილი აღიონის მკრთალ-ფერფლისფერ ზოლზე მოცურავს.

შეხედე, შეხედე, ყვითლად ელავს და სასწაულიც - ვარდისფერი ნათობა. ჩემო გათოშილო და დაღლილო სულო,

ეს ვარდისფერი ნათობა და ყველაფერი იწყება თავიდან.

10
ზღვა უკან იხევს და სხეული გაცრეცილი ნიჟარასავით უცხო და ნაზი გეჩვენება და აღიონის ვარდისფერ წყალზე მოთამაშე პატარა გემი ბრუნდება შინ. უმწეო სული კიდევ ერთხელ შედის ძეულ სახლში და მშვიდობით იფხება გულში,

ის ზომალდით იცვლის სვლაგებს სიმშვიდისაკენ და დავიწყება აღარ აშინებს.

ააგე შენი სიკვდილის ზომალდი, დროზე ააგე! იგი სულ მალე გამოვადგება, შენ ხომ მგზავრობა გელოდება დავიწყებაში.

ასბლგაზრდა ცოლი

შენი მტკივანი სიყვარული ბოლოს მომიღებს ადრე თუ გვიან, მაშინაც შენი სიყვარული, შენს სხეულში აქვს სათავე წყვდიადს და თვალბეჭე გაქვს მიხატული ღამე, როდესაც მიფურებ მე.

ო, არასოდეს მინახავს მზე ჩრდილებით ასე დასახლებული! და ახლა ყველა მძალაო ხე, ზურგით რომ არის შებრუნებული მზისკენ, დაჰყურებს მიწას და ჩრდილს, რომელსაც თავად ფენს.

შობს სვანს პლიობი

“უცხო ღმერთების კვალდაკვალ”

ნაწყვეტი ნიშნინა

მე უკვე მქონდა შესაძლებლობა მესაუბრა იმ ადამიანის აზროვნების არაჯანსაღი ხასიათის შესახებ, ვინც თომას პარდიზე უფრო დიდ გენიოსად თუ არა, უფრო დიდ შემოქმედად მაინც მიმაჩნია: ესაა დაკლორენსი. ლორენსის სამი მნიშვნელოვანი ასპექტი აქვს და ძალზე ძნელია სამართლიანად მოეპყრო თითოეულ მათგანს. მე სულაც არა მაქვს იმედი იმისა, რომ ამას შევძლებ. პირველი უფერულ-და და სასაცილო მომენტია: იგი მოკლებულია იუმორის გრძნობას, ერთგვარი სწიბრიზმითაა დაავადებული, ავლია არა იმდენად ცოდნა, რამდენადაც კრიტიკული განსჯის ის უნარი, რომელიც ჩვეულებრივ განაილებას მოაქვს რასაც ჩვენ აზროვნებას ვუნოდებთ, მის შესაძლებლობებს აღემატება. ლორენსის ეს მხარე ზუსტადაა გაანალიზებული მისტერ ჟონდემპე ლუისის კრიტიკულ ტექსტში “შერთალსახიანი”. მეორე მხრივ, ლორენსს არაჩვეულებრივად ზუსტი ალლო აქვს და უტყუარი ინტუიციაც ახასიათებს - ინტუიცი, რომლიდანაც მას როგორც წესი, მცდარი დასკვნები გამოაქვს. მესამე მომენტი - ესაა სექსუალური აშკარად არაჯანსაღი დამოკიდებულება. საუბედუროდ, ამ სამი ასპექტის გათვალისწინება ამ ავტორის სამართლიანი კვლევის აუცილებელ ნინაპირობად გვევლინება. მე უფრო მეტად გაგამახვილებ ყურადღების მესამეზე, თუმცა, უნდა ითქვას, რომ ეს სწორედ ის ასპექტია ამ სმიდან, რომელზეც კრიტიკამ ყველაზე ქარბად და ყველაზე წარუმატებლად იმუშავა.

ლორენსის ლტოლვა აზროვნების დამოუკიდებლობისაკენ გამოიწვია იმ სავალალო რელიგიურმა აღზრდამ, რომელიც მან გამოიარა: მას სძულდა ორთოდოქსია, რადგანაც არ იცოდა, თუ რა იყო ეს. მე არ შეეცები უფრო კერძო მიზეზებს, როგორცაა გარემოცვა და მეშვიდობა. ამას უკვე საკმაოდ მეტი განსჯა დაეთმო. რაც შეეხება ლორენსის სრულ გულგრილობას საზოგადოებრივი მორალის მიმართ, იგი ჩემთვის იმდენად უცხო და თავზარდამცემია, რომ მე მას ყოვლად საზარელ უმსგავსობად აღვიქვამ. საემე ისაა, რომ ლორენსს მისი ცხოვრების დასაწყისში არ განუტყდია არავითარი შეზღუდვა ტრადიციის თუ ოფიციალური სფეროს მხრიდან, ერთადერთი მგზაურად შინაგანი ნათელი მოეფლინა, ეს კი ყველაზე არასაიმედო ავტორიტეტია, რაც კი კაცობრიობას შესუდვრია თავისი უსასრულო ხეტიალისას. ეს განსაკუთრებით მართებულია ლორენსის შემთხვევაში. მას არ აღმოაჩნდა თვითკრიტიკის

უნარი: თუ არ ჩავთვლით წამიერ გამობრწყინებებს, მან ყოველდღიურ საზოგადოებრივ ცხოვრებაში აუცილებელ შორსმჭვრეტელობასაც კი ვერ მიაღწია. შესაძლოა, ღვათებრივი გასხვივონების ნუთებში ადამიანმა ზუსტად იცის, რომ გასახვივონებულია, მაგრამ, მეორე მხრივ, ნებისმიერ ადამიანს შეიძლება მცდარად მოეჩვენოს, თითქოს გასხვივონებდა ენჯია. მაგრამ იმ შემთხვევაშიც კი, თუ ეს მართლაც მოხდა, მისმა ყოველდღიურმა, პროფანულმა გონებამ შეიძლება არასწორი განმარტება მისცეს ამ ნუთიერ განცდას. მოკლედ, უშეცდომოდ ვერაფერ ამოიცნობს თავისი შთაგონების ქეშმარიტ წყაროს. აქედან გამომდინარე, ლორენსისნაირი მტკივნეულად მგრძობიარე, მძლავრი ცრურწმენებითა და ვნებებით მართული, ინტელექტუალური და საზოგადოებრივ აქტივობაში გაუწეფავი ადამიანი შესანიშნავი იარაღია კეთილ და ბოროტ ძალთა შეტლაში. უფრო სწორად რომ ვთქვათ, იგი უზაზე იხილჩება ამ ორ ძალას შორის. მისტერ ჯოისისნაირი განაფული გონების პატრონმა მუდამ კარგად უნცის, თუ რომელ ბატონს ექსახურება. გაუწეფავი გონება და თვინიერება მოკლებული, საკუთარ უცდომლობაში დარწმუნებული სული ბრმა მსახურია და დამალუპეული ნინამძლიერი. ისეთი შთაბეჭდილება რჩება, თითქოს ლორენსი სულიერების ნებისმიერ იმპულსს მიეცალმება და ერთადერთი ბოროტება მისთვის სულიერების არასიებობაა. ადამიანთა უმეტესობას მართლაც სჭირდება ვინმე ისეთი, ვინც სულიერის მატერიალისაგან გამიჯვნას შესანჯვლიდა. ლორენსს ეს მიჯნა მუდამ ახსოვდა და არასოდეს შემცდარი მის გავლენაში. მაგრამ ადამიანთა უმეტესობა თითქმის არც კი ცოცხლობს და მათში სულიერების გამოვლინება ფრად სასახუსისმგებლო რამაა: მოლოდ ამგვარი გამოვლინება ანიჭებთ მათ ქეშმარიტი სიკეთის უნარს, მაგრამ, ამავე დროს, ამ მდგომარეობაში მათთვის ბოროტების შესაძლებლობაც ღიაა. ლორენსმა მთელი სიცოცხლე სულიერების განცდით გაატარა, წარმოუდგენლად შორს იყო სინამდვილის გრძნობადი აღთქმისაგან. იგი კვლავ და კვლავ ილაშქრებდა თანამედროვე მატერიალისტური ცივილიზაციის წინააღმდეგ, გაუთავებლად იმეორებდა, რომ ეს ცივილიზაცია ცოცხალ-მკვდარია. მის მიერ თქმულ მასხილ მამინაც კი ვერ გაეცნა, ამ მკვდრებმა ღაბარატი თუ დანიწყს როგორც თანამედროვე მსოფლიოს კრიტიკა, მისი ნიგინი “ფანტაზია და არაც-

საქართველოს

ნობიერ" გულდასმით ნაკითხვასა და გადაკითხვას იმსახურებს. შესაძლოა, ისეთი შობაგეტყვილება შეგვექმნას, რომ ნოტივნების, ლონდონისა და ინდუსტრიული ამერიკის საპირისპიროდ ის ცნანკარა ნოთუდკანონები, რომლებიც ლორენსმა "მუსიკურ დილაში" აღვნიშნა, ჭკუშარტ სიცოცხლეს განასახიერებენ. მაგრამ ეს როდია მისი ბოლო სიტყვა. ეს მხოლოდ დასაწყისია.

ამ კაცის ხედვა უზრალად სულიერებით კი არა, სულიერი ავადმყოფობით არის აღბეჭდილი. "პროსტა იფიცრის" ავტორი ბევრად უფრო მეტხადა მოქვეყლი დემოკრატი ძალთა ვალდების ქვე, ვიდრე "კეთილშობილ ბანიონის ნარის" ავტორი. მე არ ნამკითხავს ლორენსის ყველა გვიანი და სიკვდილის შემდეგ გამოქვეყნებული ნაწარმოები, მათი რაოდენობა დიდია. გარკვეული გაგებით მან ალბათ მონსვლა განიკვავა: ის სიცოცხლის რწმუნა, რომელიც თავიდან ჰქონდა, შესაძლოა, და სწორედ ეს უნდა იყოს სიცოცხლის ჭკუშარტი რწმუნის ხედვი, გადახარდა სიკვდილის რწმუნაში. მაგრამ მე მაინც ვერ ვამჩნევ პრავრესულ განკითხარებას "ლედი ჩეტერლის საყვარელში". აქ კვლავ ჩნდება ჩვენი ძველი ნავნობი, მტყვეყვე ეს კლასობრივი სიგოფი, რომელიც უძიბება ლორენსისულ კეთილშობილ ან არც თუ ისე კეთილშობილ ქალბატონებს, თავი შესთავაზონ პლებსის ნარმოამდგენელ მამაკაცებს თუ გამოიყენონ ისინი, ეს უზუსტად იგივე პათოლოგიაა, რომლის გამოც მდღერობითი სექსის მისი სხვა პერსონაჟები ევლურებს სწავლობენ. ჩემი აზრით, ამ წინგის ავტორი მართლაც რომ ავადმყოფი კაცი უნდა ყოფილიყო.

ლორენსისგან, მე მგონი, ძალიან ბევრი რამ შეიძლება ვისწავლოთ. თუმცა ისინი, ვისაც ცველაზე უკეთ შეუძლია ამ გაკვეთილის ათვისება, ყველაზე ნაკლებად საჭიროებენ მას. ჩვენ სულაც არ გვჭირდება ლორენსი, რათა დავგვემო ლინერალიზმის, პროგრესისა და თანამეროვი ცივილიზაციისდები ბრმა ნიღბა. გაცილებით უფრო მნიშვნელოვანია აქ ის, თუ რომი სახელით დავგვიბოთ ჩვენ ამას. ვნოშობ, ლორენსის შემოქმედება შეიძლება იქცეს მონოდებად არა მათ მიმართ, ვისაც განსჯის უნარი აქვს, არამედ ავადმყოფური სწრაფვებით ვზაბანული და დეგრადირებული ადამიანების მიმართ. ვნოშობ, ვითუ ამ მონოდებამ მათში ჟანსალი სანყისის გამოლეიქების ნაცვლად ავადმყოფობა გაამძღავროს. მის დოქტრინას ბევრი ისე კი არ მიიღებს, როგორც ლორენსმა იგი ჩაიფიქრა, არამედ მასში საკუთარი მონამზამის ძებნას დაიწყებს. ადამიანები, რომლებიც კეთილსა და ბოროტის გასარწვევად აუცილებელ კრიტიკითუმებს ფლობენ, ძალზე ცოტანი არიან. ბევრად უფრო დიდია იმ ცოცხალმკვდარი საზოგადოებრივი ერთეულების რიცხვი, ვინც ნებისმიერი სახის სულიერ გამოცდილებასაა მოწყურებული, ან თუნდაც იმას, რასაც მათ სულიერი გამოცდილების სახით აწვდიან - სულ ერთია, მაღალი დონის იქნება ის თუ დაბალი, კეთილი თუ ბოროტი. ასეთ ადამიანებს ჩემმა თაობამ დოთუერი სამსახური გაუწია. სტამბებს ვერ არასოდეს ჰქონიათ ამდენი საქმე, ამდენი სისულელე და ამდენი ცრუ ფილოსოფია მანამდე არასოდეს მოუტანიათ მკითხველამდე: ვაგლბს თქვენ, ზუგუნური წინასწარმეტყველნი, საკუთარ სულს რომ მიპყვებით, თავად კი არაფერი გინახავთო, იზრავლო, შენი წინასწარმეტყველი შეგედნენ იავარქმნილ სახეოვისებში მძრომელ მეღებს... და შემომესმა სიტყვა უფლისა, რომელმაც მითხრა, ძეო კაცისა, ამ ადამიანებმა თავიანთი კრებები ჩაიკრეს გულში და თავიანთი უსამართლობა დაბრკოლების ქვად აიფარეს თვალწინ: რად ძიებენ ჩემგან პასუხს?

შევაშების სახით უნდა ვთქვა, რომ მერყევი მონამისა და დასუსტებული ტრადიციების ვოქაში მწერალი - გინდა ლირიკოსი, გინდა რომანისტი - თავსაც საფრთხეში იგდებს და მკითხველსაც მე შევეცადე გვერდი ამეველო ისე-

თი მსჯელობისათვის, რომელიც რეალური თუ წარმოსახვითი წარსულის სენტიმენტალურ მოტრფივალედ და ტრადიციის ფალსივკატორად წარმომაჩნდა. ტრადიციის თავისთავად არ არის თვითკმარი. მას გამოუმეგებით სჭირდება კრიტიკა და გადახალისება - ეს ყოველივე იმ ავტორიტეტის მეთვალყურეობის ქვეშ, რომელსაც მე ორობიდიკოსის ვუნოვებ. ამ მეთვალყურეობის არარსებობამ სენტიმენტალური გადაქმნება მოგვტანა. "ტრადიციის მესვეურთა" უშეტესობა უზრალო კონსერვატორები არიან, ისინი ვერ ასხვავებენ მონადიულს დროებითისგან, არსებობის შემთხვევისისგან. მაგრამ ეს ჩემი თორია უზრალედ ჩანახალისია იმ საფრთხის გამოსაკვეთად, რომელიც დღესდღეობით შემოქმედების ემუქრება. როდესაც არ არსებობს მწერლის შემოქმედების შესაფასებლად საჭირო გარემოები კრიტიკითუმები, მაშინ გვიჭირს ზღვარის გაღება მის ცხოვრებისეულ მრწამსსა და იმ პიროვნებას შორის, რომელმაც ეს მრწამსი დადამუკრებელი უნდა გახალის. ასე რომ, კითხვისას შესაძლოა უზრალედ ხან ერთი პიროვნების სიბილი ქვეშ მოვექცეთ, ხანაც შოკრის. პიროვნების აპოლოგებთა უპირველესი არგუმენტია ის, რომ ამდენი უნდა იყოს "ის, რაც არის"; ეს "გულწრფელობა" მით უფრო მნიშვნელოვნად მიანიათ, ვიდრე ის, თუ როგორია იგი საზოგადოებრივი და სულიერი გაგება - კეთილი თუ ბოროტი. პიროვნების ამგვარი ხედვა თანამეროვის მსოფლიოდან მხოლოდ მეტისმეტად თავდაფერებული ვარაუდია. ეს ვერ ჩათვლება სწავდასხვად დროს, სწავდასხვა ადგილას გამოითქმულ მოსახერხებელ უფრო მეყარად. ამგვარად წარმოგდგინილი პიროვნება, რომელიც ხელოვნების თუ ფილოსოფიის ნაწარმოებებში გვიხილავს, მოკლებულია სიცოცხლის უნარს, იგი უპასუხისმგებელია, მუდამ თავს იტყუებს და თავისი თავისუფლების გამო ცრუ აზრებითა და ამპარტყვებითი საზნადასა შემოქმედს; მას ბევრი სიკეთის მოხდენა ძალუქს, მაგრამ შეუძლია დიდი უხედაურება მოიტანოს, ყველაფერი იმაზეა დამოკიდებული, თუ როგორია ეს ადამიანი ბუნებრივად - საღი თუ მანკური: ხოლო ჩვენი ბუნებიდან გამომდინარე, ყველანი მანკურნი ვართ. მე მხოლოდ იმის აღნიშვნა მსურდა, რომ არსებობს კრიტიკის სტანდარტები, რომლებსაც ჩვეულებრივ კი იყენებენ, მაგრამ რომლებიც შეიძლება დავცხმარონ; მეტი სიფრთხილით ავიტყვებ ხელოვნებისა და ფილოსოფიის ნიმუშები და მათი ათვისებით მეტი სარგებელი მივიღო.

ინგლისურენოვანი თარგმანა მასპინძელი პროსტა

ფოტო: ნინო ტყეშელაშვილი

შესავალი დ.კ.ლორენსის “რჩეული ლექსევისათვის”

ლორენსის წარმატება და ნაყოფიერება სხვა ლიტერატურულ ვარსკვლავებში - იქნება ეს მხატვრული პროზა, მოგზაურობის ჩანაწერები, ესე, კრიტიკა, წერილი თუ პიესა - ძალაუნებურად ხელს გვიშლის იმაში, რომ იგი პოეტად აღვიქვათ. ჩვენ მიუხედავად მისი პოეზიისადმი ისეთი დამოკიდებულების, თითქოს ეს მთორეზარისხოვანი რამ, სერიოზული სამუშაოსაგან განსტორივის საშუალება იყოს. დარწმუნებულად ვარ, რომ, თუმცა პოეზიას ნაკლებ დროს ანდომებდა, ვიდრე პროზას, ლორენსი მანც სულ სხვა აზრისა იყო თავის ლექსებზე, ბევრი მათგანი ძალზე მოსწონდა და თავისი სალიტერატურო კარიერის მანძილზე მათზე მუშაობის სერიოზული სტილი გამოიმუშავა. გარდა ამისა, მისი სიცოცხლის სამ ეტაპზე პოეზია მისთვის შემოქმედებითი ენერჯისა და გამოცდილების მთავარ მიმღებ და გამტარ არხად გადაიქცა. ეს პერიოდებია: მეუღლესთან, ფრიდასთან ურთიერთობის პირველი წელი (კრებულში “შეზე! ჩვენ გავაღწიეთ!”), სიცოცხლეზე გატარებული ორი წელი (“ფრინველები, ცხოველები და ვეჯივლები”) და სიცოცხლის ბოლო წელიწადი (“კიდევ ფიქრები” და “უკანასკნელი ლექსები”).

ლორენსის ათასამდე ლექსი აქვს დაწერილი და ჩვენ აუცილებლად მოვიწყვებ იმის გათვალისწინებას, რომ მათი უმეტესობა უბრალოდ არ ვარგა. ისინი ამორჩევიანაა წასაკითხი. ლორენსის ლექსების სრული კრებულის განხილვისას დეკლარატივი წერს: “როგორი მაღლიერნიც არ უნდა ვიყოთ იმისა, რომ გვაქვს ლორენსის ლექსების სრული კრებული, ეს წინეი მანც საკმარისად მძიმე და თავგზის ამბნევი საითხავი იქნება. იგი აშკარად ითხოვს კრიტიკულ ამორჩევას. არც ერთი ლექსი, რომელიც ამ გამოცემის ფურცლებისაგან შევავლე თვალს, არ შეიცავს ლორენსისეული ლირიკისთვის ტიპიურ ფანტასტიკურ მრავალფეროვნებას და უკიდვანო ზედმის მისეულ უნარს.”

მე აღსივარდელთა ამოცანების შევცადე: ერთად მოვათავსე მისი ყველა წარმატებული ლექსი. მათ საფუძველზე ნაიღვად ვხედავთ, რომ ლორენსი ყველა გაგებით დიდი პოეტი იყო, მაშინაც და, პოეტური ტექსტის გაგებითაც, თუმცა მას არ შესწევდა არაფრისაგან რაღაცის შექმნის უნარი და არც დასრულებული ფორმის ოსტატობა ახასიათებდა. ეს ყველაფერი რომ ჰქონოდა, ამით უფოდ მისი ადრეული ლექსი აღბათ მოიგებდა, სამაგიეროდ ამას შეიძლება ხელი შეუშალა მისთვის იმაში, რომ შემდგომში ნამდვილი, დიდი ლექსები ეწერა - ლექსები, რომელთა ფორმაც სრულად გამოხატავს შინაარსს, ავტორისეული განცდების სიღრმეს.

სრულ კრებულში შესული ადრეული ლექსებიდან ბევრს სახეცვლილი ვარიანტებით შეხვდებით. 1928 წელს კრებულის მომზადებისას ლორენსმა მნიშვნელოვან ჩასაწორებას და ხელახლა გადაწერა კიდევ არაერთი მათგანი. შესავალი იგი ვერსი, ქრონოლოგიური თანმიმდევრობის აღდგენის შევცადილ, “რადგან ზოგიერთი ლექსი იმდენად პირადულია, რომ ფრაგმენტულად მანც შინაგან პიორეფლექსიას ქმნის”. მიუხედავად ამისა, ლორენსი ამბობს, რომ ბევრი რამის შეცვლა მორუტია: “ეს ადრეული ლექსები ისეთი რამის გამოთქმის ლამობენ, რის გადახარშვაც კაცს იყო წელიწადი მანც სჭირდებოდა... ახალგაზრდა კაცს უფრო ხშირად ეშინია თავისი დემონისა, ის ზოგჯერ პირზე ხელს აფარებს ამ დემონის მისი მაგიერ იწყებს ლაპარაკს. ახალგაზრდის მიერ ნათქვამი კი იმითადაა ნამდვილი პოეზია. ამიტომ ახლა მივეცი დემონს თავისი სათქმელის ბოლომდე ამოთქმის საშუალება, ახალგაზრდის ნათქვამი კი ამოვიღე.”

შედეგად მივიღეთ ერთგვარი მუცლითი მეზღაპრობა: ზრდასრული ლორენსის ხმა, ხშირად გროტესკულად, სასიყვარულოდ დამწეველი ახალგაზრდის პირით. მაკალითად, სსსკ-ის იმის დამწევა, რომ ოცდობრივი წლის ბიჭს, თავისი ვერცე ქალწულები რევი არსით, შეშვლილ დაეწერა “ქალწულებივე სინორჩის!” ის ვარიანტი, რომელიც სრულ კრებულშია შეტანილი. ამ ლექსის დაწერა მხოლოდ “ლდი ჩინტურის საყვარლის” ავტორს შეეძლო. ჩემთვის ბევრად უფრო ნათქვამისა ის, რაც სინამდვილეში დაწერა იმ ოცდობრივი წლის ბიჭმა, ვიდრე ის, რაც მას ორმოცდა-

ორი წლის ლორენსის (უკეთესი პოეტის, მაგრამ სხვა დემონით შეპყრობილი ადამიანის) ხრით უნდა დავწერა. სწორედ ამიტომ მოვათავსე წინეი ადრეული ლექსების პირველი ვარიანტები.

პირველი ლექსები 1906-08 წლებს პერიოდს ემთხვევა, როცა ლორენსი ნოტიპების საინფორმაციო კოლეჯში სწავლობდა. გავონა, რომედრე მრავალ მათგანში ჩნდება, მისი პირველი სატრეფო ვჯის ჩემიბერზია, მის რომანში “ვაჟიშვილები და საყვარლები” მირაბის სახით რომ წარმოგვიდგება. შემდგომი, 1908-11 წლების ლექსები, ალფრედ ალვარესის თქმით, ლორენსისეული “ემოციური რეალიზმი” არის აღბეჭდილი. ძლიერი და წრფელი განცდები მათში ხშირად გადალახავს პარიზობის ჩარჩოებს და თავზარდამცემ სურათ-ხატებში ამოიფრქვევა: მაგალითად, გავონას ვერზე ჩამოკიდებული ალუბლის ყვინჯულა სისხლის წვეთებთან ასოცირდება და, აქედან გამომდინარე, ჩნდება კავშირი სიყვარულის მძიველ შეთავაზებასა და ალუბლის ხის ქვეშ დამარხულ ჩიტებს შორის. შიამბეჭვავი სურათხატები უკავშირებენ ერთმანეთს სექსსა და ძალადობას, როგორც ამას ვხვდებით ლექსებში “რენესანსი”, “დევისობა” და “ულმობლობა და სიყვარული”. ამ ადრეულ ეტაპზეუე ჩნდება ნათესაის და ბნელის, ფეხისა და ფესტის წარმტეხი სურათები, ლორენსისეული სემპარის მთავარი სიმბოლოები - ცისარტყელები, დღეფინები, ხანგრძლივი ზღვიანობა “გოროხ ღამეში” ახალგაზრდა იასობაკენ, მეკდრითი აღდგომა და განახლებული ექვმისაკენ.

1913 წელს ლორენსი სწერს დეუარდ მერსს: “შედამ ვედილობ, მოვიხილო ცოცხალი განცდა ისე, რომ შევცოლო მისი შეუცვლელად გადმოცემა. ამას უფაქიზნი ინსტრქტი სჭირდება, რაც სიტყვის ოსტატობაზე ბევრად უფრო რთული და მნიშვნელოვანია... მე უწინასთვის არ ვყენ... ჩემი ლექსების მეტრი ჩემთვისაც გაურკვეველია, მე ვხედავ მხოლოდ მოუღვანს მის მიმოიანობაში...” მაგრამ ლორენსის შემოქმედების ამ ადრეულ ეტაპზე ეს ინსტრქტიური ხედავ ხშირად დალტობს მას. რითმისა და რიტმის დასახეწად კი სენა არ ჰყოფნის. ზოგჯერ რიტმი ხელიდან უხლტება და დამოკიდებლად იწყებს ფიქვას, მაგრამ სხვა ლექსებში ლორენსი ახრხებს ბრუნვისეული ციკხად და გულწრფელი სალაპარაკო მანერის მოხელეთებს.

ილია ნაბაია

ძალზე შთაბეჭდილია დიალექტზე დაწერილი ის ოთხი ლექსი, რომელია გამო პაუნდმა ლორენსი პოლინიკის პრემიაზე წარადგინა. აქ იგი აბსოლუტურად იფიქრებს სუნიბერს, მერედისსა და პრერაფაელიტებს და თავისთვის ასე კარგად ცნობილ ავგილიბოზე სალაპარაკო რიტმებს მიმართავს.

ლორენსის არასოდეს უცდია გრძობათა მითოკვა სენტიმენტალზმში გადაკარდნის შიშით. იგი არ უფროხდა საკუთარ განცდებს და იშვიათი სიძაქიხით ადმირაცივდა დედის სიკდილით გამოწვეულ ტკივილსაც, სექსუალურ გაუბედობასაც, ბავშვობის ნოსტალგიასაც და იმ გულგებრველო სიხარულსაც, ბაღის ბილიკზე მისკენ გამოქცეულმა ბიჭუნამ რომ მოჰკვარა. მაგრამ ეს იმ ადამიანის განცდებია, საკუთარი თავი გუჯრად რომ ვერ უბადია და გერც ცხოვრების აუკარგში გარკვეულა.

პოეტურ მოწიფულობას ლორენსმა მხოლოდ მაშინ მიაღწია, როცა მიწიფულ მამაკაცად და პროზაიკოსად ჩამოყალიბდა. ეს კი მაშინ მოხდა, როცა მან ცოლი თხოვა.

1912 წელს ფრიდსთან ერთად ხალხი ცხოვრების დაწვებითა და ინგლისის დიდი ზნით დატოვებით ის, როგორც იქნა, გათავისუფლდა იმ ბუნებისგან, მანამდე რომ აფერხებდა მის განვითარებას და იმ ტრადიციული წყობისგან, რომლითაც არაერთი თავისი ლექსი დასახიზრა. კრებულში "შუხე! ჩვენ გავაღწიეთ!" ფრიდსთან ერთად გატარებული პირველი, ომამდელო წლები აისახა. ეს ნამდვილი ეპიტალამაა, სიყვარული და ქორწინებისაში მდებარე ზოტის შესხმა, მაგრამ მასში არც კონფლიქტები და მწარე გულსტკივილია გამოტოვებული. ლორენსი ამტკიცებდა: "ქორწინება გარკვეულწოდ დაჰკავშირებს იმ გამოცნობითან, იდენტოთან, რომლის წინაშეც მის გარეშე სულმოდებდ ებინევი". სიცოცხლის მისეული ხედა სულ უფრო საკარლური ხდება. იგი ერთმანეთისგან არ ასხვავებს იმ შემოქმედებით საწყისს, რომელსაც ის და ფრიდა "გასხვივონების გარკვეულ ღრმეზე" აყავს, და თავისი პოეზიის მასაზრდოებულ შემოქმედებით საწყისს. არც ერთ მთავანის არ თანვლის საკუთარ მიღწევად, ორივე იმ ქარის მონაბერი, რომელიც ყოველივეს გაბოლავს, რომლის შესახვედრადც მისი სული მუდამ დაია.

ქორწინებამ ის ძველი გაქვეყნებელი იდეალებსა და ადათების დაძლეუთი აღწევს ბედნიერებას. ასევე შემოქმედებამაც ცილიობს ვყვლა იმ "ხელოვნური არხის თუ ცალკობის მოშლას, რომლებშიც ასე გვიყვარს ჩვენი სათქმელის ჩასმა". ლორენსი არსებობის საშუალებას აძლევს საინტენსურ, უშუალო და ინდივიდუალურ ფორმებს. ამ ახალ ტექნიკაში თანდათანობით სულ უფრო იწაფება და გამოთქვამს სულის "ინტენსიურად შემქიორებულ, ყოველგვ ზედმეტისაგან დაწმენდილ სათქმელს". ეს კი უფრო საბასუხისმგებლოა, ვიდრე სრულყოფილი ლირიკული ფორმის შექმნა. ლორენსისთვის სიტყვა "ესთეტური" კარგავს თავის უწინდელ მნიშვნელობას, ლექსითწერა მისთვის ლინგვისტურის გარდა სულელოა და ემოციური დისკალინაა. მისი ლექსე

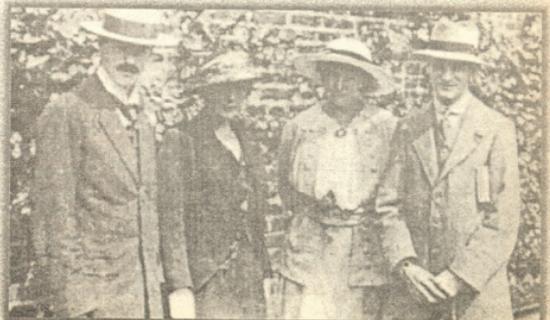
ბი მეორეხარისხოვანი პროდუქტია "იმ უმაღლესი შემოქმედებებსა, რომელსაც ადამიანის სიცოცხლე ჰქვია". კემულის "შუხე! ჩვენ გავაღწიეთ!" ზოგიერთი ლექსი პირადულია ამ სიტყვის ვიწრო, გამოძირცვავი გაგებით. მაგრამ ლორენსი მხოლოდ და მხოლოდ ინტენსური განცდების ბოლომდე წვდომის ხარჯზე ახერხებს ისეთი განზოადებული და თვითმყოფელი ფორმისა და მინარის მიღწევას, როგორც გაკაქს "ფრინველებში, ცხოველებსა და ყვავილებში".

ოზის კომპარები, ნათესავებთან ურთიერთობის დაძაბვა, საზოგადოების მიერ მისი შესანიშნავი რომანის, "ცისარტკლას", დაგმობა, ავადმყოფობა და უსახსრობა - ყველაფერი თითქმის განკებ გაერთიანდა იმისათვის, რომ ლორენსი კაცობრიობისა და მრავლის რწმენა დაკარგვოდა. საიღ და იმედლიანი არსებობის შესანარწუნებლად ლორენსი ფრინველთა, ცხოველთა და ყვავილთა სამყაროს მუხურუნდა.

ლორენსი ცოცხალ არსებთა და საგანთა არსის წვდომის თითქმის ოკულტურ უნარს ფლობდა. მაგრამ მისი საუკეთესო ლექსების უმარაგლესობის ერთადერთი მიზანია არაინარიზორი-ფული სიცოცხლისა და მისი უცხო დებობების შეცნობილი სიუცხოვის გაძლიერება. ლორენსი აღწევს ადამიანურ ცნობიერების უკიდურეს ზღვარს და მის მიღმა, სხვა ცნობიერებაში იცქირება, თითოეულ ცხოველსა და მცენარეს, ამ "სატარა ცოცხალ მისს", არამარტო მოაქვს მასთან ცნობა იმ წვედილიდან, ადამიანურ სინამდვილეს გარს რომ ერტყმის, - იგი აგრეთვე უმხელს მას საკუთარი გამოცნობი არის საიდუმლოვაც. "ღმერთი სხეულის უბნელეს კუნძულზე ბინადრობს. მისგან მოდის ჩვენი შეგვების უბრევლესი ბნელი სხივები, ისინი უსიტყვია, სიტყვას ბევრად უსრებუნ წინ: ეს სხივები მაგწენნი არიან, ჩვენში ოდიოვანე გაღმერთებული ცხოველებში, მათი ხმა ჩვენი სულის ბნელ კორიდორების უსიტყვო, მაგრამ განმეული შინაარსით გაავრცელებულ ჩქამად იღერება. ეს ხმა ჩვენი არის გულისგულს გამოთქვამს".

ლორენსი თავად ამოწმებს გამოთქმების ძალას. გველი და კუ ის მაგწენნი არიან, ვისი სათქმელიც მან ვყვლაზე უკეთ გაითავისა. "კუები" გრძელი ექვსწლიანი მეტაფიზიკური ლექსია, მასში ადამიანის სექსუალობის ტრაგედიას მოთხრობილი: ტრავმა, მონობა, გარდევალი გაშიშვლება, მაგრამ, საბოლოო გაბმე, ნეტარობაც, რადგან სექსი სიკდილის მგავსად სამყაროსთან შეუღლების საშუალებაა.

კრებულში "ფრინველები, ცხოველები და ყვავილები" ფორმისთან დაკავშირებული სიმხელები აღარ არსებობს. ლორენსის დებინი, მისი ნათემომხილველი გონი ვაბეულად და მკაფიო ამბობს თავის სათქმელს, თუმცა, ნაკლებად წარმატებულ ლექსებში მისი ხმა ოდნე მგახვა. ცოცხალი არსებები ამ კრებულში მხოლოდ ამოსავალ წერტილს წარმოადგენენ გამოცნობების უკიდურე განი სვერის ასათქმელად. აქ ხდება დრამატული შეტაკების ადამიანურსა და არაადამიანურს შორის და ადგომის სკდების გამოძახება. ეს ლექსები გრძნეულ სიბრძნით, იუმორითა და სიცოცხლითაა გამსჭვალული.

მ. ლ. კრავჩენკო, ა. ს. მარკოვიჩი, ვ. პ. ვორონოვი, ვ. პ. კარაქოვი, ვ. პ. კარაქოვი, ვ. პ. კარაქოვი

პერსონალური გადაწყვეტილებების მიღებას მოითხოვს... და აფუძნებს დაბნულებას იმის შესახებ, რომ ხსნა ყველას როდი აქვს გარანტირებული". ამავე ლოგიკის მიხედვით windows "ანგლიკანურ განვითარებას ნიშნავს - მთელი თავისი სატარო რიტუალებითა და DOS-ში ფარული დაბრუნების ყოველნაირი შანსის გარეშე; მასში გამოირიცხულია DOS-თან დაბრუნება, რათა რაიმე სასურველი მოდიფიკაცია შექმნათ".

ეკომ პირველად 60-იან წლებში გაითქვა სახელი, როგორც პაროდის ტმა. ნებისმიერი ნაღდი სატირიკოსივით, იგიც ორი რამით იყო ატანილი, ორი გრძობა ტანადვდა - აღმოფოთებული იყო ადამიანური სიბრძნის უსაზღვრობის გამო და საშინლად თანუგრძობდა კიდევ ამ ადამიანებს. მაგრამ შეცდომაში ნუ შეგვიყვანთ მისი საინო, კეთილი პაპის გარეგნობა. უკვე 50-იანი წლების ბოლოს, როცა არავის არაფერი სმენოდა როლად ბარტის შესახებ, ეკომ, "ბარტისეული" სერიოზულობით მიუდგა თანამედროვე კულტურას და გამოწველივით გააანალიზა სტრატეგია და ტელე-ნაწყვეანების ქცევები. მას ეკუთვნის თვისი იმის შესახებ, რომ ნებისმიერი ტექსტი ისევე იქმნება მკითხველის მიერ, როგორადაც ავტორის მიერ; თე-ბი, რომელიც 70-იანების შუა წლებში ტომოსად იქცა ამერიკის უნივერსიტეტების ფილოლოგიის კათედრებზე და დისკუსიებში, რომლებიც ტექსტის მნიშვნელობას ეძებებოდა კიბერ-სივრცეში; დისკუსიებში, სადაც ცდილობდნენ, საბოლოოდ გაერკვიათ საკითხი იმის შესახებ, თუ ვის ეკუთვნოდა ტექსტი, მკითხველს თუ ავტორს. უნდა გვახსოვდეს, რომ მთელ ამ განსჯებს სათავე უშებრტო ეკომ დაუდო, როცა თავისი თეზისები 1962 წლის მანფესტში

"ლია ოპუსი" (Opera aperta) გამოაქვეყნა. ეკომ დღე-საც იღესავეს ინტელექტს, იაზრებს საინფორმაციო რევოლუციას და თავისი ინტერესების ფოკუსი პროგრამული უზრუნველყოფის სულიერი არსიდან ტექნოლოგიების პოლიტიკურ კონტაქტებზე გადა-აქვს. კერძოდ, იგი ე-წ. "მულტიმედია არკადითაა" დაინტერესებული. ერთი შეხედვით, ეს პროექტი CD-ROM-ულ თამაშად შეიძლება მოგვეჩვენოს, მაგრამ ეკოს ჩანაფიქრი გაცილებით ამბიციურია - "არკა-დეკს" მეშვეობით იგი საზოგადოების შეცვლას იმე-დფენებს, მასში თავს მოიყრის საჯარო მულტიმედია-ური ბიბლიოთეკა, კომპიუტერული საწვრთნელი ცენტრი და გლობალური ქსელი. ყველაფერი ეს ქა-ლექ ბოლონის საბჭოს გვიდით იარსებებს. აქ სიმ-ბოლურ საფასურად ადგილობრივი მოსახლეობას შეეძლება ქსელში შესვლა, შეტყობინებას მასწავ-ლებეტრონული ფოსტით, ახალ პროგრამასთან გაც-ნობა ან უბრალოდ ჭორაობა კიბერ-კავშირში. ცენტ-რი 50 ტერმინალისგან შედგება, რომელსაც მასწავ-ლებელთა, ტექნიკოსთა და ბიბლიოთეკარების პერ-სონალი ადვენებს თვალყურს. ამ აქციის წანამდგა-რი ძალზე მარტივია: თუკი მსოფლიო აბლაბუდა ნე-ბისმიერი ადამიანის ხელშეუვალ უფლებას წარმო-ადგენს, შესაბამისად იგი ყველა მოქალაქისთვის უნ-და იყოს ხელმისაწვდომი. თანაც, ყურადღება მიქ-

ციეთ, ამ იდეის ავტორია ადამიანი, ვისშიც დღემდე ცოცხლობს ძველმოდური, ევროპული ჰუმანისტური რწმენა იმისა, რომ ბიბლიოთეკა სამართლიანი სა-ზოგადოების და სულიერი აღორძინების მოდელია; ეკომ ის ადამიანია, ვინც იფიქრებს გამოაცხადებ, რომ "ბიბლიოთეკებს ღმერთის ვაკანსია შეუძლიათ დაი-კაფონ".

- თქვენ თქვით, რომ ახალი პროექტის, "მულტი-მედია არკადას" ჩანაფიქრი უშუალოდ კავშირშია კი-ბერ-საზოგადოების დემოკრატიზაციასთან...

- ვიშობი, რომ პირობითი 1984 წლისკენ მივდივართ, სადაც ორუელის პრობლემის ადგილს პასიური, ტელედა-მოკიდებული მასები დაიკავენენ, რომლებიც ხელი არ მი-უნდებთ ამ სახლ ინსტრუმენტზე და არ იცნან მისით სარგებლობა, თუნდაც ამის აუცილებლობაც გამოჩნდეს. შემდეგი კლასი იქნება წვრილბურთუბოული პასიური მომხმარებელი - დანესებულების მოსამსახურენი, აერო-პორტის დისპეტჩერები და ა.შ. და ბოლოს, პირამიდის დააგვირგვინებს თამაშის ბატონ-პატრონები - ნომენკლა-ტურა, ამ სიტყვის ყველაზე საბჭოთა გაგებში. ეს უკვე აღარ იქნება კლასი ტრადიციული მარქსისტულ ყაიდაზე; ნომენკლატურაში იქნებიან როგორც ხულიგანი-ხაკერები, ასევე მაღალთანამდებობიანი ჩინოვიტები. მათ ერთი რამ ეწებათ საერთო: ცოდნა, რომელიც კონტროლს უზრუნ-ველყოფს. ჩვენი მიზანია მასობრივი ნომენკლატურა შეე-ქმნათ. გასაგებია, რომ დღეს უმძლესი დონის მოდემე-ზე, ბიბლიოთეკათმორის კომპიუტერულ ქსელზე "ყველა-ზე მაკარ" კომპიუტერებზე ფართო მასებს არ მიუწევ-ბათ ხელი, მით უმეტეს, რომ კომპიუტერულ ბაზას ყო-ველ ექვს თვეში ერთხელ ანახლებენ სოფელ ასე რომ, მი-ედით უფასოდ, ან თუნდაც სატელეფონო გადასახადის ფა-სად მიიღ, შეეუფათ ხალხი ქსელში...

- თქვენ მართლა გნანათ იმის, რომ მექანიკობები და შინამოსამსახურეები "მულტიმედია არკადას" მი-ანყდებიან?

- უცდად არა, რა თქმა უნდა. როცა გუტენბერგმა სა-ბეჭდი დახვა გამოიგონა, მუშათა კლასმა მაშინვე როდი გამოიჩინა მის მიერ დაბეჭდილი ბიბლია. მაგრამ ოთხ-წლის შემდეგ მასები სწორედ ნამუღებ ბიბლიას კითხ-ლობდნენ. იგივე ლუთერი გაისინეთ. სრული გაუნათლებ-ლობის მიუხედავად, მის მიერ თარგმნილი ახალი აღქ-მა XVI საუკუნის გერმანული საზოგადოების ყველა ფე-ნაში ცირკულირებდა. ჩვენ ქსელის ლუთერი ფაქტორებდა.

- რაც არ უნდა იყოს, ამერიკელთა უმრავლესობა დამოუკიდებელია იმაში, რომ მოდემო კრიტიკის ახალ ფაზაში შესასვლელი კარობაა. ევროპელები კი კომპიუტერში უფრო საყურადღებო როლს ზედავენ, როგორცაა, ვთქვათ, ელექტროსაპარსი ან ჭურჭლის სარეცხი მანქანა. ორ კონტინენტს შორის თითქოს "არსებობს წვეკა ერთუნიანი ზმის ხაზით". თქვენი აზრით, ამ ორ თვალსაზრისთაგან რომელი უფრო ჭკამობრივია?

- ზუსტად ასევე იყო ტელევიზიისთან დამოკიდებულებაში, რომელმაც რამდენიმე წლის წინ ამერიკაში კრიტიკულ მუსიკის მიღწევა, მანამ სანამ ევროპაში დაიწყებოდა მისი პოპსი. მაგრამ აი, რა არის საინტერესო: ამერიკული კულტურის და კინო და ტელეწარმოების ამერიკული ხერხების ტრიუმფი არ განმეორდება ინტერნეტთან მიმართებით. ერთი წლის წინ საიტები სხვა-ერთზე (ინგლისურის გარდა) თითზე ჩამოითვლებოდა. ახლა კი მსოფლიო აბალაბუდში ხშირად აწყდები ხოლმე ნორვეგიელი, პოლანდური ან თუნდაც ქართული საიტებს. და ამას ძალზე საინტერესო შედეგები მოჰყვება. ამერიკელები, როცა უნდა ენაზე აღმოჩენონ საჭირო ინფორმაცია, რა თქმა უნდა, არ შეუდგებიან ნორვეგიელის ანგლისს, მაგრამ ჩაიფრებებიან სხვა, უცხო კულტურების შეცნობის აუცილებლობაზე, სხვა თვალსაზრისების შესახებ. ეს ქსელი ანტიინფორმალისტური ბუნების ერთ-ერთი პარადოქსია: ტექნოლოგიის კონტროლირება არ ნიშნავს საინფორმაციო ნაკადის კონტროლირებას.

- თქვენ ღიად დაუჭირებთ მხარს ახალი მედიარეზენე ცენტრის იტალიურ მთავრობას 1996 წლის საარჩევნო კამპანიისას, მაგრამ შემდეგ ამბობდით, რომ უფრო განაკლებად კულტურის მინისტრის პოსტზე რატომ?

- იმიტომ, რომ როცა საუბარი კულტურის მინისტრის ენება, უნდა დაზუსტდეს, რა იგულისხმება "კულტურაში". თუკი იგი წარსულის ესთეტიკურ პროდუქტებს ნიშნავს - ნახატებს, ძველ შენობებს, შუასაუკუნეების მონუსკრიპტებს - მე მთელი ჩემი არსებითი მხარს დავუჭერ სახელმწიფოს დახმარებას. მაგრამ ამით ჩვენთან მემკვიდრეობის სამინისტროს დაკავებული არება "კულტურა" როგორც შემოქმედება - აქ კი მე, ალბათ ვერ ჩაუდგები სათავადად კოლექტის, რომელიც ცდილობს სუბსიდებით მოამარაგოს და შთაგონება უქმარს შემოქმედებს. შემოქმედება მხოლოდ ანარქიული უნდა იყოს, კაპიტალიზმის კანონები უნდა ცხოვრობდეს. მხოლოდ უმდიდრესი გადარება.

- 1967 წელს თქვენ გახაზურებული ესე დაწერეთ. "კეთილშობილის სემიოლოგიური პარტიზანობა", რომელიც აბტიკვიდით, რომ კულტურული პარტიზანობის მთავარი სამიზნე ტელეურთია კი არა, ტელემედიკუმების ტანტია. ხსავჯარად რომ ვთქვათ, იმ შემთხვევაში, თუკი ესურთ ხალხი ინფორმაციის კრიტიკულად აღქმის ინსტრუმენტით აღჭურვით, თავად ინფორმაცია დავარჯავს პოლიტიკური უშედეგების ძალას. როგორც გსურთ ხალხი ინფორმაციის კრიტიკულად აღქმის ინსტრუმენტით აღჭურვით, თავად ინფორმაცია დავარჯავს პოლიტიკური უშედეგების ძალას. როგორც გსურთ ხალხი ინფორმაციის კრიტიკულად აღქმის ინსტრუმენტით აღჭურვით, თავად ინფორმაცია დავარჯავს პოლიტიკური უშედეგების ძალას.

- უბრალო ჩვენებს გვულისხმობ. პრაქტიკის წყალობით, ნიგნების მალაზიაში შესული მყისვე გამოვარკვევ, სად რა დევს. მხოლოდ ყდავ თვალის შევლება იქნება საკმარისი, რათა გაავარკვიო მისი შინაარსი. თუკი მასზე პარავარდის უნივერსიტეტის ემბლემა, ე.ი. იგი ბულვარული რომანი არაა. ქსელში შესვლისას კი ასეთი ჩვენები თითქმის არ არსებობს.

- თითქოს შეგვედით მალაზიაში, სადაც ნიგნები იატაკზე ყრია, არეული.

- დიხ. მაგრამ როგორ უნდა გამოვერკვე ამ არეულობაში? ძირითად ციტიკებს უნდა გავცნოთ. აქ კი პრობლემები ჩნდება. "თავუნიანი" ვანკაუნებ URLB-ზე, რომელიც მთავრდება კოდით india.nyu.edu ვიფიკორ, რომ ინდიანას უნივერსიტეტი იგულისხმება, მაგრამ არა, ვდებში, მისამართი მატყუებს, იქ არაფერია, რასაც განათლებასთან ექნებოდა ცავშირი. გზას ღამის თვალდაუჭული ვიკლავდ მთავარია, სემიოტიკური ჩვენები გამოვიყენებოთ, რომელიც პასტორალურ პოეზიას სატირისგან განგვასხვავებინებს, სერიოზულ ფილოსოფიურ პრობლემებს კი უაზრო ბუტბუტისგან.

გუმინინ ნეონაციტების საიტებს ვათვალისწინებდი. თუკი მთლიანად ძიების ალგორითმს დავყვებოდით, შეიძლება დავახვებთ, რომ ფაზიზაციის ხარისხი სიყვავა "ნაცის" ხმარების სისშირეზე დამოკიდებული მაშინ, როცა ყველაზე ხშირად იგი სწორად ანტიფაშისტურ საიტებზე იმარება.

ამგვარ ტევრში ორიენტირებას ცდებისა და შეცდომების მეთოდით სწავლობ ამ მუდმივი რჩებებით, რომელსაც შედარებით გამოცდილი მომხმარებელი გვამოცავს. თუმცა ყველაზე ეფექტური ხერხი მაინც გარემოცვაა, როცა შესვს გარშემო სხვადასხვა კომპეტენციას და ქსელში უშეშობის განსხვავებული გამოცდილების მქონე ხალხია. ეს სიტუაცია შეიძლება შევადაროთ პირველკურსელი სტუდენტის მდგომარეობას: კანცელარიაში მის არაოვინ გაავრთხილებს იმის შესახებ, რომ ამა თუ იმ პროფესორის ლექციაზე საირული არაფერისმოძვემია, მაგრამ უნივერსიტეტის ბუფეტში მორეკურსული კოლეგები უფრო ეფექტად მიანვიდან მას ამ ინფორმაციას.

- მიდერნიზმს თავისი საყრდენი ჭქონდა, თუნდაც იგივე რომინი ავიღოთ. შეიძლება თუ არა რაიმე პარალელი გავავლოთ ქსელთან ამ თვალსაზრისით? იქნებ, ჯოისის რომ შესაძლებლობა ჭქონდა ამ ქსელში "გაბლარების", მას არც დადუნერა "ფინეგანის ალაპა", არამედ "ქარნალებული"?

- არა, უფრო პირიქით. მარგარეტ მიტჩელი რომ ქსელში მოხვედრილიყო, იგი დანერდა "ფინეგანის ალაპს". და საერთოდაც, ჯოისის, შეიძლება ითქვას, ყოველთვის ქსელში იმყოფებოდა და არასდროს გამოდოდა იქიდან.

- მაგრამ ხომ შეიქვალა თავად მწერლობა პიპერტეტისის ენოქაში? ეთანხმებით თუ არა მაიკლ ჯოისის, რომელიც ამტიკავებს, რომ ავტორობა "რალად უსარსულო ჯაზისმავარ ისტორიად" იქვეყავა?

- ბოლომდე ვერ დავთანხმები, რა გავიწყდებათ, რომ ნების ხერხებთან დაკავშირებული ერთი არსებითი ტექნოლოგიური ინისვლა თავის დროზე უკვე მოხდა. ანუ, შეძლებთ თუ არა ტექსტის ანალიზიდან გამომდინარე, გაავრკვიოთ, რითია დანერილი იგი - კალმით თუ საბეჭდ მანქანაზე?

- ოკეი. დავუშვათ, გამოხატვის საშუალება უშეშეველო გავლენას ახდენს საბოლოო პროდუქტზე, მაგრამ რას გვეტყვით მაიკლ ჰეიმის თეზისზე, რის თანახმადაც, სიტყვათქმადობა ცვლის ჩვენს დამოკიდებულებას დანერული სიტყვათმან, შლის საბოლოო პროდუქტზე ზრუნვის აუცილებლობას და იღვებთ რეორგანიზაციის სტიმულირებას ახდენს, რომელიც მატერიალურ გამოხატულებას დისპლეიზე პოვებს და არა ცნობიერებაში?

- შე ამაზე ბევრი რამ დავწერე. ანუ იმ გავლენის შესახებ, რომელიც კლავიატურამ იქონია ლათინურ სინტაქსზე.

სზე, ფსიქოლოგიური ურთიერთმიმართების შესახებ სა-
ნერ კლამა და კომპიუტრის, როგორც წერის ინსტრუ-
მენტების შორის; ესა გავლენა, რომელსაც, როგორც ჩანს,
კომპიუტერი შედარებით ფილოლოგიაზე ახდენს.

**- დაეუშაოთ, კომპიუტრის იყენებთ თქვენი ახალი
რომანის შექმნაზე; რას მოილოქმდებით?**

- ციტატით გიპასუხებთ ჩემი ესეიდან; იგი სულ ახლა-
ხან დავეწერე ანთოლოგიისთვის "Come si scrive un roman-
zo" ("როგორ დავეწერო რომანი"), რომელსაც Bompiani
გამოსცემს. "გადაკანერებდი ასობით რომანს, არანაკლე-
ბი რაოდენობით სამეცნიერო ლიტერატურას. ბიბლიას,
ყურანს, რამდენიმე სატელევიზიო ცნობარს (მათში აუარ-
ება საკუთარი სახელია). მთლიანობაში ეს დაახლოებით
მილიონი ორასი ათას გვერდს შეადგენს. შემდეგ ავიღებ-
დი რომელიმე უხარალო, შემთხვევით პროგრამას, ყველა-
ფერს ავთქვეფდი, ავურევდი და მთელ ამ დომხალში უმ-
ნიშვნელო ცვლილებებს შევტანიდი (მაგალითად, შეიძლე-
ბა იქიდან ყველა "ა" ამოვადოდი) და მივიღებდით რომ-
მან-ლიბოგრამას. შემდეგი ნაბიჯი - ყველაფერ ამას პრინ-
ტურზე ამოვიტყობდი და ყურადღებით ნაევიკთხავდი რამ-
დენჯერმე, გამოვყოფდი რამდენიმე განსაკუთრებულ პა-
საჟს, პროდუქტს ტრაილერზე შევადგებდი და უახლოეს
ნაგავგადაამუშავებულ ქარხანაში წავიღებდი, დაეაკვირ-
დებოდინ, როგორ იწვის მთელი ეს გროვა ლურჯი ალი-
თ, ჩამოვვადებოდი ხის ძირში ფანქრით ხელში და მა-
ნამდე ვიფორქებდი, ვიდრე თავში პირველი ფრაზა არ
განდებოდა, ქალაქად ვე გადატანის ღირს, მაგალითად:
"მთავრე ზეციდან დამყურებს - ტყე ვი შრიალებს". პირ-
ველ ჯერზე ჩვენი რომანი ხაიკუსაც ვერ გაუწევს კონ-
კურენციას. მაგრამ ამას არა აქვს მნიშვნელობა. მთავა-
რია, დავეიწყით.

- **თქვენს დასკვნით სიტყვაში ამასწინანდელ სიმ-
პოზიუმზე, რომელიც წიგნის მომავალს მიეძღვნა,
აღნიშნეთ, რომ მაკლუენის მიერ გამოცხადებული
"გუტენბერგის გალაქტიკის" დასასრული, არსებითად
ეიქსტრ პოეზის "პარიზის ლეიონსშობის ტაძარში"
გამოთქმული პირქუში ნინასწარმეტყველების პა-
რაფრაზაა, როცა წიგნისა და თავისი საყვარელი
ტაძრის შედარებისას, ფოროლა ამოიხს: "Ceci tuera
cela" ("ეს მას მოკლავს") - წიგნი მოკლავს ტაძარს,
ალფაიტი მოკლავს ბატს. მოხდა თუ არა ეს?**

- ტაძარმა ზოგიერთი თავისი ფუნქცია დაკარგა, რე-
მელთაგან ბევრი ტელევიზიას გადაეცა, მაგრამ მან ხომ
ახალი ფუნქციებიც მიიღო. ათასჯერ მაინც დავეწერე იმ-
ის შესახებ, რომ ფოტოგრაფიამ ფერწერის მთავარი ფუნ-
ქცია აიღო თავის თავზე; ადამიანური ხატების აღბეჭ-
დვა. მაგრამ მან ამით ფერწერა როდელ მოკლა, სულაც

არა. მან გაათავისუფლა იგი, რისკზე წასვლის საშუალებე-
ბა მისცა. თანაც, მხატვრებს დღესაც შეუძლიათ პორტ-
რეტის ხატვა, მათ ეს არ ეკრძალებათ.

**- იქნებ ასეთი დასკვნები ჩვენი იმპულსური რე-
აქცია ტექნოლოგიის ყოველ ახალ ზიგზაგზე?**

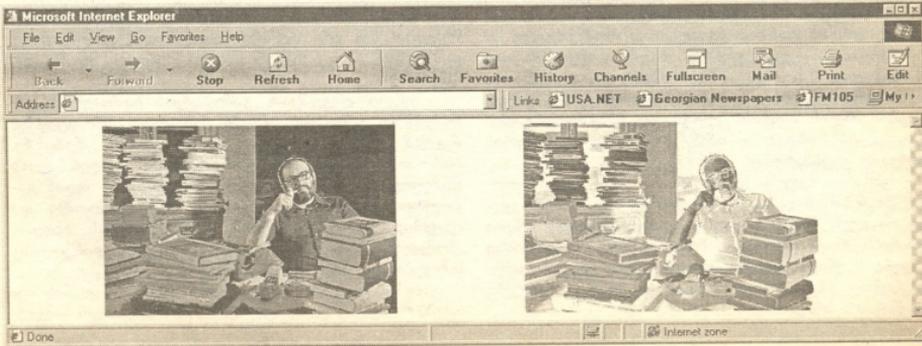
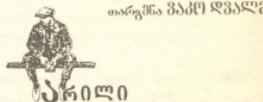
- ეს ცუდი თვისებაა, რომელსაც კაცობრიობა ალბათ
ვერსადრის შეეღწევა. იგი ძალიან ჰგავს ძველ კლემსს,
რომელიც აღიარებს, რომ ყოველი საუკუნის ბოლოს დე-
კადანსი უნდა იყოს, ან აღორძინება ანდა მოჰყვებს ყო-
ველი ახალი საუკუნის დასაწყისს. ეს ისტორიის ორგანი-
ზაციის ერთ-ერთი ხერხია, რათა მან ესა თუ ის დოგმა
დააქვეყნოლოს.

- **მაგრამ დროის ბელოვნურმა დაყოფამ თავისი
ეფექტი, შესაძლოა კოლექტიურ ცნობიერებაზეც მო-
ახდინოს. თქვენ დასასრულის შიშს სწავლობდით,
რომელმაც მასობრივი მასშტაბი X საუკუნეში მიი-
ღო. იქნებ ახლა სწორედ ახალ, დიაგნოსტიკურ ათას-
წლეულთან დაკავშირებულმა ანდამა უდავლო
რწმუნებ შეგვიპყრო?**

- საუკუნეები და ათასწლეულები შემთხვევით სავა-
დინო არიან; არაა აუცილებელი მედიევისტი იყო, რათა
ამაში დარწმუნდე. მაგრამ სინამდვილეში დაცემის ან აღ-
ორძინების სინდრომები, როგორც წესი, სიმპოზიუმის
დროითი სამანების გარშემო ჩნდება ხოლმე. XIX საუკუ-
ნის ბოლოს ავსტრო-უნგრეთი იმპერიის დაიხის სინდრო-
მით იყო შემეკრობილი; არსებობს თვალსაზრისი იმის შე-
სახებზე, რომ სწორედ ამან განაპირობა მისი დასასრუ-
ლი 1918 წელს. მაგრამ სინამდვილეში ან სინდრომ არა-
ფერტი ჰქონდა საერთო fin de siecle-სთან; ავსტრია-უნ-
გრეთი იმიტომ დაიშალა, რომ იმპერატორი აღარ იყო ავ-
სტრიოტიტი თავისი ტყვეწერდომებისთვის. ამიტომ ერთმა-
ნეთისგან უნდა გვეარჩიოთ მასობრივი ილუზიები და
ფუნდამენტური მიზეზები.

- **დროში მოგზაურობის საშუალება რომ გქონ-
დეთ, ისტორიის წარსულში გაეჭვებოდათ იდით თუ
მომავალში? და რამდენი წლით?**

- თქვენ რომ ეს კითხვა ვინმე სხვისთვის დაგესვთ,
ვისგან ისუერვებდით პასუხის მიღებას? თუკი სერიოზუ-
ლად, გეტყვით, რომ წარსულში უკვე ვიმოგზაურე - ნუ-
თუ არ ნაევიკთხავთ ჩემი რომანები? და მომავალს რაც
შეეება - ნუთუ არ ნაევიკთხეთ ეს ინტერვიუ?

ჩვენს მოსახლეობას

გვიხსნის თუ არა ინტერნეტი?

შენიშვნები თანამედროვე იტალიური ლიტერატურის შესახებ

თუკი ამ დღეებში იტალიური ნიგნის მაღაზიაში შესვალთ, პირველი, რაც დაგებრთუბთ, ის იქნება, რომ გაგონდებით. გაგონებთ ნიგნის ის მოვლარე მასა, რომელიც თვენს თვალწინ გადაიშლება და მკითხველს - თითქოს ბორჩხის ნივრულს, უსასრულო ბიბლიოთეკაში მოხვდა - შიში დაუფუფლება და ერთ რამზე დაფიქრდება: მთელი ცხოვრება მარტო კითხვაში რომ გაატარო, მაინც ვერ მოგვერევი ადენ ნიგნს. მწერალს კი დეპრესია შეიპყრობს, როცა დაინახავს, როგორ იკარგება მისი ნიგნი უდაბნოს ქვიშაქვე.

საიდან ამდენი ნიგნი? ამას რამდენიმე ნაირად ხსნიან. ერთ-ერთი ახსნა კი შემდეგნაირად შეგვიხატავს: გთავაზობს ჩემს სიდიდეს ერთ ჩვეულებას მჭირდება, ყოველ შობას პალატუსს მწუქნიდა, დროთა განმავლობაში კი - რადგანაც არასდროს შეუშინებია ჩემს კისერზე არც ერთი ეს პალატუსი - იგი ორ-ორის ჩუქებაზე გადავიდა, ანუ ამგვარად, ჩემი გემოვნების გამოცნობის აღბათობას აორმაგებდა. ასევე იქცევიან გამოცემული: შემთხვევითი ან ახირებული მკითხველის მოსახიფად, ისინი აუარება ნიგნებს ბექდავენ: თუკი ცნობილი ჯალათის მოგონებები არ დაგაინტერესებთ, ბრიჯის სახელმძღვანელო მაინც მოგვერთებათ, თუკი დინოზავრები აღბოძი არ გაინტერესებთ, ძველი მესაფის აღსარება მაინც არ დაგეტოვებთ გულგრილს და ა.შ. სხვა ფაქტორი, რომელიც ხელს უწყობს ნიგნის რაოდენობის ზრდას - ავტორების პატივმოყვარეობაა; ისინი პრაქტიკულად თავად აფინანსებენ საკუთარ ნიგნებს (უცვარი ნარმატივის იმედით). ასევე სხვადასხვა სახის სუბსიდია, რომელსაც გამოცემულები ხან კრძოთ სპონსორებისგან ითხოვენ ხოლმე, ხან სახელმწიფოსგან, ხანაც უცხო ქვეყნიდან ან რომელიმე საერთაშორისო ორგანიზაციისგან.

ერთი დისტრიბუტორი მიყვებოდა, რომ მის ფირმას ყოველ კვირა ნიგნის მაღაზიებში 500-ზე მეტი უბალი ნიგნი მიჰქონდა. პრაქტიკულად, ამ ნიგნების ახალი ნაწილი შეუშინებელი რჩება და მას შემდეგი პარტიკულიც... ჩემი ერთი ნაცნობი, მწერალი ქალი გამომიტყდა, რომ მისი გამოცემული, მონადღარი - იტალიის უმსხვილესი გამოცემლობა - იტალიას მხოლოდ იმ ნიგნებს უკეთეს, რომელთა 90.000 გუნგმაღარულ მეტის გაყიდვაც ეიმედება სხვებმა, დაე თავად გაიკაფონ გზა: თუკი ოქროა, მალე შეამჩნევენ მის ბრწყინვალეობას... თუცა, უდიდესი გამოცემლობების ნიგნი მხოლოდ ნაწილია ბუნების და მასთან დაკავშირებული დანაკარგები, როგორც წესი, სხვა სექტორებში გამოქაჩება ხოლმე, მაგალითად, მულტი-მედიალურში (ამოქვეყნება, ვიდეო, თანამედროვე და ა.შ.).

თუკი თქვენ აქამდე პარიზში, მადრიდში ან ბერლინში იყავით, მეორე შთაბეჭდილება, რომელიც იტალიური ნიგნების მაღაზიის ხილვისას გაგიჩნდებათ, იქნება "დედა ვიუ": ნიგნების უდიდესი ნაწილი იგივეა, იგივე ავტორები, ყველაზე ერთნაირია, უკეთესად გაყიდვადი ნიგნების პატრონობები კი ემთხვევა ერთმანეთს (თითქმის 60%-ით). ჩემი აზრით, ეს ცხოვრებისა და მსოფლიო კულტურის გლობალიზაციის ერთ-ერთი ყველაზე აშკარა ნიშნეა.

თანამედროვე იტალიური ლიტერატურის პანორამის მოხაზვისას, "საყოველთაო" ავტორებით უნდა დავიწყოთ; ისინი უსოფარი დროიდან წერენ და რადგანაც იტალი-

იტალიური ლიტერატურის პანორამის მოხაზვისას

ამი მწერალი არასდროს გადის პენსიაზე, ისინი დღემდე ახალ-ახალი ნიგნებით ამარაგებენ ხალხს. ყოველ წელს (ან ორ წელიწადში ერთხელ) ისინი საუკუნის ლიტერატურული შედეგის შექმნას ესწრაფვიან (თუკი მუდამ მომავლისთვის ინახავენ ამ შესაძლებლობას) და გამოსცემენ "გამოტანჯულ, განცდილ, ღრმა" ნიგნს, რომელიც ავტორის "ზინიფიუზი" შეტყვევებს, რათა მან სულ მალე სწორედ ეს სანატრული შეცვლით შექმნას...

ცხადია, რომ ასეთ ნიგნს რომელიღაც ლიტერატურულ პრემიას წარადგინენ, ან ფილმს გადაიღებენ მის მიხედვით... ლიტერატურულ პრემიებს კი იტალიაში თვლა არა აქვს: შეიძლება ითქვას, რომ ყოველ სოფელში, ყველაზე მივარდნილ, მთებში ჩაკარგულ სოფელშიც კი გაცივება ასეთი ჯილდოები. ეს ერთგვარი რეკლამაცაა, თანაც გაცილებით იაფი, ვიდრე საესტრადო ფესტივალი ან ბოქს შედეგები (სხვათა შორის, ესანეთიც ხდება ესეთი რაღაცეები, მაგალითად, ერთმა კორდოველმა ელექტრიკოსმა, ვინმე მანუელ ტერინმა სახელი იმით გაითქვა, რომ ათასზე მეტი ლიტერატურული პრემია მიიღო, თანაც ისე, რომ არავინ არაფერი იცოდა მის შესახებ და არც ნანარმოები ნაკეთობა ვინმეს). იტალიელები, თავის შირიც, მნიშვნელოვან ლიტერატურულ კონკურსებს საორტულ შეჯიბრებდა აღიქვამენ: ისევე როგორც საყვარელ საფეხურთი გუნდს, ან თვიათბ ველისიპეისტს, ისინი საყვარელ მწერალსაც გულშემატკივრობენ, რომელიც სხვებთან პაექრობაშია ჩაბმული (კარგი იქნებოდა ერთგვარი ახალი, იატაკქვეშა ტოტალიზატორი შეგვექმნა ფსონებით, წინასწარ რომ არ ვიცოდეთ ერთი მძი, კერძოდ ეს ის, რომ სხვადასხვა კონკურსში გამარჯვება წინასწარა შეთანხმებული და პრემიები ქვეყნის უდიდეს გამოცემლობებს აქვს დანაინიფიცილი გაყიდვის მიხედვით).

უხერხულია ასეთი შხამიანი იარღილების მიკერება რეალურად არსებულ ავტორებზე. მაგრამ ვითარება გვაძიულებს და პირველი, ვინც უნდა წარმოგვიდგინოს, ალბერტო ბევილაკვა (დ.1934). შესაძლოა შური - რომელიც მის მიერ დაწერილი აუარება ნიგნისა და მათ მიხედვით თავისივე ხელით გადაღებული ფილმების გამო გაჩნდა - იყოს მიზეზი კრიტიკოსების მისდამი დამოკიდებულებისა; ისინი ბევილაკვას "ლიტერატურა-ის-

ტებლოშმენტს“ უწოდებენ და რამდენიმე თვის წინ გამოცემულ “XX საუკუნის იტალიური ლიტერატურის ისტორიაში” იგი საერთოდაც არ მოიხსენიეს!

სხვა იმედისმომცემ პროვინციელებს შორის დამკვიდრებულმა, მან წარმატების სამოციანი წლების დასაწყისში მიალაწა რომანით “სიყვარული ჩაფლული ქალაქი” (1962); სამოქალაქო პათოსითა და სისხლიანი ვნებებით აღსავსე ეს ნაწილი პარმის პროვინციული სურნელითაა გაუნდობილი. ქალაქში დამკვიდრებულ მწერალს დროთა განმავლობაში ჩაუჭრა ეს თავდაპირველი მგზვნებრება: თანამედროვე თეატრალა - ნევროზი, ცხოვრებით დაუკაყოფიერებლობა (დინამორი, ხელოვნური სტილით მოედრინებული) საკმარისი აღმოჩნდა იმისთვის, რათა სახელი გაეთქვა ავტორისათვის და მატერიალურადაც უზრუნველყო იგი, მაგრამ ბევრალავე სულ უფრო დაუმორაწაწმედილი ლიტერატურას.

ანალიზირებდა ექვეცა კრიტიკა დაწია მარანისაც (დ.1936). თანამედროვე მწერლისთვის მისი ბიოგრაფია ებრუნებოდა: ლიტერატურულ სცენაზე და მსოფლიო ქრინიკებში მისი დებულება აღბერტო მორავის საყვარლის ამბულაში შედგა, შემდეგ იგი “ოპოზიციანი” გადავიდა, ფემინისტო გახდა, ეკოლოგიური იდეალებისთვის ბრძოლა დაიწყო და ა.შ. იგი ყოველთვის მოდურ კამპანიებშია გარეული (მოთხოვნების მისმა უქანსკელმა წიგნმა “წყვიდი” სტრეგას პრემია მიიღო; იგი სექსუალური ძალადობის მსხვერპლ ბავშვებზე მოკვითხრობს) და ცდილობს მუდამ ყურადღების ცენტრში იყოს.

არინ კიდევ ეწ. “კალივინოს შვილიშვილები”. კალივინოსან დანიელი დელ ჯუდიჩეს (დ.1947) პრობა გარკვეული მეცნიერული სიმძრავლე მიიღო მეკვიდრებდაც, მას მეცნიერებასა და ტექნიკასთან კავშირი ასაზრდოებს, ასევე თავდაჭერილობა ლიტერატურული მექანიზმების კვლევისა და ძიებისას. პირველ რომანში “უმიმდინონის საღადონი” (1983), რომელიც კალივინოს დახმარებით გამოიცა, ავტორი არკვევს მიზეზებს იმისა, თუ რატომ მიატოვა ნერა ტრიესტელმა ინტელექტუალმა ბოში ბახლენმა და რატომ არჩია მან პირად თანამოსუბრეებზე შეგაკლენა; მეორე რომანში - “დასავლეთის ატლასი” (1985) მოხუც მწერალსა და ასალაგზად ფიხის შორის მეგობრობაზეა მოთხრობილი. ამ ასალაგზრდამ ატომის ასალი განსახლერება აღმოაჩინა: ფიხიურერიგალობა და მეტაფიზიკური პიოთიება, კანონი და წარმოსახვა შეიძლება იმედნად დაახლოვდნენ, რომ ერთბაშეში აეკრიოს. თუკი ჯუდიჩეს მომდევნო ნაწარმოებზეა ვერ შეიტანა მნიშვნელოვანი წვლილი თანამედროვე იტალიურ ლიტერატურაში, ამ მწერლის ფიგურამ მაინც მოიპოვა თავისი ადგილი ლიტერატურულ არენაზე,

როცა გამოცემლობა “ეინაუდის” ჩაუდგა სათავეში და ისეთივე სერიოზული და პირქუში ნიღბი ჩამოიყვანა სახეზე, როგორც მის სახელგანთქმული წინამორბედებს ჰქონდათ ამ პოსტზე.

ანდრეა დე კარლომა (დ.1952) სახელი გაიწინოს წყალობით მოიპოვა და ნახევარი ცხოვრება კალიფორნიისა და ავსტრალიის შუის სცემა გაატარა, მუშაობდა ტელედოკუმენტალისტად, სტენარისტად, ჟურნალისტად და აქედან გამომდინარე, ძალზე ახლო ურთიერთობა აქვს მამედისთან. თითქმის ყველა მის წიგნს დიდი წარმატება ხვდა წილად, დაწყებული “ნაღვის მატერებელი” (1981) და მისი უიანსკელი ნივითი, “მოცემულ მომენტში” (1997) დამთავრებულ. კომპიუტერზაციის ეპოქისთვის დაბნასათებელი სტილიმ შექმნილი მისი ტექსტები ჩქარი რიტმითა და საკმარისზე მეტად ჩახვეტილი სიუჟეტითა და ინტერგებიტ გამოირჩევა და როგორც ჩანს, მის მთავარ ღირსებას, ჩვენი პროზის დისპროვინციულიზაცია წარმოადგენს.

დე კარლოსთან ახლოს დგას, ჩემი აზრით, დღეს ერთერთი ყველაზე პოპულარული მწერალი იტალიაში, ალესანდრო ბარიკო (დ.1948), ვისმა რომანებმაც “რისხვის ცინე-სიმბარგები” (1991), “აბრეშუმი” (1996), “ქალაქი” (1998) დიდი საერთაშორისო წარმატება მიუტანეს ავტორს და მათ უკვე ფილმებდაც იღებენ. მის შესახებ არამხოლოდ იტალიაში საუბრობენ; გერმანიაში, მაგალითად, იგი “კონ-ავტორად” მოიხალისა. მისი წარმატების საიდუმლო იმაში მდგომარეობს, რომ იგი უფრო პოპულარული გმირია, ვიდრე მწერალი: ტელეგდაცვების წაყვანი ბარიკო ყველაზე რეკლამას უკეთებს თავს; ოპორტუნისტი, დღევანდელი მეტარტენე მთავრობას უჭერს მხარს და უფრო მოუბელტრისტიკის უპირატესვლავად წარმოგადგება. Global village-ს მოქალაქე, იგი შესანიშნავად იცნობს მასობრივი ინფორმაციების მამკაროს და მისი უგემოვნო ზედაპირით დაფარული რომანები ნებისმიერ გემოვნებს აკმაყოფილებს, ნებისმიერ ენაზე ითარგმნება და ფილმებდაც გადაიბეჭევიან ხოლმე (თანაც არაფერს კარგავენ...).

ერთერთმა ყველაზე გაველიანი თანამედროვე კრიტიკოსმა აბერნარდინელი მის შესახებ წერდა: “გამორცხულია, რომ ვინმეს გრძნობები აღებრას ან რაიმე ისნავლის მისი წიგნის ნაკითხვით”.

ეს ლიტერატურული საუკუნე რამდენიმე ათწლეულით ადრე დასრულდა: გარკვეული დროიდან უკვე აღარ სესხული სიუჟეტებისა და უცხო პოზების მანიერისტული განმეორების ეპოქა დაიწყო.

უმეტესი ეკოს (დ.1932) უდავო დამასახურებად (მეცნიერისა და სემიოტიკის პროფესორის, რომელსაც იტალიაში ხუმრობით “ტუტოლოგს” უწოდებენ - სიტყვიდან tutto - ყველგური) იქცა ის, რომ მან, “დამწყება მწერალმა” მსოფლიო ყურადღება იტალიური ლიტერატურისკენ მოაქცია რომან “ვიდის სახეისი” (1980) წყალობით, რომელიც ავტორის მერე სემიოტიკისა და თხრობითი სტრუქტურების სფეროში შექმნილი მთელი რიგი ნარკვევებისა და გამოკვლევების შემდეგ გამოვიდა. ესაა ერთგვარი დეტექტივი, რომლის მოქმედებაც შუასაუკუნეების ეპოქაში ვითარდება და სადაც პოლიციური რომანის ნიშნები ორგანულად ერწყმის ისტორიულ რომანს, მდიდარ კულტურულ დეტალებს, მხატვრობასა და ა.შ. ავტორმა მასში შეძლო და სიცოცხლე შთაებრა კომინაციების რთულ სისტემებსა და ფართო სიმბოლურ მნიშვნელობათა ხლართებს; ერთი სიტყვით, ესაა ისტორიისა და ფანტაზიის, ისტორიული დოკუმენტების, იდეოლოგიურ გამარტლებათა და თავისუფალი მხატვრობის გამოგონის ნაერთი. ანალიზური ზერხები განმეორებულია რომანებში “უფოს ქანარა” (1988) და “წინა დღის კუნძული” (1994) და მათაც თითქმის ისეთივე წარმატება

ჯუსტინო კალვინო

ხვდით ნილად, როგორც "ვარდის სახელს".

მის პროზას - რომელიც პუბლიცისტური სტილითაა გაჯერებული და სადაც ფსიქოლოგიური პრობლემებისგან დაცულია, ზედაპირული პერსონაჟები სახლობენ, "ტიპების" ფუნქციონირება როლს რომ თამაშობენ - სამიწაში პოსტმოდერნული ნაწარმოებების სტატუსი იმითომ შესძინეს, რომ ყველაფერი უკვე დანიშნული და თქმული მან კიდევ ერთხელ დანერგა და გამოტყდა სხვადასხვა სქემებისა და სიუჟეტური სტრუქტურის დახმარებით, შექმნა ციტატებისა და გამოძახილით მართვადი სტრუქტურა.

პოსტმოდერნისტად ითვლება პირი ვიტორი ტრინდელო (1955-1991), არა მხოლოდ იმიტომ, რომ მის ერთ-ერთ ნივთს ასევე შეეძინა "უიკენდი პოსტმოდერნის სტილში", არამედ იმიტომაც, რომ მის შემოქმედება ერთგვარ კატალოგს წარმოადგენს, სადაც ყველაფერი, საზოგადოების უშიშრე ტრადიციებიც და ჩვეულებებიც კი, მანიაკალური სიზუსტით აღიწერება, აუარება დეტალებითა და ბლომად ციტატებით თანხლებით. მისი ტექსტები "პია, პია" (1983) და "რიმინი" (1984) საესაე ციტატებით კინოვლემებიდან, სიმღერებიდან, კომიქსებიდან; ხშირია ბულვარული გამოთქმები, ამერიკელებისგან ნასესხები ახალგაზრდული სლენგი (განსაკუთრებით კერუაკისგან და ბუაკუსკისგან). ყველაფერის ეს კი სესქის ძალზე პიკანტური სოსუსითაა შეჰმავლული.

ტრინდელის გვერდით, სექსუალური თემატიკის გამო, შეიძლება დავაყენოთ ადლო ბუზი (1948), რომლის დებოტსაც ენთუზიაზმით მიესალმა კრიტიკა და მასთან დაკავშირებით დიოსტოკის სახელიც კი ასესენ. "ახალგაზრდობის სეზონარი" (1984) მათალაც ცინიკური, დაუნდობელი, გენიანი, გულახდილი ავტობიოგრაფიაა, სმპურაზი, როგორც მთის მდინარე. სამწუხაროდ, მომდევნო ნაწარმოებში "დროებით კოლოკუტების გამეფების სტანდარტული ცხოვრება" (1985) და "I-იანი შრიფტის სილიბაი" (1988) გვაუწყებენ, რომ მდინარე უფრო კლოავა იყო, რომელსაც მისი სექსუალური გადამრბობის სიმყრალე მოჰქონდა, მისი აუტანლად პროვოკაციული სწრაფვა ყველა შესაძლებელ ზღვარს გადაეწოდა.

არამდინად პოსტმოდერნისტად, რამდენადაც "მანიერისტად" შეიგნება ანტონიო ტაბუკი (1943), ეს პროზასაც "შეირებისისხვება" უწოდებენ მისი გამო, რომ იგი ლიტერატურული მქსიერებით იკვებება - სხვა ნაწარმოებებისა და ატორთა გამოძახილით (განსაკუთრებით პესოსას, რომელსაც ტაბუკი, როგორც პორტუგალისტი, შესანიშნავად იცნობს). მისი პროზის დამახასიათებელ თავისებურებას წარმოადგენს სწრაფვა სიუჟეტური მასალის გაუმჯობესებას, რათა ბოლოს აღმოაჩინოს (ან იმედი შექნებდეს რომ აღმოაჩინოს) სხვა ისტორია უკვე მოთხრობილის ფარგლებში. მასზე მინიშნებისა (განსაკუთრებით რომანთან "პერვირა ამტიკებს" (1995) მიმართებაში) კრეტიკოსი პკუილიან აღნიშნავს, რომ "ზორიერის მწერალს" უტყლიათ ადგილად დაიმორჩილონ თხრობის სადავებები და მხოლოდ ერთი ნამით გვიჩვენებენ... ღრმა აზრობა და სერიოზულ გეზონტენციული პრობლემატიკა". მის ნივთებში სიმართლის უსუსურებლაც ჩანს, რომელიც მოგვიანებით მხოლოდ მაღალფარდოვანი ბანალობა აღმოჩნდება, - ზუსტად ისევე, როგორც ეს "იოლად საკითხავი" ლიტერატურის სქემებშია.

ეს განსჯები სუზანა ტამაროსაც ეხება (1957). მან მოქნილად, მაგარმ უგემოვნად, სტილის დაცვის გარეშე და "გულისამამირობა" ინტერდისციპლინის დახმარებით მიიღო მსოფლიო ატორთა თავისი რომანი "ვადი, სადაც გული გაგინებს" (1994): მას, წარსულის სახელმძღვანელო მწერალ ქალს, ლილასაც ადარებდნენ, ულტრანენტშიმენტალური და პათეტურივანი სასიყვარულო რომანების ავტორს.

თუკი წარმატებაზე ვისაუბრებთ, ძნელია იმის უარყოფა, რომ 1999 წელი ბევრი რამით, ანდრეა კამილირის (1925) წელი იყო, ვისმა რვა ნივთაც ერთდროულად რამდენიმე ერთგულ პიტ-ალეუმში დაიკავა ნაწყენი ადგილები. წარსულში სცენარისტმა და ტელერეჟისორმა, მან უფერად გაავსო ნივთის ბაზარი თავისი დეტექტივებით, რომლებსაც წლების მანძილზე უფერაში ინახავდა და რომელიც კომისარ მონტალბანის საგამარნო საქმეებზე მოგვითხრობდა. ნაწარმოებებს სიცოცხლეს მატებს სიცილიური დიალექტი და ავტობიოგრაფიული კოლორეტი (ზმონარ შესაძლოა მოსაგებრებლად უხვი); ირგვლივ ყველაფერი ანტიკური არამატეხითაა გაჯერებული. პუბლიკის მისამდე კეთილგანწყობა, შესაძლოა ქალაქურ ცილიზაციამ დაწმუჭული მწერლების ენობრივი მინიმალუმი აიხსნათ, მათი ტექნიკური ან სტატევიზიო მიზნით (რომელიც უკვე 1961 წელს პაზოლინიმ ახალ ლიტერატურულ ენად აღიარა). ცხადია, კამილირი ამ თვალსაზრისით პიონერი არაა, მანამდე ბევრი ვინმე გამოიყენა სამწერლო არენაზე "დიალექტით აღჭურვილი" (საკმარისია სიცილიელი ვინმეც კი კონსოლო (1933) დავასაბუთოთ, ვისი ნივთებზე ლინგვისტური თვალსაზრისით მალზე ძვირფასი "შენადნობი" ხასიათდება, თუმცა ელვარჩნილი სტილის გამო ცოტა ვინმე თუ ყიდულობს).

თავად კამილირი იმედისმოქმედ ავტორად ახასიათებს ნეაპოლელ გუგუზე ფერნანდინოს, რომელიც ადრე კომიქსებს თხზავდა. ამგვარი "წარმოშობა", რომელიც ამ ორ ავტორს აერთიანებს, მთივე აზრით, შესაძლოა უპირატესობად მივიჩნიოთ, რადგან ის თავისი უსულებების მწერალს ლიტერატურული ტრადიციის ბალანსისგან.

ტრადიციას შორდება, თუმცა არანაკლებ კონფორმისტულ უკიდურესობაში ვარდება ზოგიერთი ახალგაზრდა მწერალი, რომელთაც "კანბალები" შეარქვეს (ამავე სახელწოდების ანთოლოგიის მიხედვით). მთავარი ნიშნები, რაც ამ მწერალთა შემოქმედებას ახასიათებს (მათ შორის გამოირჩევა ნიკოლო ამინტო (1966)), ესაა ყურადღება ყოველდღიური "შეცვლებისადმი", მოზარდების უკიდურესობამდე მისული სისასტიკე, სამინილებათა ფლემები და სისხლის შადრევნები (ამ მიხედვითაა და როგორც ჩანს, მათი თანატოლი ფრანკი ახალგაზრდების მასწავლებლებზე სტივენ კინგი და კენეტ ტრანტინო არიან). მთლიანობაში იუმორით შეჰმავლული ამგვარი ნაწავი, ერთგვარ Pulp Fiction-ის კატეგორიის შეიძლება მივაკუთვნოთ.

სინამდვილეში ჩვენ ორ უკიდურესობას შორის ვიმყოფებით, არავინ იცის, რაა უარსი, Pulp Fiction-ის კომპანები თუ ამანტიკის უკანასკნელი რომანის ("მოგვიტყვი" და ნავიკენ" (1999)) უაზრო და ფეხბეზემკიდა პროზა.

სხვა ცნობილი ავტორებიდან, ალბათ აუცილებლად უნდა გამოვყოთ ენრიკო ბრიცი (1974), ვისი რომანიც "ჯეკ დრუმანტენ გუგუზე დატოვა" (1994) უკვე იქცა ახალგაზრდული ენის კვლევის ობიექტად. იგივე შეიძლება ითქვას გუგუზე კუიკის შესახებ (1966) თავისი რომანებით "ყველანი დაწყეთ" (1993) და "თვლი ლობებზე" (1996), სილვია ბალესტრადე (1969) რომანებით "იგუანას დაბადების დღე" (1991) და "დათვები" (1994). ამ მიხედვითის სახელმძღვანელო დაკავშირებით "ახალგაზრდული" ლიტერატურა. შინაარსობრივი თვალსაზრისით ეს სუსტი ნაწარმოებები ბრმად ბაძავენ ამერიკას და მათთვის ყველა კულტურული ორიენტირი მაკონსულდებს და ნაიკის ბოტასებს, Beautiful-ის ტელესერიალსა და "ვარსკვლავურ ომებს" შორისაა მოთავსებული. სილვია ბალესტრა, თავის შრიც, ფანტასტიური, კომიქსებთან აბულებულ მართლაც რომ გიგური ექვემდებარები შეზავებულ ენობრივ პაროდის გვთავაზობს. ბრიცის პროზას, შესაძლოა თავისი ასაკის გამო მოზარდთა პროზაც ენო-

დოს: დისკოთეკურ გულახდილობებ, ტუალეტებსა და მცხრეობში კვდლებზე მიხაპნილი ფრახები ემტება და უფროსკლასელი გოგონების ნაივურ-სტენტიმენტალური დღიურის სახეს იღებს.

სტატიის პოლის ერთი რამ უნდა ვაღიარო, კერძოდ კი ის, რომ წარმოდგენილი პანორამა ძალზე დანურულია, თუმცა, ჩემი აზრით, არადერი შეიცვლებოდა აქ სხვა იმედისმოცემი ახალგაზრდა ავტორიც რომ დამემომნებინა. მაგალითად, რობერტო კოტრონიცი, ალბერტო არბაზინი ან ედუარდო სანგვინეტი.

(სხვათა შორის, უნდა ითქვას ორიოდ სიტყვა თანამედროვე იტალიური პოეზიის შესახებ. ნიკინის მაღალიზეში პოეტურ კრებულებს თითქმის ვერ შევხვდებით, მათ არავინ ყიდულობს. ლექსებმა რამდენიმე ლიტერატურული წრის კატაკომბებში შოვია თავშესაფარი, სადაც პენსიონერი მანსაველებები თავიანთი ლექსებს კითხულობენ, თანაც, არც უსმენენ ერთმანეთს... რა თქმა უნდა, რამდენიმე სასულე და დემომონებ: ბრუნო ტორენტი (დ.1948), ჯოვანი რაბინი (დ.1952), ჯუზეპე კონტი (დ.1945), ვალერიო მაგრელი (დ.1957); მაგრამ ყველანი ისინი აცნობიერებენ, რომ პოეზია განიდგება საშუაროდან და იგი უკვე აღარაფერს ნიშნავს. ჩემი აზრით, ერთადერთი პოეზია, რომელიც იტალიელებს უყვართ, ესაა როსისა და ჯოვანოტის სიმღერის ტექსტებია).

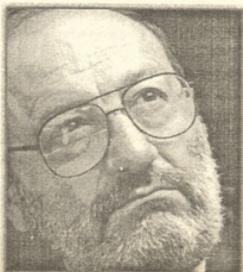
მამს ასე, თუკი მაინც მოვიდომებთ შევაჯამოთ ყოველივე ზემოთ თქმული, მხოლოდ უარყოფით შედეგს მივიღებთ. ჩვენი ლიტერატურა არა მარტო უარს ამბობს სერიოზულ სამუქალაქო და საზოგადოებრივ პოლიტიკაში მონაწილეობაზე, არამედ საერთოდ მათი გაცონებაც არ უნდა. არც მკვეთრი იდეოლოგიური პოზიცია უკავია ვინმეს და რაიმე ესთეტიკურ პლატფორმაზე ხომ დაპირაკიც შედგებია (უკვე აღინიშნა, რომ აღარც ლიტერატურული მნიშვნელობები არსებობს და არც პროგრამები და სკოლები). ვიღაცამ შეიძლება თქვას, რომ ამის მიუხედავად, დარბიო ფომ ახლანამ სალიტერატურო ნოველი მილიო - მაგრამ მე მათ შევასხენებ, რომ იტალიის თითქმის ყველა ლიტერატურულმა წრემ დაციენადა აღიქვა ეს გამარჯვება.

ნიგნები, გარკვეულწილად ერთჯერად შპრიცებად იქცა - იხმარე და გადააგდე. ლიტერატურა კი მხოლოდ მოხმარების პროდუქტად, ევრო ნოვდებული Fast Food-ად. ძალიან პესიმისტური სურათია? ანა მონია.

ერთადერთი გამოსავალი კომპიუტერია, მოგზაურობა ინტერნეტის სამყაროში. ამოკრჩევეთ რომელიმე საიტს, სადაც ოთხ, ექვს და ახ სელში შეეკნით ორ, სამ ან ხუთნივან ლიტერატურას. აქ ერთმანეთს შეერწყმება ყველა ეროვნული ლიტერატურა, ან ლიტერატურის დღევანდელი ცნება საერთოდ დაკარგავს აზრს.

მაღლობა ინტერნეტს, რადგან მასშია ხსნა!

თარგმნა ლუპა მამხინილაშა

“არ გვინდა შენი მტვერისასრუტი, მოგვაცი, ღმერთო, მტერისასრუტი!”

საკონსტიტუციო ცვლილებებისა და მინისტრთა კაბინეტის შესახებ საუბარი საქართველოს ხელისუფლებამ პირველად სამი წლის წინ, 1998 წლის ზაფხულში დაიწყო და დაასრულა გოდუც - სწრაფად და უშედეგად.

თუმცა, ისიც საკითხავია, არა გვგებავდა თავად ხელისუფლება, როდესაც საკონსტიტუციო ცვლილებების განხილვის იწყებდა - კოალიციურ კაბინეტს, გუნდურ კაბინეტს თუ არსებული ვითარების შენარჩუნებას.

მამინ, სამი წლის წინ, საქართველოს პოლიტიკური ინტერიერი უკვე ორ ცენტრად იყო გაყოფილი. მმართველი პარტია თბილისს “აზაგრება”, ბათუმს კი ოპოზიციური პარტიების ლიდერები სტუმრობდნენ და, პერიოდულად, დესტაბილიზაციით იმუქრებოდნენ.

რატომ ჩნდება საქართველოში სამი წელიწადში ერთხელ მინისტრთა კაბინეტის შექმნის აუცილებლობა? და რას ნიშნავს ის ფაქტი, რომ ამ მუდმივ დრამაში უტყვევლია ორი მთავარი “პერსონაჟი”: თბილისის და ბათუმის პოლიტიკური ცენტრები?

ორივე შემთხვევაში, 1998 და 2001 წლებში, მინისტრთა კაბინეტის შექმნის ინიციატორი პრეზიდენტის გუნდის რეფორმატორებად წოდებული ნაწილი იყო. 1998 წლის საგაზაფხულო სესიის ბოლო დღეს პარლამენტის თავმჯდომარემ - ზურაბ ჟვინია - განაცხადა, რომ ქვეყანა უფსრულის პირასაა და რომ იგი, თავის თანამოაზრეებთან ერთად, ითხოვს დასკვნითი ბრძოლის წინა ხაზზე გასვლას.

მამინ საკონსტიტუციო ცვლილებებზე და მინისტრთა კაბინეტზე საუბარი დაიწყო ორი სხვადასხვა მიზნითა და, შესაბამისად, ორი ურთიერ-თავამორიგება მიმართულებით.

პირველი მიზანი წმინდად პოლიტიკური იყო და ბათუმის ცენტრის დასუსტებას ემსახურებოდა. პრეზიდენტმა მოიწონა კოალიციური მთავრობის იდეა, რითიც ოპოზიციური პარტიები აიძულა, მოლოდინების ველში დაეწყოთ ცხოვრება და ეტყვნათ გზა თბილისსა და ბათუმს შორის. მეორე მიზანი უკვე უმოდებოდა არა პარტიებს, არამედ - სახელისუფლო ძალთა გადანაწილებას ამ მიზნის განსახორციელებლად, პრეზიდენტს უნდა გადაეყენებინა არაეფექტური მთავრობა და აღმასრულებელი ხელისუფლება ერთიანი გუნდით დაეკომპლექტებინა.

პირველი მიზანი - მინისტრთა კაბინეტის მეშვეობით პარტიებს შორის ურთიერთობის მოწყობა - უფრო პრეზიდენტის ინტერესებს შეესაბამებოდა.

მეორე მიზანი - აღმასრულებელი ხელისუფლების თვისებური განახლება - ძირითადად, რეფორმატორთა გუნდს ამორჩავებდა. რადესაც

პარლამენტის თავმჯდომარე აცხადებდა, რომ გადაამყვებტი ბრიკოსის ფაზი დგება, იგი ფრონტის მეორე მხარეს გულისხმობდა არა ოპოზიციურ პარტიებს, არამედ - ეკლექტიურ და უუნარო მთავრობას.

მაგრამ ეს ორი მიზანი თავისი არსით უპირისპირდებოდა და გამორიცხავდა ერთმანეთს: ოპოზიციური პარტიების გულის მოსაგებად კომპიუტერი კაბინეტი უნდა შექმნილიყო; რეფორმატორების გვეგებს კი მხოლოდ კაბინეტის გუნდური პრინციპით დაკომპლექტება შეესაბამებოდა.

რა მოსდა საბოლოოდ?

რადგან აჭარის ლიდერთან დამეგობრებულმა პარტიებმა თბილისსა და ბათუმს შორის მიმოსვლა გაახშირეს, საზოგადოებამ ნათლად დაინახა, რომ მათი ოპოზიციურობა რაიმე მყარ საფუძველს მოკლებული იყო და მოქალაქეთა კავშირთან გარიცხვებს არ გამოირცხავდა. მიხეილ სააკაშვილი საჯაროდ აცხადებდა: "კონსულტაციებში მონაწილეობის ინტერესი გამოვლენილია ყველა პოლიტიკური ძალის მიერ, ვინც კი პარლამენტის კვდლებშია - ალორმინების" გარდა".

მართალია, კოალიციური კაბინეტი (რასაც ოპოზიცია უჭერდა მხარს) არ შედგა, მაგრამ ბათუმის პოლიტიკური ცენტრის ავტორიტეტი აშკარად შეიღებინა. ამით პირველი მიზანი, ფაქტობრივად, მიღწეულ იქნა.

იმავედროულად, არც გუნდური პასუხისმგებლობის კაბინეტი ჩამოყალიბდა, რასაც რეფორმატორები თხოვდნენ. ამით მეორე მიზანი - აღმასრულებელი ხელისუფლების განახლება - შეუსრულებელი დარჩა.

საზოგადოებისთვის დღემდე უცნობია, რამ შეუშალა ხელი საკონსტიტუციო ცვლილებებს 1998 წლის ზაფხულში. ერთი ეჭვის გამოთქმა კი შეიძლება: მაშინ აჭარის ლიდერმა და პარლამენტის თავმჯდომარეს შორის ურთიერთობა უკუდურესად გამწვავებული იყო. ზურაბ ფვანის გაპრემიერებას, შესაძლოა, ცენტრსა და აჭარის ხელისუფლებას შორის კონფლიქტი კატასტროფაში გადაუზარდა.

პრეზიდენტმა უფრო ნუნარი და ურისკო გზა აირჩია: ჯერ აქტიური კოალიციური კაბინეტი და პარტიებზე გადაიტანა, შემდეგ საკონსტიტუციო ცვლილებით ნაადრევად გამოცხადდა და, ბოლოს, მთავრობის ნაწილობრივი, არარასწებიითი განახლება დაიწყო.

იმ ფაქტს, რომ პირველი მიზნისგან განსხვავებით, მეორე მიზანი - გათითოკავებული და არაფექტიური მთავრობის შექმნა - მიუღწეველი დარჩა, სერიოზული შედეგი მოჰყვა სამი წლის შემდეგ.

განვლილი სამი წლის მანძილზე მთავრობაში თავი მოიყარა სრულიად განსხვავებული მიზნებისა და მსოფლმხედვის არაერთმა მინისტრმა. ბოლოსას კი სამთავრობო სივრცე ნამდვილ საომარ ლელოდ გადაიქცა: აღმასრულებელი ხელისუფლების ზედა ეშელობის ყოველი თავმოყრა ერთი და იმავე სცენარში - მინისტრებს შორის მამფერი დაპირისპირებით და ურთიერთბრძოლებებით - მიმდინარეობს. პროცესი შეუქცევადია და მთავრობის საქმიანობის სრულ უწყაფობას იწვევს.

ამ პირობებში ბუნებრივად გაჩნდა აუცილებლობა, პრეზიდენტს უარი ეთქვა სხვადასხვა სამთავრობო ბანაკს შორის დამბალანსებლის როლზე და გამოეცხადებინა გამარჯვებული.

პრეზიდენტმა ეს გამოწვევა მიიღო და გამოაცხადა, რომ მინისტრთა კაბინეტს არჩევნებში გამარჯვებული პარტია დაკომპლექტებს, ხოლო პრემიერმინისტრის პოსტზე მისი კანდიდატი იქნება ზურაბ ფვანია.

დღეს პარლამენტის თავმჯდომარის გულშემატკივრები სერიოზულ შეცდომად უთვლიან პრეზიდენტს კენჭის-

ყრამდე ორი თვით ადრე რეალური კანდიდატის დასახლებას. მაგრამ თუ ისევ სამი წლის წინანდელ გამოცდილებას გავსვენებთ, მაშინ ფვანის გვარის ტაჟურიებას არანაირი შედეგი არ მოუტანია.

რა შეიძლებოდა მომხდარიყო ამჯერად, ზურაბ ფვანის კანდიდატურის საჯაროდ დასახვების შემდეგ?

ბუნებრივი იქნებოდა, დამარცხებულ სახელისუფლო ბანაკს ღია ან ფარული ფორმებით პროტესტი გამოეტანა პრეზიდენტის ვერდიქტის გამო და ოპოზიციის შესანარჩუნებლად დაენიო ბრძოლა. ღია ფორმით ეს არ მომხდარა. რა ხდება პრეზიდენტის ურთიერთობების სფეროში, - საზოგადოებისთვის უცნობია.

მაგრამ ედუარდ შევარდნაძის არჩევანი უპასუხოდ არ დარჩენილა. ვინ და რა ფორმით გამოეპასუხა პრეზიდენტს?

პირველი რეაქცია საპარლამენტო ოპოზიციამ გაამყვანა: თუ პოლიტიკური ძალები ადრე მინისტრთა კაბინეტის მოშორე იყვნენ, პრეზიდენტის არჩევანმა (ფვანის სასარგებლოდ) ისინი სწრაფად გაერთიანა საკონსტიტუციო ცვლილებების წინააღმდეგ. მაგრამ ოპოზიცია ერთიანი არ არის. პირობითად, მისი დაყოფა შეიძლება "მეომრებად" და "ვაჭრებად".

დავიწყოთ "ვაჭრები", რომლებიც პრეზიდენტისა და პარლამენტის თავმჯდომარის პოლიტიკური მტრები არ არიან. მათ საკუთარი მიზნები აქვთ და რაც შეიძლება მეტი სარგებლობს მიღებს აიბრებენ საკუთარი მხარდაჭერის სანაცვლოდ.

რაც შეეძება "მეომრებს", ისინი შევარდნაძისა და ფვანის წინააღმდეგ მთელი სასიცოცხლო ენერჯის ჩართვით იბრძვიან. მათი გულის მოგება დათმობებით შეუძლებელია. ისინი ვერ გუვებენ მრედასაფუძველ ძალების გაძლიერებას და ამ ომის ნაგებას არ აიბრებენ. სწორედ ისინი ადებინებენ ფიცს საკუთარ კოლეგებს, რომ ოპოზიციის ერთიანობა ურღვევი იქნება.

სინამდვილეში, ოპოზიციის ორ სეგმენტს - "მეომრებს" და "ვაჭრებს" - განსხვავებული ინტერესები აქვთ. "მეომრები" ბრიკოსის ამჟამინდელ ეტაპს იმ შემთხვევაში მოიგებენ, თუ საკონსტიტუციო ცვლილებები ჩაგვრდება; "ვაჭრებისთვის" კი ცვლილებების ჩაგვრდა სარგებლობს გარეშე დარჩენას და, ესე იგი, ნაგებას წინშავს.

საქართველოს მთავარი "მეომარი", რალა თქმა უნდა, ასლან აბაშიძეა. სამი წლის იმ მან შექმნა მეორე პოლიტიკური ცენტრი, რომლის ალტერნატიულობა ეფუძნება ცენტრალური ხელისუფლებისგან პრინციპულად განსხვავებულ იდეოლოგიას.

თბილისში აცხადებდნენ, რომ საქართველომ უნდა იტვირთოს ევრაზიული დერეფნის ფუნქცია და, ესე იგი, ქვეყნა უნდა ჩაერთოს შორიზონტალურ ინტეგრაციაში. ბათუმში კი, ამის საპირისპიროდ, აცხადებდნენ, რომ ინტეგრაცია, საქართველო "ტროლს" მომვლელ ქვეყნად გადაიქცევა; საქართველო უნდა გახდეს ხიდი ჩრდილოეთსა და სამხრეთს შორის; მან უნდა დააკავშიროს მათთლმადიდებლური რუსეთი ისლამურ თურქეთთან იმგავად, როგორც აჭარაში არაერთი საუკუნის მანძილზე თანხმობით ცხოვრობენ ქრისტიანები და მუსულმანები. ესე იგი, ალტერნატიული იდეოლოგია ქვეყანას ვერტიკალურ (და არა შორიზონტალურ) ინტეგრაციაში ჩართვას სთავაზობდა.

2001 წლის თებერვალში, თბილისის პოლიტიკური სწავლების სკოლის სემინარზე, რომელც წყალობაში ჩატარდა, ორგვარი ინტერნაციული პროცესის შესახებ ვრცელი დღეცა ნაიკითხა იტალიის თავდაცვის სამინისტროს

ტროს სტრატეგიულ კვლევათა ცენტრის ნამყვანმა ექსპერტმა ფედერიკო იბხერემა. მან განმარტა, რომ შორი-ზონტალური, ანუ დასავლეთ-აღმოსავლეთის ინტეგრაცია ევროსაბჭოსგან მომდინარეობს და იგი ქვეყნების უსაფრთხოების მთავარი გარანტია. ხოლო ვერტიკალური ინტეგრაცია, როგორც წესი, საფრთხეს უქმნის ქვეყნების უსაფრთხოებას, რადგან ურთიერთობის საფუძვლად მათ არათანასწორობას გულისხმობს.

ჩვენს რეალობაში, ვერტიკალური ინტეგრაცია ნიშნავს რუსეთთან მჭიდრო ურთიერთობას, ანუ, ფაქტობრივად, რუსეთის გავლენის სიერცემს დაბრუნებას. ვერტიკალური კავშირებზე და საქართველოს "ვერტიკალურად" დაქუცმაცების გეგმებზე დაინტერესებული მკითხველი ბევრ საინტერესოს ამოკითხავს რუსეთის ერთ-ერთი მთავარი იდეოლოგის - ალექსანდრე დუგინის ნივთში "გეოპოლიტიკის საფუძვლები. რუსეთის გეოპოლიტიკური მომავალი".

საქართველოში დუგინის იდეების პირველი დამამკვიდრებელი იყო ასლან აბაშიძის ძველი მეგობარი - მოსკოველი პოლიტოლოგი ალექსანდრე ჭაჭია.

კარგა ხნის შესვენების შემდეგ, 2001 წლის 4 ივნისს ჭაჭია ინტერვიუ, ტრადიციულად, "სასავალ-დასავალში" გამოაქვეყნა; ინტერვიუს მთავარი "მსიჯებები" (შეტყობინებები) ეს ასლან აბაშიძემ გაიმორცა იმავე კვირის ბოლოს "კურიერ პ.ს."-სთვის მიცემულ ინტერვიუში: 1. არ შეიძლება, აღმასრულებელი ხელისუფლების სათავეში მოვიდეს არაქართული იდეოლოგიის "მესუთე კოლონა". 2. არ შეიძლება მინისტრთა კაბინეტის დაკომპლექტება გუნდური პრინციით; პასუხისმგებლობა მხოლოდ და მხოლოდ პერსონალური უნდა იყოს.

ამას მოჰყვა ასლან აბაშიძის მეორე ინტერვიუ - აჭარის ტელევიზიის გადაცემაში "აქცენტი" - სადაც პოლიტიკური ოპონენტების შეხასებამ პირდაპირი და უშეკერი ლანძღვის ფორმა შეიძინა.

ასლა შეგვიძლია, ქვეყნის შიგნით და ქვეყნის გარეთ არსებული ის ძალები დაგვაფუთო, ვინც ლიად დაუპირისპირდა საკონსტიტუციო ცვლილებებს და, ესე იგი, შედასავლეთე ძალების გაძლიერების მცდელობას.

ქვეყნის შიგნით:
1. **ასლან იმეარჯანიანი** - რომელიც ფსონს ფვანას წაგებაზე დებენ და საზოგადოებას საკუთარი თავის რევიზორებობების პოლიტიკურ ალტერნატივად სთავაზობენ.

2. **სოციალისტები** - რომლებიც შედასავლეთეებს იდეოლოგიულად უპირისპირდებიან და ინიციატივას იჩენენ საქართველო-რუსეთის ურთიერთობაში მოწესრიგებაში. საქმე ისაა, რომ სოციალისტებმა საზოგადოებას სთავაზუეს ასალა კონცეფცია, რომელსაც თავად "ჯერის კონცეფცია" უწოდებ. იგი საქართველოს ორი საგარეო ვექტორის ზედდებას ითვალისწინებს. სოციალისტებს შორის მონაწილური ინტეგრაცია მოსწონთ და ვერტიკალურიც თუმცა, ამ კონცეფციის მთელი "ფოკუსი" ისაა, რომ, სინამდვილეში, დასავლეთ-აღმოსავლეთისა და ჩრდილოეთ-აღმოსავლეთის ინტეგრაცია ურთიერთალტერნატივულია და მთლიანად გამორიცხავს ერთმანეთს. ჩრდილოეთ-აღმოსავლეთის ინტეგრაცია გულისხმობს რუსეთის ენერგომატარებლების და კულტურულ-იდეოლოგიური ნაჱადების გატარებას რუსეთიდან თურქეთისაკენ - საქართველოს გავლით. რუსეთისთვის უაღრესად ხელსაყერი ეს კონცეფცია პირდაპირ გულისხმობს ევრაზიული დერეფნის ფუნქციის დაკნინებას. ასე რომ, სოციალისტების ასლი კონცეფცია, სინამდვილეში, ჭაჭიას პრორუსული იდეოლოგიის რბილი ინტერპრეტაციაა.

3. **აღორძინების პაპშირი და მისი ლიდერი**

ასლან აბაშიძე - რომელიც წლების განმავლობაში აფერხებს პარლამენტის თავმჯდომარის გადასვლას აღმასრულებელ ხელისუფლებაში და რომელიც შედასავლეთე ძალების გაძლიერების გზაზე მთავარ დაბრკოლებად არის აღმარყოლი.

პრემიერმინისტრის პოსტზე ზურაბ ფვანიას კანდიდატურის დასახელებამ არა მხოლოდ ქართული პოლიტიკური ძალები და მათი ლიდერები, არამედ - უცხოეთში მცხოვრები ქართველი პოლიტოლოგებიც აამოქმედა. ცხადია, შემთხვევითობას ვერ მივანერთ იმ ფაქტს, რომ მინისტრთა კაბინეტის თქმაზე ქართულ პრესაში თითქმის ერთდროულად დაიბეჭდა საბი მასალა, რომელთა ავტორები უცხოეთში მცხოვრები ქართველები არიან.

1. პირველი ივნისს "ლიტერატურულ საქართველოში" გამოქვეყნდა რუსეთის პროკურორისულ გამოკვლევათა ინსტიტუტის დირექტორის ვახტანგ ჭკუასელის წერილი.

2. ოთხ ივნისს გაზეთ "სასავალ-დასავალში" დაიბეჭდა მოსკოველი პოლიტოლოგის ალექსანდრე ჭაჭიას ინტერვიუ.

3. ოთხ ივნისს გაზეთმა "კვირის პალიტრა" გამოაქვეყნა ინტერვიუ აშშ-ის ინდიანას უნივერსიტეტის სლავოტიკის კათედრის პროფესორთან - დოდონა კიზირიასთან (ქალბატონ დოდონას უმაღლესი განათლება მოსკოვში აქვს მიღებული და 1971 წლიდან აშშ-ში ცხოვრობს).

სამივე პუბლიკაციის შათის ერთმანეთს ეთხვევა: ელუარდ შევარდნაძის, ზურაბ ფვანიას და ამერიკის ძაგება, ხოლო მოსკოვის ქება (ზოგან - ლიად, ზოგან - ფარულად).

მოვიტანთ რამდენიმე ფრაგმენტს.
ასლან აბაშიძის **შპსსსსლი**: "თუ დღეს საქართველოს ხელისუფლებაში ზოგიერთ პორცესს ამერიკის ელჩი და ამერიკის საუცხმასახურებები მართავენ, თუ საქართველო მთლიანად აღიარებენ საკუთარ მონობას ამერიკის წინაშე, მაშინ, რალა გავთქვამს?... სანამ რუსეთი არსებობს და მის ინტერესებს მსოფლიოში ანგარიშს უწევს, რა კონფლიქტური სიტუაციაც არ უნდა შეიქმნას საქართველოს ტერიტორიაზე, ამერიკის სამხედრო წარმომადგენლები ვერანაირი ფორმით იქ ფვებს ვერ შემოდგავენ. თუ ამას მაინც ხელს შეუწყობს საქართველოს მთავრობა - პრეზიდენტი და პარლამენტი, მაშინ ასეთი ხელისუფლება საქართველოს არ სჭირდება... დღეს საქართველოს "უძრავობის ჭაობიდან" ამოსვლის ერთადერთი შანსი ეძლევა რუსეთთან ნორმალური თანამშრომლობის დამყარებობით... მომავალი ლიდერის როლიში გამოდგევა ის, ვინც რუსეთისადმი კეთილი განწყობით მოხსნის დღეს საქართველოში მოდადექეულ კონფონტაციას რუსეთთან".

დოდონა კიზირი: "ვაშინგტონის ადმინისტრაცია, მიუხედავად ფანტასტიკური მასშტაბის კორუფციისა, მაინც აგრძელებს შევარდნაძის შმარდგებარს. ეს იმიტომ, რომ ადმინისტრაციის უკან დაჯდარს იმ უმხეჯელესი კომპანიები, რომელთა ბიზნესის მთავარი პარტნიორი საქართველოში არის შევარდნაძე და მისი გარემოცვა... შე გაბოზნა პარლამენტის თავმჯდომარის ერთმა განცხადებამ: "თუ არ შეიქმნა მინისტრთა კაბინეტი ოპოზიციის წინააღმდეგობის გამო, მაშინ საქართველოში არსებული პრობლემები მოუგვარებლობაზე პასუხისმგებლობა უნდა აიღოს ოპოზიცია". მისგანს პრემიერობი, მდარე და ხალხის შეურაცხყოფელი განცხადებები არსად მომხსენია... მეორე იმედო, რომელიც თბილისში აშქამინდელი მინისტრისას გაბიზნდა, არის ის, რომ ოპოზიციური პარტიები და გგუფები უფრო ხელს

ლომატიურ, დაბვენილ ტაქტიკას მიმართავენ და, როგორც ჩანს, მათში არ გაქმარალა ეროვნული სუ-
ლი... არ შეიძლება ასე "ზნოს ალტაგებით" დასა-
ვლეთისთვის მიბაძება დასავლეთისაგანაც და რუსეთი-
საგანაც ჩვენ უნდა მივიღოთ პოლიტიკური დივიდენ-
დები, პოლიტიკური მოგება".

ალექსანდრე შაჰშია: "რეფორმატორთა" იმ
გეგმვა, რომელსაც მე "მეხუთე კოლონა" ვუწოდებ,
დიდი ხანია, ულაპატა შევარდნაქმს... შევარდნაქმს
აბსოლუტურად არ გააჩნია პროცონზორების უნარი,
მას სრულიად არ ძალუქს, მოვლენათა მგვლელობა
განჭვრიტოს... თუ ადრე ვხანია, სააკაშვილის, ად-
ამიან და სხვა კარიკატურული ფიგურების ფონზე
იგი სოლიდურად მაინც გამოიყურებოდა, ბოლო პე-
რიოდში თვითონაც კარიკატურად იქცა."

○○○

ეს უბუღავციები ქართულ პრესაში თითქმის ერთ-
როულად (პარასკევიან ორშაბათიამდე) გამოქვეყნდა. თუ
გაითვალისწინებთ, რომ ბოლო ექსპერტული გამო-
კითხვებით საქართველოს მოსახლეობის დიდი ნაწილი
თავის ქვეყნის მომავალს ყველა რუსეთს უკავშირებს,
შესაძლოა, ამ ციტატების ნაკითხვამ ბევრს სიამოვნებაც
მოგვაროს.

საკითხავია, რა ინვესტ პრორუსულ განწყობას საქარ-
თველოს მოსახლეობაში?

პასუხი, ალბათ, საკმაოდ მარტივია: როდესაც საქარ-
თველოს ხელისუფლება უსუსურია, როდესაც იგი ვერც
ერთ მტკიცე გადაწყვეტილებას ვერ იღებს და თავის მო-
სახლეობას რუსეთის აგრესიისგან ვერ იცავს, - ადამია-
ნებს (ქვეყნის მოქალაქეებს) არასრულფასოვნების განცდა
ეუფლებათ. მათ უნდებოდათ შიში და, იმავდროულად,
მიზიდულობა რუსეთის აგრესიული პოლიტიკის და მისი
აგრესიული პრეზიდენტის მიმართ.

საქართველო, საქართველოს ხელისუფლებამ გადადგას
ძლიერი ნაბიჯები, მოქალაქეებს თავისი ქვეყნის მიმართ
რწმუნა დაუპირუნოს და დაცულობის განცდა ჩაუსახოს,
რომ რუსეთის მაღალი რეიტინგისგან აღარავფიქრად რ-
ჩება. ამ თვალსაზრისის ადასტურებს, თუნდაც, მიხეილ სა-
აკაშვილის პოპულარობა და მის მიმართ ნდობის მაღა-
ლი ხარისხი.

ამიტომ, დღეს იდეური მუდამსვლეთებისთვისაც კი
ძნელია არგუმენტების მოძებნა პრეზიდენტისა და პარლა-
მენტის, თავმჯდომარის დასაცავად. ისინი - საკუთარი სი-
სუსტის დემონსტრირებით - მართლაც დაემსგავსებინ
თავის თოჯინურ პერსონაჟებს. ერთადერთი არგუმენტი
მათ სასარგებლოდ ისაა, რომ პროდასავლური პოლიტიკ-
ური ძალების გასაძლიერებლად გადადგმული თითოეუ-
ლი, თუნდაც მცირე ნაბიჯი მონინააძმდეგე ბანაკის
მხრიდან თავგანწირულ წინააღმდეგობას აწყდება, რისი
თვალყურის მიდევნებაც ახლა უფლება საზოგადოებას.
ბოლო თვეების განმავლობაში ხელისუფლებამ აღარ
დარჩა მცირე სეგმენტები, რომლებიც ერთმანეთთან სამ-
კვარო-სასიცოცხლო ომში არ იყოს საკუთარი ნებით
ჩართული და იძულებით ჩართულნი. და ეს ვითარება მით
უმეტეს არჩენ ძლიერი ნაბიჯების აუცილებლობასამ ომ-
ში შედასვლეთეთა ნაგება ქვეყნის კურსის შეცვლას და
ჩრდილოეთ-სამხრეთის ინტეგრაციაში ჩართვას ნიშნავს.
ეს კი გულისხმობს საქართველოს გულზე გაჭირლო კიდევ
ერთ სამხედრო გზას, მისგან გამომდინარე ყველა შედე-
გით. ეს გზა ჩვენ უკვე გავცილი გვაქვს.

საზოგადოებრივი

დასკვნითი როპითსავი

პოლიტიკური მოლა

წლებანდელ პოლიტიკურ სენზორში მოდამი შე-
მოვიდა წინააღმდეგობის ტონი, რომელმაც
თავისი პრაქტიკულობის გამო არჩახული პოპუ-
ლარობა მოიპოვა და გულგრილი არავინ დატო-
ვა. კულტურე ბიჭებმა თავისი შემოქმედების მთა-
ვარ ელემენტად სწორედ წინააღმდეგობის ტონი
გახიადეს. მანქანებამაც თავი გამოიღეს და ასე
მოდინებლად ჯერ არაფერი უტარებიათ. მაყურე-
ბელი არამეგულეებრივად გაერთო და წინააღმდე-
გობის შესაქენ მისამართესაც გაეცნო.

მოთხოვნისება იმდენად გაიზარდა, რომ-და-
ნიყო წინააღმდეგობის კონვერტილი წარმოების
პროცესი. მოკლე ხანში საქონელი გაიფუდა და
გამარცხავფეროვნდა. მისი ზომა და წინა გათავ-
ლისწინებულად ყველა ასაკისა და სქესის მომხმ-
არებლისთვის, ხოლო შექნა შეუძლია ნებისმიერი
სოციალური ფენის მოქალაქეს.

გაიხისნი მომსახურების 24 საათიანი სერვისი.
მუდმივ წინააღმდეგობის მსურველთათვის გაი-
მართა მომგებანი გათამაშება. მიღწეულ იქნა სა-
ქონლის საყოველთაო ხელმისაწვდომობა და აზ-
როვნების რეფორმაც დაიწყო. მოგვიარდა აზრის
სხვადასხვაობის პრობლემა, რაც დემოკრატიის
გვირგვინად იწოდება. წარსულს ჩაბარდა ერთნა-
რი აზრის ქონის პირველყოფილი პრაქტიკა. ის-
ტორიის სანაგვეზე აღმოჩნდა, აგრეთვე, დომინან-
ტური და პრივილეგიირებული აზრის ასაკობა.
ცნება ავტორიტეტი სამარცხვინო ბოძს ატყვრა.
ერთსულოვნება მოდიდან გადავიარდა. უკომპრო-
მისო წინააღმდეგობის კოეფიციენტმა თანამედ-
როვე ცხოველურ სტანდარტს მიიღნა. პროგრე-
სი შემდგომრებელი იანთესაფრო-მეგობრული კო-
შირები დაირღვა. თითოეული მოქალაქის მუ-
ლობითი დამოუკიდებლობა გარანტირებული გახ-
და.

- დასკვნა: შავი დღე გაუთენდათ კორუპციონ-
ბულბულს, რომელთა მოთხოვნა - "შოიტა ფული!"
- წინააღმდეგუნარიანი მოქალაქეები ინსტინქტუ-
რად პასუხობენ ვიუტი - "არა!"-თი.

სსკპდლის ჰუმანიტარიზაცია

დიდ სოციალურ ომში დაღუპული ჩვენი გენ-
ლიონერებისთვის შარშანდელი შემოდგომა მართ-
ლაც მოსავლიანი გამოდგა. ხელისუფლების გა-
დაწყვეტლებით თითოეულ მათგანს სიკვდილის
შედეგ მიენიჭა დამსახურებული ჰუმანიტარული
ჯილდო - წლების მანძილზე დაგროვებული გა-
უცემელი უქსიის მთლიანი რაოდენობა.

პენსიონერთა შორის გაიმქვეყნებულ კონტინ-
გენტისთვის პრიორიტეტის მინიჭებაც ჰუმან-
ური მოსაზრების ნაყოფია. მხოლოდ გარ-
დაცვლილებს თუ შეუძლიათ იმ სიბარულის

არჩილი

გაქვდა, რასაც დიდი ხნის პენსიის ერთად მიღება იწვევს. ამრიგად, გარდაცვლილ პენსიონერებს, მთელი სამი თვის განმავლობაში ჰქონდათ დატოვებული ოჯახების რჩენის უნიკალური შესაძლებლობა.

სამწუხაროდ მაშინ, როცა სიკვდილის დაფასების ამბავი ყველამ გაიგო და პენსიონერთა უმრავლესობას იმეფუნდა წასვლა სანატრიო დასახლებაში, ყველაფერი დამთავრდა. ბიუჯეტმა თავისი შესაძლებლობები ამონურა და პენსიის მიღების ერთადერთი შანსიც მოისპო.

პარლამენტის გადაწყვეტილებით, საუბუდეოდ, ვერ ხერხდება, პენსიონერთა სიკვდილიანობის შექერბა და სახელმწიფოს 2,350 მილიონიანი ვალი მათ მიმართ დღითღელ იზრდება.

სიკვდილმა ისევ ტრადიციული მუქი ელფერი შეიქმნა და შიშის ზარსაც ძვლებურად ჩამოჰკრა, თუქც მის ამგვარ თავბუდობას ოფიცრობის მხრიდან საპასუხო რეაქციაც მოჰყვა. სექტემბერ-ნოემბრის სამთვიანი ბუდნიერებისა და 8 თვიანი საშიში ინტერვალის შემდეგ, გარდაცვლილ პენსიონერთა პატივგების საკითხი კვლავ დღის წესრიგში დადგა. ბოლოს და ბოლოს, ჩვენ არ გვაქვს სხვა მორალური უფლებათ, ამბობს მთავრობის ერთი ნაწილი, რომელსაც სასესიოთი თიანჩბემა მეორეც, მაგარამ იმასაც აყოლებს, რომ ფული არ არის. ფინანსთა სამინისტროს ამ პოზიციის მიუხედავად, საკითხი კიდევ ერთხელ გადაწყდა გარდაცვლილ პენსიონერთა სასარგებლოდ და სიკვდილი სიცოცხლესათი მშენიერი გახდა. ორ კვირაში დამთავრდება საორგანიზაციო საკითხები, გამოქვეყნდება დაფასებების გასტუმრების გრაფიკი და დაიწყება ვალუბის დაფარვა. პირველ რიგში ყველაზე ღარიბი რეგიონის გარდაცვლილი პენსიონერების ოჯახები დაქმყოფილდებიან.

კიდევ ერთი დეტალი - თუ პენსიონერის გარდაცვალების შესახებ განცხადდება არ გატყუდება 6 თვის განმავლობაში პენსია არ გაიცემა და სიკვდილი ისევ უაზრო გახდება.

დღესმინაც ყველათვის შეიძლება სასიამოვნოსა და სასარგებლოს შეთავსება. მაგალითი აიღეთ ხელისუფლებსგან, რომელც თავისი სიკვდილის ჰუმანიტარიზაციის პოლიტიკით ხელს უწყობს პენსიონერთა უსტყპ აღრიცხვინაობის საკითხის მოწინავეობას.

ხეილბაში პოპულარული ფრაზა

2001 წლის პირველი ნახევრის ბოლოს თბილისში და შესაბამისად მთელ საქართველოში ყველაზე პოპულარული გახდა ფრაზა - "რომ მიხედო, გადმოირეკე" ავტორი, ჯერჯერობით, უცნობია და ეს, ალბათ, რამდენიმე წლის შემდეგ სასაბარლო ძალით დადგინდება, მაგარამ ამ საკითხზე გარემოებას ხელი არ შეუშლია ქვეყნის მოსახლეობისთვის იმაში, რომ ზეპირსიტყვიერების ლექსიკონში არსებული ჩვეულებრივი გამოსახმშვიდობებელი გამოთქმები - "კარგად იყავით", "ნახვამდის", "პაპა", "აბა, ჰე", და "ნაი, შენი", - მთლიანად შეეცვალა ზემოაღნიშნული ფრაზით. მხოლოდ მოქალაქებორიგი სიამაყის გრძობით შეიძლება ითქვას, რომ ამგვარ ნოვატორულ წამოწყებას საფუძვლად დაედო მშობრული პარტიისა და მთავრობის წინა საარჩევნო დევიზი - "სტაბილურობიდან კეთილდღეობისაკენ". თავდაპირველად გარკვეული პრობლემები შეიქმნა მანკერი წარსულისთვის დამახასიათებელი მთავრობისადმი დასაბანი უნდობლობის გამო, რაც ხალხის თვალისგან მუქი ფარდით მალავდა სტაბილურობას. ამ ხარვეზის აღმოფხვრა უმალ იკისრა რეფორმატორული იმიჯის მოტრფივალე შს-ში, რომლის ხელმძღვანელობა არაერთი წლის განმავლობაში დაჟინებით იმეორებდა, რომ ქვეყანაში სტაბილიზაცია მიღწეულია.

უბრალო მოკვდავ მოსახლეობას, რომლის მოკვდავობის ხარისხი იმ პერიოდისთვის კრიტიკულის ზღვარს კარგა ხნის გადაცილებული აყო, არაფერი ესმობა, მაგარამ ბოლოს, როგორც იქნა, კარგ მთქმელს კარგი თამკონე გამოუჩნდა და დამინაშვეთა სამყარო გაშვირა თავისი მინისტრის სიტყვები. სულ მალე კრიზისალებმა იერიში მიიტანეს დეკლარირებული სტაბილიზაციის სავარაუდო მიზნისამყოფელზე და კეთილდღეობისკენ პირველი ნაბიჯების გადადგმას შეეცადნენ. ამრიგად ოფიცრობის საშიშრო კურსს ყველაზე ადრე გამოეხატა კანონის შეურაცხყოფელი სურგაბეობა, რომელც თავისი სიმაგის გამო ადვილად გაერკვა მუქი ფარდის ლაბირინთებში.

სხვა ნივთებთან ერთად დაიწყო ქვეყნის მოქალაქეთა და სტუმართა გატაცება-დაფასობება-გამოსყიდვის პერმანენტული პროცესი. გამოიკვეთა მისი მერყევი ხასიათიც, რამდენადაც დახვეწილია გატაცება-დაფასობის მეთოდი, იმდენად უწყალოა გამოსყიდვა-დაბრუნება. ამიტომ გამოშვლებული მოსახლეობა ყოველ დამშვიდობებისას აფრთხილებს ერთმანეთს, რომ მიხიდე, გადმოირეკო!

დასკვნა: ჩვენი სატელეფონო კომუნიკაცია გამართულად მუშაობს. მისი გამოყენება ყველას დაუბრკოლებლად შეუძლია. სწორედ ესაა დემოკრატიული საქართველოს ერთი პირველი ტექნიკური მონაპოვარი. სატელეფონი და ფიჭურ კავშირის თამაშად შეგძლიათ ენდოთ ნებისმიერ კრიტიკულ სიტუაციაში. განსაკუთრებით მაშინ, როცა მოგტაცებენ. ასეთ შემთხვევებში ის უბრალოდ შეუცვლელია. მიგიყვანენ - აუცილებლად დაგაერეკებენ!

ალმეხით მოგასალმეხით!

ყოველივე ზემოთქმულის გამო ჩვენ დიდი იმედით გელოთ თქვენ, ვინც "ჰეი, ჰეის!" ძახილით მოდისთან მანდ მომავლიდან და იმის მიუხედავად, რომ ჩვენ თვითონ "აუ, აუს!" ყბილით ვტოვრობთ აქ. წარსულში, მინც ალმეხით მოგასალმეთ!

ახლა მეც წავალ და გადმოირეკავ!

<http://www.opentext.org.ge/arili>

წაიხივეთ
HERE

www.dhll.com
© 2002 D.H.L. All rights reserved.

D.H.L.

